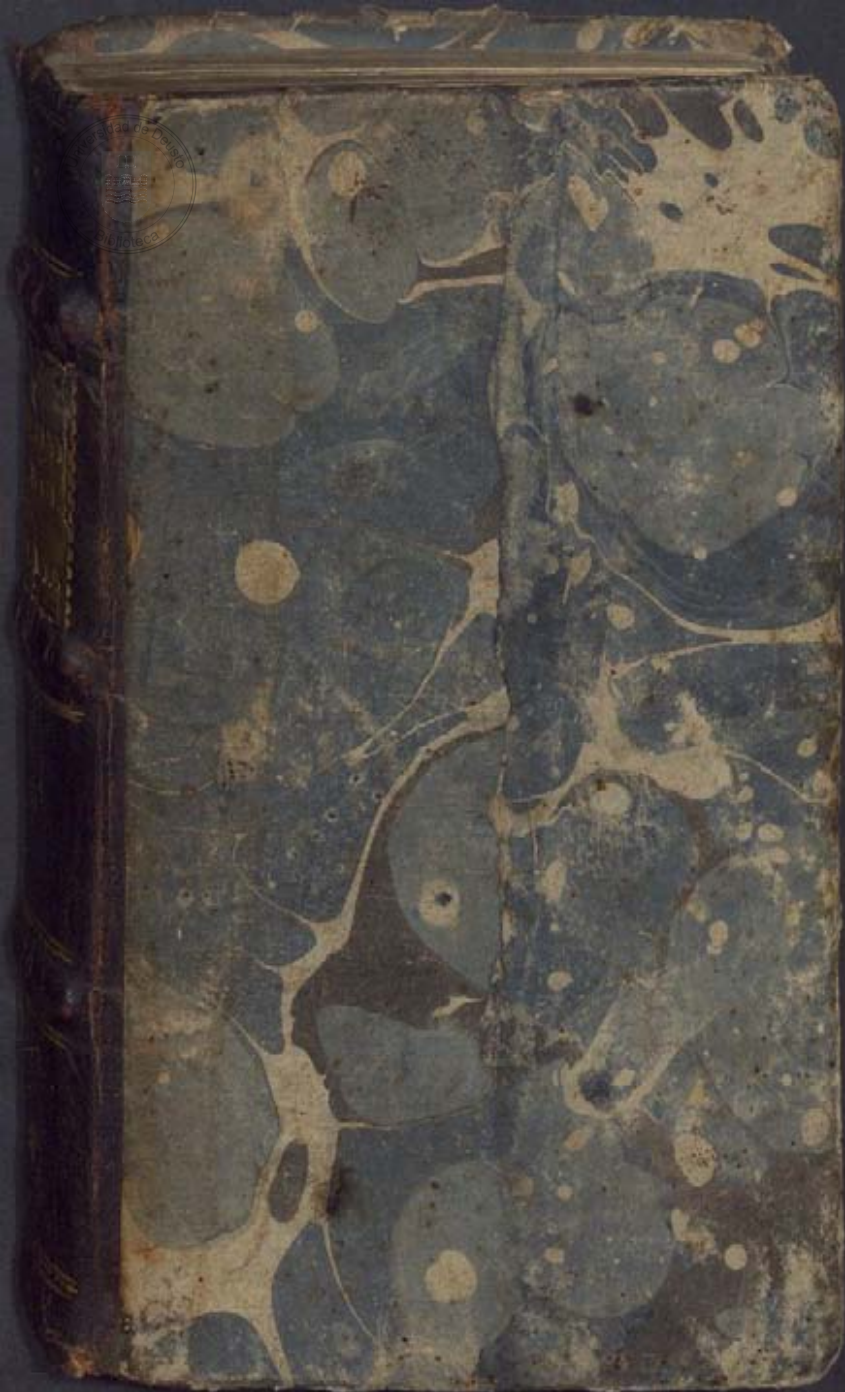

HISTORIA
DE MARIS
MINORIBUS
IN
ANGLIA

HISTORIA

ECCLESIASTICA DE
MARTYRIO FRATRVM ORDINIS
DIVI FRANCISCI, DICTORVM DE
OBSERVANTIA, QVI PARTIM IN ANGLIA
sub Henrico octauo Rege: partim in Belgio sub Prin-
cipe Auriaco, partim & in Hybernia tempore Eliza-
bethæ regnantis Regiæ, idque ab anno 1536. vsque
ad hunc nostrum præsentem annum 1582. passi sunt.

*Authore Fratre Thoma Bouchier Anglo, ordinis
D. Francisæ de observantia.*

*Et si coram hominibus tormenta passi sunt: spes illorum
immortalitate plena est. Sap. 3.*

PARISIIS,

Venerunt apud Ioannem Poupy, via Iacobæ.

M. D. LXXXII.

CVM PRIVILEGIO.

29034

GENEROSO
ADMODVM ET IL-
LUSTRI VIRO DOMINO
IVLIO BVSSIN FLORENTI-
no, Domino & amico
suo perpetua fide
colendo.

F. Thomas Bouchier Anglus.

ECIT eximius nominis tui splendor (heros
implissimè) ut ego quem olim ob singulares
virtutes amore summo complectabar, fami-
liarius etiam forsitan quàm par erat sapius
agens aum penitus iam singulas animi tui dotes intro-
spicio, non possim non easdem suspicere & admirari.
Quis enim est adeò ab omni ratione alienus, qui non mi-
retur summum ingenij acumen, iudicij acrimoniam in-
comparabilem, generosum etiam istum animum tuum
ad ardua quævis sberanda quammaximè accommodum?
Hac dum confidero, non parus honore me affectum existi-
mo, quod, tua benevolentia, singularique, qua præditus es
animi facilitate, summa rerum familiaritate uti non sis
gratus, adeò pectus habes ab omni fastu & arrogantia
femtum. Impulit me profectò harum rerum cogitatio ut
tandem aliquando dispicerem si quid ex paupere meo pe-
nu possem depromere quod gratia animi fidelè memoriâ,
necessitudinis huius gratia conceptam, possit tibi testatam
facere tam de me bene merito. Atque cum nihil eßet re
dignum quod equidè offerre possem, malui tamen aliquid

nam non ita luculentum tibi ingerere quam ingrati,
hominis labe notari. Habebam aliqua de Anglia, Belgij
& Hybernia martyribus meditata, quorum quadam in
scriptis erant, alia proborum virorum fida relatione acce-
peram: hæc si in unum aliquem cathologum componerē-
tur, putabam me rem non planè deploratam facturum,
tibi etiam forte gratam utpote ab homine tui amātissimo
profectam: atque hoc magis quod ea de re ageret quæ tibi
Catholica Romana fidei addictissimo, non possit non esse
acceptissima: quantumvis insulsus sit hic alioquin com-
mentariolus, non satis cultus & expolitus: de ijs tamen
agens qui magna animi constantia pro Christi nomine sup-
plicia acerbissima mortemque ipsam sustinere. Beatos si-
quidem esse qui propter iustitiam persecutionem patiun-
tur, Christus ipse & testis & auctor est. Verū quorsum
hæc de iniusticia & persecutionibus? Et scilicet quibus pos-
sit sole clarius cognoscere, martyres dire (de his enim om-
nis noster sermo in presenti libello instituendus est) non
eos qui passionem sustinuerunt, sicque causam non pœnā
martyres efficere. Atque propterea pseudomartyres om-
nes ab hoc honore segregandos quibus non iustitia causam
pœnæ sed ipsa iniustitia præbuit: Quales illi quos Ioannes
Fox Anglus in pseudomartyrologium suū retulit, quo-
rum aliqui adhuc superstites sunt. Insignes sanè martyres
in quorum morte & passionibus nullum unquam verū
miraculum, veritatis indicium non paruum editum esse
potest. Quis enim ita ab omni sensu & ratione derelictus
est, ut arbitretur homines apostatas, sacrilegos, seditiosos
à seculari gladio propter offeratam insolentiam repres-
sos, in consortium martyrum agendos. Et tamen
(o rem deplorandam) habet istud genus hominum cul-

tores sequacesque suos. Atque eo calamitatis miseria-
que res Christiana deducta est, ut novorum pseudoapo-
stolorum doctrinam potius, quam primis illius sincerio-
ris & purioris aucto Orthodoxorum Patrum, atque adco
Apostolorum sequatur multorum hominum improbi-
tas. Beati itaque qui persecutionem patiuntur, propter ius-
titiam, propter quam Patres isti sancti pati sicut fortis-
simi Christi athleta non dubitarunt: quorum passionum
historia hoc presenti libello, texere decreui, humanita-
tisque tuæ (vir generosissime dedicare neque enim cui-
quam hominum commodius dedicare potui, quam tibi
qui martyribus in pœnis & tormentis socius fueris, ita
tamen ut illi constantissime cūaseris. In arce enim Ram-
mekensi quæ in litore Zeelandia est constituta, etsi mo-
ri propter acerbissima tormenta cruciatusque sensissimos
tibi à tortoribus istis propter fidem tuam, amicorumque
illatam non recusarum, nudis tamen, relictis ibidem vestibus,
elapsus es: non dubium autem id eo factum esse ut in
grauissimis negotiis Reipublicæ Christianæ sedulā (quod
& facis) operam navares. Laudent alij stylo oratorio
stirpis gloriari, nobilitatem, diuitias, patriam, quorum
laude te minime delectari exploratum habeo, etsi istis
externis & fortuitis bonis largissimè sis dotatus: mihi
magis virtus ista tua interna admiranda venit qua ve-
rè iulium te præstas, iulium, inquam, Cæsarem, cuius
nomen trahis: iuxta tritum illum versiculum, Conuertere
rebus nomina sepe suis.

Quem si unquam alias aliis, certè hac tempestate in te
cumulatissimè completum gaudemus & gratulamur.
Quapropter oro iterum atque iterum humanitatem tuam
ut libellum istum tuæ Dominationi exhibitum non tan-
tum grata mente accipias verumetiam contra inuido-

rum morsus ita defendere digneris, ut tibi laude, alio
ex usu esse possit. Interim Pater ille celestis clarissimam
illam tuam Dominationem diu seruet incolumem, alius
que nobilibus omnibus similem inspirare dignetur men-
tem, quo paribus elemosina & bonarum operum, erga
nostram Franciscanorum familiam ornamentis, populo
præluceant. Vale: ex conuentu nostro Parisiensi. Dis
primo Mensis Ianuarij. Anno 1582.

Amplitudinis tuæ
addictissimus.

F. THOMAS BOVCHIER ANGLVS.

F. I. du Douet Dinannicus Minor
Bachalaureus Theologiæ, huius
operis Authori.

Martyriū crudele refers doctissimè Bouchier
Iustorum Patrum diræque supplicia
Quos aluit semper clarissimus ordo Minorum:
Inuictos, fortes reddidit atque piget.
Cum morientes Christi ob nomen sanguine fuso
Vidit constantes barbara sæuitia.
Hos Flandros scimus Patres Anglos & Hybernos
Hæreticorum quos sustulit impietas.
Tutè igitur vasti huius terrarum orbis in omnes
Oras eximius prodeat iste liber.

Eiusdem
Ad Authorem.

Plurima conscribunt varij queis nomen in astra
Efferre & Magnis saepe placere queant.
Est qui fatidico furiarum percussus aëstro
Occipit heroâ multa tonare tubas:
Mулciberum, Venerem, Martem, doctamque Minervam,
Atque Iovem & reliquos saepe poëta canit.
Turgidus orator sibi sesqui pedalia verba,
Deligit & fumus esslat ubique suos.
Decantant alij cades, Mauortia bella,
Qua terrâ & vasto gesta fuere mari.
Tu vero Thoma, clades sed Christigenarum,
Quas Franciscanus pertulit ordo, refers:
Victorum siquidem casum, certamina, agones
Fœdè nobis ista latere diu.
Qua propter te posteritas mirabilis, vt qui
Congesti hoc libro tot pietatis opes.
Non vanas vatium illecebras, non bella furentum
Regum, at clarorum fortia gesta virum.

Ad pium lectorem.

Regia progenies, supremi in regis honorem
Regis tormenta, hac condidit historia.
Qui varias clades, iniusta que fata Britanni,
Christicolis animis, cæca cupido tulit.
Qui (comitata nefas) rabies post Scotica sæuit,
Cimmeria, & quos circum aspera terra gerit.
Quoque affectu, in tela ruunt deuota Minorum
Agmina, in haud dubiam præcipita necem.
Præmia conticuit prudēs: nam immensa beatum,
Conscriptæ mentis lumina, palma fugit.

I. Guignard.

Victor Nicasius.

Herculeos ausus, hydramque stupefcere sæuâ
Define: Graiorum factaque clara virum.
Nec decios mirere duces, fortesque Camillos:
Nec quoscumque olim Roma superba dedit.
Christicolas venerare viros hos perlege, volue
Quos breuis insignes continet iste liber.
Non stigio hos emissa, lacu, tetrisque cauernis
Herefis, & quicquid regna Plutonis habent.
Non ensis, non flâma vorax: Dira ipsa Tyrannum
Supplicia a vera non pepulere via.

Extrait du Priuilege.

IL est permis à Jean Poupy, Libraire Juré en l'vniuersité de Paris, de faire paracheuer d'Imprimer & vendre vn Liure intitulé *Historia Ecclesiastica de martyrio F. Minorum in Anglia &c.* composé par F. Thomas Bourchier Religieux de l'ordre de sainct François. Avec deffences à tous autres de quelque estat ou vacation qu'ils soient, de ne vendre aucuns des exemplaires de ladite histoire, sinon du consentement dudit Poupy, sur peine de confiscation des Liures & d'amande arbitraire. Et ce iusques à six ans finis & accomplis apres la premiere Impression. Fait à Paris le premier Ianuier, 1582.

Signé

SEGVIER

Et

DE VILLEMONTÉE.

PROLOGVS.

MARTYRI
FRATRV MINORVM
DE OBSERVANTIA,
Pars prima.

Ad Lectorem beneuolum.

ECCLÉSIA Catholica tot
olim impetita persecutorū
oppressionibus, vt nisi diui-
ni promissi certitudine niteretur,
extingenda fuerit visa: exulceratissi-
mis istis temporibus, nullum non
mouente lapidem coniurato huma-
ni generis hoste diabolo, adeò in
hoc nostro Europæo orbe eadem
calamitas excreuit, vt ad persecuto-
rum sæuitiam nihil fuerit reliqui.
Verum ea in genus humanum est
benignitate Deus ter Optimus, Ma-
ximus, vt quantumuis persecutores
ij sint & plurimi & truculentissimi:
tamen hisce illorum conatibus Ec-

clesia aucta sit verius quàm debili-
tata, multò minus imminuta, dum
longè latèque, quamuis vno in loco
videatur perire, suos propagat limi-
tes: de splendore quoque suo tātum
abest vt aliquid perdiderit, vt etiam
multis partibus facta sit illustrior.
Dici enim non potest quàm animi
magnitudine quantàque constan-
tia mortem oppetebant, qui à nefa-
rijs & scelestissimis illis satanæ mi-
nistris, quærebantur ad mortē, quid
quod vtrò se ingerebāt sapius, glo-
riosum esse arbitantes & ad singu-
larem honorem spectare si in mar-
tyrū essent numero: quod quidem
Ecclesiasticas legēti historias est no-
tissimum. Vnum hic multorū loco
adducam quod est Eusebij historiæ
libro septimo, capite vndecimo, vbi
trium adolescentum extat præclarū
stratagema, qui in Valeriani perse-
cutione apud Cæsaream Palestinæ

in suburbio agentes seipfos ad martyrium subeundum mutuò sunt cohortati. Horum erant nomina, Priscus, Malchus, Alexander. Quid, inquiunt, desides, segnitièque torpentes hic hæremus, dum in vrbe cælestes exhibeantur martyribus coronæ, quas quidem nos ignaui nec rapimus nec petimus cum tamen regnū cælorum vim patiatur & violenti rapiat illud? Itaque ad urbem se cōferunt, iudicem truculentum aggrediuntur, cum ipso grauius expostulantes quod tam atrociter in pios, eorum fundens sanguinem, desæuaret? Hic implacabili in Christianos animo crudelis homo respondet: deuorandi bestijs exhibentur qui piorū sanguinem fundi queruntur. Atrox profectò & crudelis animi inditium, respōsio. Debuerat nobilium iuuenū generosos animos colaudare qui non dubitabant se pro

re, quam sanctam putabant, in apertum vitæ discrimen coniicere. Verum nihil profecit apud illum nobile factum quin potius exacerbatus, optimos iuuenes graui supplicij genere affecerit. Præstans omnino stratagema, eos iuuenes, ætate florētī id tantopere expetiuisse quod plebique nostro sæculo omni studio conatur euadere, ac non solum hoc ipsos desiderasse, verum etiam ut cōsequerentur, vi egisse. Eluxit certè magis magisque istorū aliorūque quamplurimorum persecutionibus Ecclesiæ virtus & splendor, dum insignem animi constantiam declarāt addicti martyrio, strenuè in fidei confessione persistentes, dum alij qui fortiter vident illos cadere, simili exemplo commoti, non solum non fidem Catholicam amplectuntur, verum etiam morti se intrepidè offerunt. Hoc calamitosissimo

temoore an non similia saepe vidi-
mus vt verè Catholicum esse capita-
le cum sit, apud multos, plurimi in
carceres tracti fuerint, qui foetore,
infinitisque molestiis ibidem, extin-
cti aut exquisitissimis suppliciis, pu-
blicè sunt affecti? Euenit hoc fu-
nesto admodum progressu & exi-
tio indubitato in Anglia, in quo
profectò regno dolendum id est
maximè, quòd à Deo ter Opti-
mo Maximo incomparabilia do-
na fuerit consecutum. Quæ enim
est natio, quæ regio quæ ita re-
rum omnium vbertate affluat?
Insula est portibus cum plurimis
munitissimis celeberrima; sinús-
que videtur in quam vniuersa
terræ bona deportentur. Constitu-
ta siquidem est loco adeò commo-
do vt quicquid est alibi terrarum
boni facillimè eò importari possit.
Verum

Verum metuo ne hæc rerum om-
nium abundantia funesti istius exi-
tus causa fuerit. Nam externarum
rerum copia & commoditas facilè
pellicit homines ad malefaciendū.
Si auri vim ignores quòd ibi est nu-
mero maximo, poetam audi dicen-
tem, Tercio *Æneidos*. Quid non *Vergilius 3. Æneidos.*
mortalia pectora cogis Auri sacra
fama? vt taceam hac de re agentes
authores Catholicos. Si mercium pre-
tium & copiam, quæ quæso natio
est ad quam plus adferatur bonorū
quam ad istam? quæ cum per sese re-
rum omnium vbertate sit celebris,
aliunde etiam illatis rebus est ditis-
sima. Optādum fortassis fuerit me-
diocria hæc fuisse in Anglia, ne tan-
torum malorum Ilias in hanc insu-
lā delata, eā corrumperet & diaboli-
co cultui manciparet. Contigit hoc
sanè atque adeò acerbo exemplo vt
quæuis alia regio possit & debeat

hinc, quid in religionis negotio faciendū sit consiliū capere. Rex Hēricus huius pronominis octau^o dū nūtiū mittit Pontifici, libidini propriū nimium tribuēs, effecit vnius quod priuatorum nulla quantumuis doctissimorum potuisset facere industria, cum tōtius propemodum insulæ populus eius sit placita secutus. Quisque enim regis ferē sūlibenter exemplum sequitur & ad eius viuendi rationem subditorum frequentissimē mores efformantur. Egregiam hac de re Ecclesiastici decimo habemus sententiam vbi dicitur? secundum iudicem populū
„ sic & ministri eius & qualis est re-
„ ctor ciuitatis, tales & inhabitantes
„ in ea. Rex insipiens perdet popu-
„ lum suum & ciuitates inhabitabun-
„ tur per sensum prudentium. Atqui
hoc sanē deplorandum est maximē
quod vir prius optimus & in opti-

*Ecclesiasti.
capite.*

mos quosque & doctos liberalissimus vanæ quadam animi opinione duct^o rem peregerit exitio plenam. Vxor erat ei matrona castissima & prudētia laudē quam maximē commendata. Hanc diaboli machinationibus impulsus, diuortio abs se abdicandā putauit quod iam alterius cuiusdā esset amore demētatus, quæ tamen vt error errorem trahit, nec eius satisfacere potuit procedenti semper libidini. Abdicat itaque etiam quam omni studio ad se debebat pertrahere: & ne id præter rationem fecisse videretur, mittit quendam, virum in iure ad miraculum vsque doctum Thomam Bonner nomine, qui post modū reginæ Mariæ tēpore factus fuit Lōdinēsis Episcopus, & subpræsente Elizabetha Squallore carceris extict^o, de quo amplius agemus in ea quā meditamur generali Angliæ historia:

Hunc dico mittit ad Pōtificem qui
tunc erat Leo huius nominis deci-
mus deprecaturum vt Henrico aliā
in coniugij sociam sumendi, fiat po-
testas. Rennuit Pontifex qui videret
authore diabolo hæc geri, & id si
cōcederetur, indignum clamatu-
ros omnes facinus admississe Pontificē
(nec sanè immerito) qui veritatem
in omnibus sequi, magisque hono-
ri Dei consulere debeat. Consuluit
itaque hac in re, vt debuit omnino
honoris Dei magis Pontifex optim⁹
quàm Regis obsecutus est volunta-
ti, quem tamen de Ecclesia optimè
prius meritum fuisse sciebat. Scripto
libro, Luthero bellum & indixisse
& confecisse, reportata etiam victo-
ria: quod quidem non potuit nō es-
se in huiusmodi viro longè gratif-
simum. Paupertas siquidem cum
præstantissimarum artium & scien-
tiarum multis non sine causa inue-

trix esse videatur, præclarum habe-
tur in rerum omnium copia affluē-
te rege si nō modò humaniores de-
gustet literas verum etiam si superio-
res sciētias amplectatur, maximè ve-
rò si Theologiæ penetralia scrutetur,
idque adeò, vt in sacris literis pu-
blico honore dignitatis gradu de-
corato facebat negotium, commis-
so prælio vnde victoriam postea re-
porter. Nam non exigui profectò
momenti fuerunt ea quibus contra
Lutherum Rex egit. Verum quid
nō potest libido & turpis ille amor
qui sæpe viros omni sapientiæ alio-
qui laude Florentes, fortitudinis in-
credibilis, nullis non alias virtutum
insigniis decoratos, ad præcipitium
impellit? Abdicat ergo Catharinam,
sumit Annam Bolim. Causam hanc
prætexit quod Catharina ex qua nō
poterat masculam prolem suscipere,
maximi Imperatoris Caroli qui-

et amita fratris sui Arthuri natu maioris fuerat vxor. Verum Rex quod non ignoraret quid hac in re fuerat agendum, hanc profectò rationē in medium aducere nō debebat, quòd maritus suæ vxoris Arthurus virginem reliquisset: quod & ipsemet. Henricus abundè cum probauit dū Carolo confitetur virginem se eam reperisse. Carol⁹ enim in Hispanias ex Belgio profecturus vi tempestatis in Angliam depulsus est vbi sermone inito inter Londinū & Vuinsuorthè totam hanc rem patefecit. Non curat itaque Pontificis decretum Rex libidinis furiis accensus. Inauditum & inusitatum nefas aggreditur, declarari vult Anglicanæ Ecclesiæ caput ab iis quibus quàm Ecclesiæ dignitatem defendere nihil erat prius. Vocatur ergo Roffensis episcopus, vocatur Thomas Morus, vir vt doctissimis omnibus con-

iunctissimus ita ipse doctissimus & singulari pietate clarus, vocantur varij generis & ordinis viri qui huic Regis concepto decreto subscribāt. Verum maluerunt viri celeberrimi Regis placita rescindere quàm vlla ex parte iisdem subscribere quantumuis hoc cum capitis ipsorū periculo agi non ignorarēt. Morti adiudicatur illustre illud Ecclesiæ lumen Ioānes Roffensis cuius scriptis quòd solidis maximè rationibus niterentur adeò turbatus fuit Luther⁹ vt rescribendum sibi non putaret, ne si vltius fuisset progressus, pifinarum hæreseon eius camarina à sanctissimo Episcopo mota fœtorem maiorem naris emunctissimæ plerisque doctis & piis viris, excitasset. Securi postmodum percutitur & præscinditur à ceruice, regni, mihi credite, totius caput, quod consilio acri, incredi-

bili prudentia, summa virtute rara
eloquentia regni totius prora erat
& puppis. Non dubitauit hanc dili-
gentissimi alioquin in respondēdo
Lutheri socordiam cum nihil Ros-
fensi scribit, notare Erasmus quod
videret Lutherus argumentorum se-
vi & pondere pressum leuibus illis
quibus assueuerat velitationibus a-
gere non posse. Thomas Mor⁹ quā-
tumuis Ecclesiasticæ dignitatis no-
mine necquicquam illustris, tamen
a Rege vocatur etiam, quod in illū
ut & in Rossensum præfulem om-
nium oculi essent coniectij. Verum
non reportat amplius ab eo Rex
quā ab altero. Erat enim Moro pe-
ctus Catholica veritate maximè im-
butum, adeò ut à Rege rogatus ut li-
citur esse diceret quod agebat, An-
glicanæ videlicet ut Ecclesiæ caput
nomīnaretur, responderit se cū an-
nis plurimis legendis cum historiis

tum etiam Iuris Vtriusque consul-
torum & Theologiæ peritissimorū
monumentis fuerit occupatissimus,
nunquam tamen reperisse Ecclesia-
stici gradus splendore clarū sed (ut tri-
to vtatur nomine) laicū, ad Ecclesia-
stica dignitatis culmen euectū fuis-
se. Euocati sunt & religiosi diuerso-
rum ordinum quorū fultus autho-
ritate subditorū se sperabat euadere
posse contumeliam & facti inuidiā
eleuare. Verum nihil effecit Rex in-
fani amoris captus illecebris, sed
quo magis vrget ad præstādū quod
postulat eò magis subterfugiunt
mandatum pij patres & tormento-
rum minacibus verbis intentorum
ratione nulla habita, liberè profi-
tentur se Ecclesiæ Dei præfectū Re-
gem declarare nō posse eum qui iā
adulterinas tentaret nuptias, cum
nec vero matrimonio implicitū di-
gnitatem liceat Ecclesiasticam adi-

pisci, maximéque eam quæ sui am-
plitudine reliquas omnes longè an-
tecellat. Itaque omnis dementati
regis cogitatio est de carceribus, va-
riis suppliciorum tormentis, diuer-
sis moriendi generibus quibus pa-
tres putabat à proposito abstrahere.
Fuerunt inter hos Carthusiani qui
singulari constantiæ exemplo cru-
delissimis suppliciis affecti, toti mû-
do abundè commonstrarunt Eccle-
siam semper, vbi res exigit, martyri-
bus tanquam gemmis exornatam
splendescere. Et quantumuis hære-
tici ad calumniam, omnem sanctis-
simi cuiusque vitæ rationem pertra-
hant: tamen secus sese rem habere
quàm aut ipsi sentiunt aut prædicât
longè est manifestissimâ. Carthusia-
norû martyria non prosequimur quod
plurimi sint qui ea descriperint vt
iamper totû orbè sint peruagata. In-
ter reliquos qui religioni alicui ad-

dicti fuerunt, à Rege ad eadem rem
adhibiti plurimi erant qui Diui Frã-
cisci institutum fuerant amplexi. Cû
his quoque seriò agitur, vt petitioni
Regis faciant satis. Nô faciētibus in-
finita supplicia, milléque cruces in-
tentantur. Quid agerent pij viri mi-
serè agitati Regis cernētes insaniâ?
Negât se facturos id quod petit, mo-
ri potius statutû esse & pœnas has
trāsituras tādē perpeti, quâ à diuinis
statutis vel latû vnguē discedere. In-
sanit furibûd⁹ Rex, sed frustra, quæ-
admodû vbi singulorû legeritis mar-
tyria, facile erit animaduertere. At-
qui hæc nobis sumpsimus describē-
da eô libētius quòd illorum cogni-
tione non dubia simus instructi, se-
dula vbicunque potuimus, facta in-
dagatione, ad amicos qui hæc pro-
bè norant frequentissimè datis lite-
ris: ad hoc etiam extimulati quod e-
iusdem cum simus ordinis, hoc of-

ficij genere putauerimus nostris fratribus esse gratificandum.

Sæcularium verò qui in Anglia passi sunt circa idem tempus, hic mentionem non faciemus: quod ad id nobis aliquid paretur quodtum deum prodibit in lucem cum plenissimè hisce de rebus edocti fuerimus, utpote qui nihil nisi quod sit ad æmulum veritati consonum, velimus luci exponere quod autè ad fratres nostros gallos attinet, in secunda parte huius operis explicare statuimus. Interim hos nostros conat⁹ oro favore tuo (beneuole lector) ut prosequaris, & nostrà, candore tuo, ineptiam, dum non satis ornatè doctèque, tamen verè profectò, scribimus, compensa. His vale. pro nobis ora.

FRATER THOMAS
BOVCER AD LECTOREM.

ISTE parum, lector, qui forte per auiæ gressus
Flexisti aueis errans per inhospita telqua
Huc propera lubitòque aufractus desere curuas
Francisci legem tota Complectere mente.

Hæc pro mendis, cætera non ingratus
Lector reponet.

Pag. 3. linea 15. lege carne. p. 15 l. 14. quam plurimum. p. 10. l. 10. scalar. p. 14. l. 10. recitans. p. 30. l. 10. adiecta p. 33. l. 10. labefcent. p. 40. l. 11. tormentis. p. 43. l. 4. velle. Et l. 10. obert. Et l. 14. pumerit. p. 46. l. 23. istud. p. 51. l. 16. beade. p. 53. l. 18. eandem. p. 64. l. 18. faciei. p. 70. l. 6. auriculo. p. 85. l. 5. numero. p. 89. l. 29. exaltadi. p. 93. l. 7. inuicem. p. 96. l. 1. iugulū. Et l. 9. facies. p. 97. l. 2. vnuquam. p. 101. l. 18. aut ex. p. 103. l. 23. in st. Et l. 113. l. 8. iudeorum. p. 117. l. 16. Sixti. p. 118. l. 11. desero. p. 124. l. 19. cruciatum. p. 125. l. 5. moventur. Et l. 18. argumenta. p. 137. l. 6. aut. p. 140. l. 8. capiti. Et l. 11. timetis. p. 141. l. 8. supplicia. p. 142. l. 9. æternam. p. 146. l. 10. iclum. p. 150. l. 6. iamiam. p. 151. l. 12. æro. p. 154. l. 3. demonibus. p. 158. l. 5. sentans. p. 164. l. 19. Densissimus. p. 166. l. 2. dissoluit. p. 168. l. 5. quid. p. 172. l. 35. quibus. p. 176. l. 19. sermone. p. 180. l. 18. sex. p. 191. l. 13. diam. p. 200. l. 1. foritur. p. 210. l. 11. est. p. 220. l. 12. pastus. p. 225. l. 7. coracrum. Et l. 9. viuos. Et l. 11. rostro. Et l. 18. inerte. gac. p. 229. l. 3. dele. p. 229. l. 8. iudicij. p. 234. l. 11. eruditione. p. 235. l. 21. honore. p. 236. l. 9. nominauit. pag. 238. l. 13. fap. p. 240. l. 3. plurimum. p. 240. l. 18. nimirum. p. 241. l. 22. iuris. p. 242. l. 5. iudicij. p. 243. l. 9. iustitiam. p. 245. l. 12. conspiciant. p. 250. l. 23. abhorreant. p. 261. l. 12. iustitiam. p. 265. l. 4. rumur. p. 268. l. 4. potius. p. 269. l. 9. ab. p. 273. l. 23. magni. p. 274. l. 11. p. 283. l. 21. inuenerunt.

CENSURA HONORANDI MAGISTRI PETRI BOVRGONGNE GVARDIANI Almi Conuentus Parisiensis, Reuerendissimi Patrisque Generalis Commissarii in eodem.

EGO subsignatus Doctor Theologiæ facultatis Parisiensis ordinis Minorum Diui Francisci instituti, fidem facio, me legisse integrè & completè Librum hunc de Martyrio Fratrum Minorum nostri temporis, Authore Reuerendo Patre Thoma Bouchier Anglo, in quo nihil reperi, quod pium & Christianum non sit, & ideo dignum existimo illum, qui prælo mandetur ad Catholicorum utilitatem ac Dei honorem, Parisiis Datum Anno 1581. die mensis Septembris, 15.

Frater Petrus Bourgongne.

EGO inferius scriptus Doctor in facultate Parisiensis Theologiæ attestor Historiam Ecclesiasticam de Martyribus Franciscanis, Angliæ Belgij & Hybernæ agentem, Authore Reuerendo Patre Thoma Bouchier Anglo, nihil habere quod Catholicæ Romanæ Ecclesiæ repugnet, imò pijs omnibus, vtilem esse, ac proinde dignum qui in lucem prodeat, Parisijs Datum Anno 1581. die mensis Septembris 20.

Frater Franciscus Hamon in familia Prædicta Parisiensi Regens.

QVOMODO REX

HENRICVS HVIVS NO-
MINIS OCTAVVS PER
Angliam varios Patres instituti
D. Francisci carceribus mācipa-
ri curarit, quod pernitiōsā suā
petitioni noluerint prēbere assen-
sum.

REx Angliæ Henricus, hu-
ius nominis octauus, faci-
noris noui stimulis exagi-
tatus, quam sibi matrimonio con-
iunxerat vxorem, Catharinam no-
mine, matronam sanè optimam &
summis cū animi tum corporis
ac etiam fortunæ dotibus exornatā
eam sibi putauit dimittēdam, quod
(vt fœdissima ista libido non in vnā

2
aliquam legitimam sociam cogitationem suam defigit sed vaga est & per diuersas, vt hoc ipsum prædictum Henrico accidit, diuagatur) voluit sibi in vxorē adfiscere Annam quædam cognomento Bolin, cuius historia diuersis iam libris est exarata. Arbitror equidem ea ratione hanc rem à Satana administratam fuisse vt cum eum videret inuictum Catholicæ fidei propugnatorem, auctoritate quoque & summa cum pietate tum etiam eruditione valens nihilque proinde conatibus suis posse incommodius Regis studio accedere cum perspiceret, hanc de mutatione reginæ funestam cogitationem animo Regis iniecit, cui si Rex obsequeretur, non dubitabat se facile effecturum quod optabat. Itaque cum summo Pontifici nuntium misisset & ab eo se abstraxisset quod

3
impium dictum nollet comprobare, multò minus in secundas illas, quæ veræ non erant, nuptias cōdescendere, in Angliæ Florentissimo regno omnia capit turbare, & ima summis miscere. Noluit profecto sanctissimus Pontifex reginæ libidini patrocinari, non ignarus quid hac de re haberet scriptura. Genesis enim secundo sic loquitur de Eua protoplastus Adam hoc nunc os ex ossibus meis & caro de carne mea. Quæ obrem relinquet homo patrem suum & matrem, & adhaerebit vxori suæ & erunt duo in carnæ vna: Huic sententiæ Marci decimo per pulchrâ certè videbat Christi correspondere sententiâ, quod Deus cōiunxit, homo nō separet, & postea, Quicūq; dimiserit vxorē suam & aliâ duxerit, adulteriū cōmittit super eā. Cōsiderabat hæc omnia Pontifex longè sapientissimus potestate sua nō ad de-

Genesis. 2.

Marci. 10.

Matth. 14.

Marci. 6.

1. Corin. 7.

II. h. 1. 5.

structionem sed ad edificationem
utens, qua propter sibi illud respon-
dendum putauit quod olim incre-
patione usus apud Herodem Ioan-
nes Baptista dixit, Non licet tibi ha-
bere eam, ut est decimo quarto ca-
pite Euangelij Mathæi. Erat quidem
hæc vxor fratris sed adhuc supersti-
tis, alioque vtriusque indubiè est
ratio. Quid quod luculenter etiam
hac de re agentis Pauli locum in
mentem reuocabat, dicentis septi-
mo ad Corinthios capite, episto-
la prima: Mulier sui corporis pote-
statem non habet sed vir. Similiter
autem vir corporis sui potestatem
non habet sed mulier: & eodem ca-
pite, His autem qui matrimonio
iuncti sunt præcipio non ego, sed
Dominus. Vxoré a viro non disce-
dere, postea aliquantulum: Et vir vo-
xorem non dimittat: Similiter ad
Ephæsijs capite quinto, vbi etiam

Genesis 2.
Genesis apertissima verba repetun-
tur, hunc in modum, Propter hoc
relinquet homo patrem & matrem
suam & adhærebit vxori suæ & erunt
duo in carne vna: sacramentum hoc
magnum est, ego autem dico in
Christo & in Ecclesia. Ad mortem
itaque, videns se Pontificis suffra-
gio & consensu destitui, require-
bat plurimos qui impio suo decre-
to noluerunt subscribere. Inter hos
fuerunt Patres fratresque ordinis
sancti Francisci, de obseruatiâ vul-
gari nomine dicti, quorum quem-
plurimi anno a natiuitate qui 1536.
in carceres fuere eiectioni. Scio vene-
randum, propter summam cum pie-
tatem tum eruditionem virum, Do-
minum Laurentium Surium Car-
thusiani instituti religiosum, refer-
re factum hoc ad annum Domini
1535: verum cum datis ad ipsum lite-
ris percussaret: qua id ratione fecis-
set.

fer, respondit se ita relatu accepisse
ab iis qui certò se scire dicerent, rem
hanc ita accidisse: quare non mirum
se aliena relatione deceptum, verita-
tem non esse consecutum. Anno se-
quenti 1537, ex præcepto Regis
carceres plurimi pertrahuntur, inter
quos eximii duo viri & de Catho-
lica religione optimè meriti, præ-
fecturæ in suo uterque collegio de-
corati dignitate, captivi abducun-
tur. Horum vnus erat Guardianus
Cātuariensis Pater Resibe, Guardianus
Richiuotensis alter, Pater Richi-
che. Hi multi, vtròque citroque
cū regiæ factionis hominibus ver-
bis habitis, rogantur tandem vt ab-
solutè animi sui sententiā proferant.
an nimirum regē ipsum Anglicanæ
Ecclesiæ caput velint declarare, quod
sanè, tanquam rem faciam, palam
& apertè negabant se facturos. Re-
truduntur in carcerē, vbi grauissimè

Marci
es. ~
uterque
6c. ~
at. fr. Ri
ha. ~

molestiis toleratis, compedibus fer-
reisque aliis vinculis adeo atrociter
pressi fuere, & arctati vt singularis
patientię dederint inditia quā plu-
rima, hūmi cum nocte tū interdiu
iacentes. Non ita multo post tempo-
re educuntur venerabiles patres ex-
tremo supplicio afficiēdi, quasi ve-
rò miserāda eorum captiuitas parū
ad pœnam momēti haberet, nisi a-
trocissimo quodam tormentorum
genere ipsos afficerent. Imponuntur
itaque vehiculis quibusdam, nō ab-
similibus iis quibus ad supplicii ex-
tremi locum pridē erant vecti Car-
thusiani patres, dum Regis imperio
non minus quàm isti parere nolūt.
Vehiculū aut istud rotis nullis suble-
uatur sed tantū per terrā trahitur, vt
non dubiū sit quin & hoc non parū
fecerit ad augendā pœnā. Hos eo ve-
hit satelles impi⁹ nihil quā crudelita-
tē in sãctos patres anhelās, ad supplicii

locū vt ventū est, crucē quā multissimam viderūt ac iuxta eam lebetem qui substructum ignem haberet, hic bullienti erat aqua repletus, cogunturque singula supplicii genera inspicere, tum vt pœnæ fiat augmentum, tum etiam vt si aliqua spes esset sanctum ipsorum institutū frangēdi, hac ratione fieret commodius. In seculas post modum pertrahitur Guardianus Cantuariensis, in quibus dum cōstitutus est, repente accurrit Regius nuntius, mandatum Regis adferens vt se Pōtifici renuntiare velint, libertatem consequantur & iubeantur viuere. Verū nihil proficit nec Regis nec nuntii impietas. Persistunt in sententia & Pōtifici nuntium mittere planē nolle se dicunt sed pro sancta sua matre Ecclesia, potius mortis etiam genus atrocissimum subire. Itaque circa Gard, Cātuariensem instat carnifex

his sapius verbis vtentem voluntariē sacrificabo tibi & cōfitebor nomini tuo, quoniam bonū est. Præceps ergo de scalis deicitur, moxque rescissa corda corpus recipitur viuū in terrā decidens. Huc inuitatæ crudelitati, tormenta perfecturus accurrit licetor, ac primum membra virilia abscindit, cor ex corpore, aperto ventre reuellit, quod dū manu tenet, vniuerso inspectate populo, saltitat, illudque ipsum postea in ignem cum intestinis cōiicit. Præscinditur ipsi postmodum securi caput, atque in quatuor partes totum corpus diuiditur, quæ omnes in lebetem coniectæ sunt, statimque inde extractæ ad portas ciuitatis Londinensis suspensæ: caput verò eius, vt communis mos est Anglis, cum morte afficiuntur illi qui prodicionis sunt rei aut aliās ob crimē laesæ maiestatis, cōdēnatis, in pō-

Psalm. 33.

Martirio
hoz san
rum l'ate
cradalis

te publico stipiti impositū, erectum
fuit. Post huius Patris mortem, Pa-
ter Guardianus Richiuotensis scalam
ascendit cui iam plerique, cum eum
vivere vellent, persuadere conaban-
tur, vt turpiter ne moreretur, senten-
tiam mutaret. Ad quod sanè induci
non potuit, sed tanquam ridicula
verba ipsorum reiecit. Quod consi-
derantes crudelissimi satellites, ma-
iore longè furore hūc sunt aggressi,
statimque eum è scalis deturbant,
mox præciso fune in terram decidit
corpus, viuum adhuc vt etiā prioris
patris. Hic ventrem aperit carnifex
vt cor extrahat. Hoc vbi attigisset
homo nefarius, quod habes in ma-
nu, inquit Pater, sacratum est Deo.
Extrahitur itaque magna quadam
crudelitate cor ac in ignem conijec-
tur, securi præscinditur caput & pos-
tea totū in quatuor partes diuiditur
corpus, quas ea ratione vt & prioris

mirabi-
li diu-
19 mar-
tis

Patris in lebetem conijcit vt decoctæ
fetorem non contraherent, dum ad
portas ciuitatis stipitibus impositæ
populo omni exponuntur conspi-
ciendæ. Hoc modo vterque Pater
diem clausit extremum, marty-
rium passi atrocissimo supplicio &
non nisi pessimis malefactoribus
conueniente.

*Qua ratione Reuerendus Pater Antonius Brorbe
ad impijs Regij iudicij ministris
fuerit exceptus.*

EODEM anno 1537. mensis Iulij die 19. Reuerendus Pater Anto-
ni⁹ Brorbe vir cum in humanis tum
in diuinis litteris apprimè versa-
tus, linguarum etiam Græcæ & He-
braicæ callentissimus, Theologia
licentiæ gradum adeptus in Oxo-
niensi academia, ex collegio Diuæ
Magdalenæ, vnde tanquam ex
equo Troiano summæ eruditionis
viri veniunt prodiens, vsque adeo

*Et. Ant-
ni⁹ Bror-
in Signi-
mox fia-*

*lar si
um.*

furorem Regis effugere non potuit
vt etiam similem cum alijs mortis
aliam subire cogeretur, libidine Re-
gem ad pessima quæuis designanda
flagitia, impellente. Apprehenditur
itaque vir optimus & in carcerem
coniicitur. Questionibus postmodum
subiectis, acerba adeò ipsi tormenta
adhibeantur vt os ossi vix hereret,
dum singuli propemodum corporis
articuli loco distrahantur, quæ certe
pœnarum vis cum fortiter & con-
stanti animo à bono Patre fertur,
incredibilis non dubiū debuit, fuisse
constatæ martyrij subeundi stu-
dium. Plagæ adeò acerbæ fuerunt vt
per continuos viginti quinque dies
in lecto voluere se nequiuert, ma-
nus etiam ad os leuare minimè va-
luerit, tam fuerat atrox illud tormen-
ti genus. Accessit tamē vetulæ cuius-
dam mulieris adminiculum quæ mi-
seratione adducta quæ ad victum

erant necessaria ipsi suppeditabat &
quo non poterat vir optimus fungi
manuum officio vt ad os cibum de-
ferret, ipsa subiuit. Mittitur ad hunc
tandem carnifex mandato Regio
qui Patrem ea quam ex D. Francisci
instituto gestabat corda, in lecto
collocatum omni miseriam genere
abundantem strangulauit.

*Quis fuerit vita venerabilis Patris Thomæ
Corti, exitus.*

HOc ipso anno, eodémque mē-
se, nimirum 1537. Iulij verò die
27. alius quidam Pater, nomine
Thomas Cortt, genere nobilis, no-
biliores tamen eximia, qua pollebat,
dicendi facultate, implacabilem Re-
gis furorem non dubitauit in sug-
gestu pro concione publica cum ca-
pitis sui periculo incitare dum gra-
uissima oratione in indomitam Re-
gis superbiam & sœuitiam summa

*fr. th.
mas Co
gloria
marty*

cum impietate coniunctam, inuehi-
tur. Nihil enim verebatur supplicii,
qui semel constituerat pro nomine
Christi vitam cum morte commu-
tare. Vt enim erat in sacris literis
quammaximè versatus, legerat pro-
fectò & menti serio impresserat Ma-
thæi illud 10. & Lucæ 12. capitibus.
" Mathæus quidè ubi sic habet, verba
" Christi recitandus. Cùm autem tra-
dent vos, nolite cogitare quomodo
aut quid loquamini. Dabitur enim
vobis in illa hora quid loquamini.
Cõrigit hoc in Ecclesia sancti Lau-
rentij Londini, quo etiam in loco
apprehensus est statim & ad carce-
rem abductus, qui portæ nouę no-
men habet. Conijciuntur in hunc
malefactores maximi, fures, latro-
nes & similis sortis homines. Adeò
autem locus hic fœtidus est & teter
& vt pœdore & squallore pius pa-
ter extinctus gloriose migrarit ad

Mathæi.

10.

Lucæ

12.

capituli
om.

Dominũ. Exemplũ profecto Christi
hac in re secutus est vir longè excel-
lentissimus. Videns siquidè Christus
Ecclesiã suam militantẽ, multis mi-
serijs fore obnoxia, ad nostram salu-
tem perficiendam in terra cõstitutus,
voluit ipse non solum molestijs cor-
poris animi que angorib⁹ infinitis
agitari, verũ etiam atrocissimũ cru-
cis supplicij gen⁹ subire, vt nobis ex-
emplũ relinqueret. Vnde Apostolus
Petrus primę suę epistolę capite se-
cũdo, Christus inquit passus est pro
nobis, vobis relinquens exemplũ vt
sequamini vestigia eius. Secutus est
certè vestigia eius, dum cum iniquis
optimus ipse computatur & pro eo
squallore carceris extigui se nõ egro
animo acceperit verum ad id, quan-
tumuis etiã per acerbĩ⁹ supplicium,
paratissimo. Pro eo (inquit Isaias 53.
capite) quod tradidit in mortẽ ani-
mam suã & cum sceleratis reputat⁹,

1. Petr. 2.

Isaias. 53.
Lucas. 22.

est, ut etiā 22. capite est apud Lucā
Adamussim sibi Christi exemplum
hac in parte secutus est, dum cū se-
leratis reputatus, mortem in carcere
infinitis molestijs præcedentibus in-
currunt. Nō voluit tamen istius vi-
sanctitatem ita cum morte interire
Deus, nec carceris ita tenebris ob-
scurari quin signo aliquo ostende-
ret quam sibi gratus fuisset vir lon-
gè sanctissimus, dum immenso lu-
mine totum carcerem replet, omni-
bus qui præsentibus aderant, videntibus
& stupentibus ad rei nouitatem
& magnitudinem. Tantopere ver-
res ista Regis perstrinxit animum
cū ipse alioquin optimis quibuscumque
esset infestissimus, mandat tamē
suique Regij concilij sepulturæ ma-
dari corpus volunt. Sepultum est
itaque corp⁹ in cœmiterio sancti Se-
pulchri prope maiore portam Eccle-
siæ, cui superpositus exiguus lapis cu-

inscriptus

inscriptione adhuc hodie perdurat.
Inscriptio verò hoc sensu ibidem
est insculpta.

*Hac tu qui transis Christo deuote viator
In precibus, quaeso, sis memor ipse mei.*

Collocatus verò est hic lapis vnà
cū inscriptione expensi, piæ admo-
dum matronæ Margaretae Herber-
ti vxoris opificis cuiusdam qui chi-
rotecarum textura quæstum facie-
bat.

*Pater Thomas Belchiam vir longè doctissimus
magnis editis constantia inditus sa-
me extinctus est.*

Mensis Augusti die tertio eiusdē
anni 1537. Thomas Belchiam
Sacerdos & prædicator, ætatis suæ 28
anno, incredibili alacritate & con-
stātia conatibus Regis sese opposuit:
apertè Regem hereticum esse de-
clarans, quam rem vt magis confir-
maret, qua erat singulari eruditio-
ne, librum ad fratres contra ipsum

insignit
mort

Compos
iste mo
tir vñ
librum
tra Re.

in lucem emisit, qui incipit. Mollibus induti vestimentis in domibus Regum sunt. Verba, charissimi fratres, sunt saluatoris, &c. Aperit hoc in suo opere viuendi rationem quæ passim in aulis seruatur. Tantam enim & tam horrendam vitiorum omnium sentinā ibi reperire est vitrito quidem illo, verissimo tamen adagio, ea celebretur, dum dicitur. Excet aula qui vult esse pius. Tātum enim abest vt ibi pietatis aliquid ferè comperias, vt etiam flagitia omnia cuiusuis generis pessima, cumulatissimè ibi cum pullulent indies, tum etiam quotidie succrescāt, non parum quoque clericatus Anglicani avaritia offensum se fuisse facile declarat, cum in illā prolixè admordum inuehitur, rem indignam deestatus in clero, qui hospitalitate liberalitèque cæteris omnib⁹ antecere deberet: nec minus ibi taxat Episcopi

pōrum incōstantiam qui obfluxam hanc vitam & externa bona malunt Dei iram incurrere, quàm Regi, quā debebant, cum vitæ etiam discrimine, patefacere veritatem. Doctissimi huius libri exemplar vnum reliquit in manibus fratrum suorum minorum in conuentu Grinnuich, alium verò in carcere, in quo etiam fame oppressus magna animi constantia vitam cum morte mutauit. Tāta verò fuit famis istius vis vt exhaustis, vniuersis virib⁹ inter carnem & ossa vix esset aliud, adeo quicquid ad mortalis istius vitæ sustentationem attinebat, fuit subtractū. Sæua enim crudelitas dū vno supplicij genere minimè se proficere sentit, alia & alia tentat, ne perpetuò succumbēs, iisdē repetitis supplicijs, dum tamen adhuc in alijs spes est sita, eorū quos occidit maiores faciat victorias & triumphos. Postremum hoc exem-

Exemplar in carcere relictum Regi allatum
 est qui quantumvis incredibile
 li in religiosos viros odio astuaret,
 non ita tamen animum habuit occu-
 patum vt synderesi omni sublata,
 malè se agere non aliquovsque per-
 sentisceret, ita vt librum legens lac-
 chrymas cohibere non potuerit &
 in fletum erumpens, grauius suā hanc
 miseriam deploraret, ita dictante
 conscientia cuius vis non omnino
 erat extincta, quin multę adhuc
 tanquam scintillę quędam reluc-
 cerēt reliquię: interim tamen con-
 suum adeo obdurauit vt sciens me-
 liora eadēque probans, deteriora
 sequeretur, adeo vt librum quem
 in archiuis collocatum oportebat
 aut in celebri aliqua bibliotheca
 omnium oculis exponi, aut etiam
 prelo commissum in luce tandem
 collocari, ignibus tradendum pu-
 tarit, idemque mandauerit. Quod

ad exemplar aliud, conseruatur id
 quidem summa cum diligentia, la-
 tetamen adhuc lucis expers quod
 propediem si fauebunt superi, ex
 tenebris extrudemus in lucem ac
 tunc manifestum euadet omnibus
 quā sincero animo quamque
 parum fucato & ad ostentationem
 composito scripserit hic author idē
 & martyr, qui omnia, etiam vitam,
 libri istius scriptione negligere, pu-
 blicęque fidei confessione suęque
 sententię assertionem mortem incur-
 rere maluit quā à diuinis placitis
 vel latum vnguē discedere. Verū
 vt est mirabilis vbique Deus in san-
 ctis suis, conatus ipsorum tyranno-
 rum, aliquando non prepotentum
 principum autoritate aut fortitu-
 dine cōfundit, verū vitur ad hoc
 perficiendum pauperum subinde,
 non rarò puerorum, imò quod ad-
 mirandum est magis fatuorū operā.

Quod hic manifestissimum fuit dū
delirus quidam qui à natiuitate ra-
tionis vsu priuatus fuit, Guilelmus
Sommer nomine, per vniuersam au-
lam cursitar magna vocis cōtentio-
ne in hęc verba prorumpens, *sim-*
plicitas vnus mendicantis frangit
superbiam Regis. Ex ore infantium
& lactentium laudem suam perficit
Deus, nouo & singulari exemplo ex-
fatui ore suam voluit hic laudem
Deus perficere. Venit & hoc obser-
uandum circa huius Patris mortem
quod dum ea instante animam Deo
commēdat magno quodam animi
desiderio quo in patriæ cœlestis co-
gitationem assurgebat, ea terrę tre-
pidatione concussa fuerit, vt vniuer-
salis terrēmotus esse putaretur. Mi-
rabilis fuerat vitę sanctimonia clari-
hominis, quid mirum si mors eiuf-
dem mirabilis etiam fuerit. Pretiosa
siquidē in conspectu Domini mors

Psal. 8.

Sum
ig amē
coſtra
egem.

Nota.

extremo
us mag
7 facty
it m mor
e istig
artvrij.

Psal. 115.

sanctorum eius. Fecit & hoc olim
sepius Deus Optimus Maximus vt
fundamēta ædificiorum etiam ido-
lolicorum templorum cōmoue-
ret, subinde quoque subuerteret,
idolis ipsis etiam ad terram prostra-
tis, vt hac ratione glorificetur vbi-
que in sanctis suis, perterreat nefa-
rios iniustissimi supplicij ministros,
confirmet suos & iræ suæ certissimū
cunctis, potissimum scelestis, det in-
ditiū. Instante iam omnino mor-
te, hunc sibi psalmum recitandum
qui inter ceteros est numero trigesi-
mus, sumpsit, nimirum. In te Do-
mine speravi, non cōfundar in æter-
num, quem vt maiori attentione le-
geret, fecit hoc aperto precum libro
quē penes se habebat, vulgarique
nomine breuiarium nuncupamus.
Quo dicto animam Deo reddidit,
martyrij ardore flagrantissimus: ex-
tractus postea ex carcere isto portæ
c iij

Psal. 30.

mors
marty

nouæ foetidissimo & sepulturæ mæ-
 datus. Assiduis precibus ita semper
 fuit addictus vt cum corpus nimis
 iam sub vitæ finem molestiis & mi-
 seriis infinitisque calamitatib⁹ esset
 attritum, de orandi tamen studio
 nihil omnino remiserit, verum totam
 illam quæ mortem præcessit
 noctem, insomnum ducens, variis
 orationibus Deum precari auditus
 sit. Hæc vt ad Regis aures delata sunt
 auctore Comite de Zouthampton
 cognomine Vurifele (cuius etiam
 num filius eiusdem loci Comes est)
 qui incredibile planè est quàm fra-
 tres hos sincero animo diligebat,
 cum tamen Regi etiã ipsi esset lon-
 gè gratissimus: reliqui octo fratres,
 è carcere, libertate donati, emituntur,
 ad quod persuadendum ea ratione
 apud Regem iam etiã fisci sui emo-
 lumentis satis studentem utebatur
 Comes quod nihil omnino habe-

*e Comy
 rah li
 nar a
 Car cere
 or octo
 atq*

rent Franciscani quo fiscus Regius
 posset ditari, adeo sæpe præde inhi-
 ant, incredibili quadam habendi
 cupiditate æstuantēs quamplurimi
 principes qui nihil magis in votis
 habent quàm ditissimorum quo-
 rumque vitæ insidiando, eos per fas
 & nefas in carcerem detruſos, morti
 adiudicare, vt hac ratione optatis,
 eorum bonis potiantur. Familiare
 fuit hoc olim Imperatoribus ali-
 quibus Regibus nonnullis, ac aliis
 Principibus confictum aliquod cri-
 men in eos struere, quod ad hæc per-
 ficienda valeret. Emittuntur itaque
 octo isti, inter quos duo erant laici
 quorum nomina me, vt quod est,
 dicam, latent supersunt sex, quo-
 rum quatuor, quæ accepi, hæc sunt
 nomina, Pater Thomas Pakingtō,
 Bonauentura Roo, Ioannes Tuhit
 & Richardus Carter, qui quidem
 Angliam relinquentes, in alieno

*exul
 tur ist
 octo n
 tyraf
 sui cōf
 am m*

sol viuere maluerunt quàm impio
decreto subscribendi periculo per-
petuo exponi. Propter fidem ergo
exules, per multos annos cum in
scotia tum in Belgio degerunt. Multi
tandem eorum qui carceribus erant
mācipati, famis & frigoris asperita-
tem non ferentes, ad quod plurimū
etiam faciebat, dies suos finiuerunt in
ipso captiuitatis loco, qui fuerunt nu-
mero 32. cum prius dum in carceres
contruduntur, bini catenis cōstruati ad
diuersa loca per totum regnū mitter-
rentur, vt ibidem in carceribus con-
stituti diem clauderent extremum,
operā suam in hoc nauante prædicto
Comite de Zouthamtō, quod, cum
Patribus istis impensē faueret sem-
per, gratificaturum se illis arbitrare-
tur si lento istō carceris tædio po-
tius afficerentur quam mortem quæ
non dubium erat quin crudelissima
sequeretur, subirent. Paupertas his

patrocinari voluisse visa est, cum id
diuitiis proprium & peculiare esse
alioquin omnibus videretur, hic sa-
nè diuitias habuisse sub Rege satis
auido fuit multis capitale. Eo enim
ista habendi libîdo processit, vt Ab-
batiarum, aliorumque monasterio-
rum, bona obscurata sint vniuersa
dum fisco Regio addicuntur: quod
quidem quantum damni Cleri to-
tius splendori dederit, tum demum
eluceret maximè si ad sanam men-
tem Anglos, Deo propitio, contin-
gere reuerti. Vbi enim prius rerum
omnium etiam externarum copia
erat Florentissimus: plerisque exu-
tus comperietur: quæ res ad stabili-
dam ibidem statim veram fidē non
omnino nihil adferet incommodi.
Postea Rex conscientia stimulis
mirum in modum exagitatus dum
adeò subito ex optimo factus est
pessimus, ex Catholica fidei defen-

Nota.
iginta
to mas
ves in
maxe
niere.

Nota

*Num
mam
mi Re
is. ~*

fore, eiusdē hostis, ex Ecclesiæ propugnatore desertor & propugnator cū nefandas has à se perpetratas caedes cogitat, cū in animum venit quā iniuste innocētissimum quēque tot tantisque suppliciorum generibus affecerat, vicem suam deplorans, torqueri animum suum dixit plus vel vnus Franciscani interitu quam aliorum omnium cuiuscunque tādē fuerint status.

*Reuerendus Pater Ioannes Forest qui Regina
pridem fuerat à confessionibus quanta
pro Christi nomine fuerit passus.*

~ in signis martyris ~

La. A. **D**VM Rex ad peiora indies conuertit animum, vnum aliquem ex Franciscanorum numero putauit apprehendendum quod metueret furori suo & malefactis eum posse obuiare, timens etiam maximē seditionem nobilium qui non nisi iustissimis de causis se potuissent in

Regem armare, tum quod summa nobilitate erat vxor eius Catharina quam repudiarat, vtpote potentissimi Imperatoris Caroli quinti amita, quo quidem Principe nihil erat sanctius, nulliusque magis pectus Catholica religione imbutum: qui potentia qua valebat & posset, & quo ferebatur in amitā fauore vellet male sani Regis vim retundere: quod & factum fuisset nisi grauioribus impedimentis fuisset detentus: tum quod vitæ sanctimonia & morum honestate nullam haberet secundam, matrona certē omni laudum genere cumulata, vxor etiam pridem defuncti iuuenis principis Arcturi, Hentici fratris optimi. Quare tot simul dotibus, virtutibus, meritisque concurrentibus, non poterat non optimo cuique qui regni ruinam hac abdicatione facile imminere cernebat, esse gra-

*Lauda
sius Eha
rina Re
vxor Re*

ti ssima. Hæc vt rebus diuinis quam
maximè erat addicta: singulari sa-
pientia & virtute virum sibi dele-
git, qui ipsi esset à confessionibus.
Erat huic nomen Ioannes Forest
Franciscani instituti, ordinis eius
quem vulgò appellant de observa-
tia, in Theologia longè versatissim
vt non in meritò ad hoc officium
matrona adedò pietatì adiecta fuerit
selectus. Perspiciebat enim ea vt e-
rat acri admodum & supra foemina-
neam conditionem stupendo iudi-
cio, in sacerdotibus virtutem scienti-
tia rerum diuinarum debere esse ful-
tam, quæ quo in aliquo esset maior,
etiam in pretio esset habendus: qui
enim benè præfunt præbiteri, du-
plici honore digni sunt, & ex ore
sacerdotis requirit Deus scientiam.
Hic ergo ipsi visus est idoneus què
ad hoc officium promoueret. Verù
nescio quo fatali (si ita loqui liceat)

1. Temot. 5.

Malac. 2.

Angliæ exitio contigèt vt hic idem
esset quem Henricus de gradu di-
gnitatis deturbatum non solū vel-
let in ordinem redigere, verum etiã
putarit incredibilibus tormenti es-
se afficiendum nisi pristinæ virtuti
nuntium mitteret. Causa hæc fuit. *Librum*
Insigne opus conscripsit dictus Pa- *Poluit*
ter Ioannes Forest de ea materia *tra Reg*
quæ illi tempori quammaximè cõ-
ueniebat, titulus erat de autoritate
Ecclesiæ & Pontificis Maximi, cuius
quidem libri initium hoc erat. Ne-
mo sibiumat honorem nisi fuerit *H. br. 5.*
vocatus à Deo tanquam Aaron. In
hoc libro vt talem virum decebat
grauiter admodum inuehitur in Re-
gis superbiam & impietatem quòd
luculentissima Apostoli verba non
considerans, vocatione omnino
nulla præuia non dubitarit Angli-
canæ Ecclesiæ caput se appellare:
qui Ecclesiæ membrum si fuisset,

habuisset profecto abunde quod gaudiis fuisset. Sumpsit itaque sibi honorem non vocatus, honorem dico cuius ipse capax non esset, cum quem non sibi arrogare, si capax fuisset, sed oblatum forte debebat recusare aut certe omni cum animi deiectione suscipere. Sublimius aliquid spirabat quam Aaron, qui nequaquam sibi sumpsit sacerdotium quantumvis apud suos esset illustris & de gente Leuitica, cui hic honor erat peculiaris. Itaque res hac quae in Theologia absolutissimo viro salutis debebat suppeditare materiam, hac ipsi exitii fuit causa, si corpus hoc mortale spectes: si animam, non dubium quin fuerit salutis. Liber hic quantumvis iam ab authore esset conscriptus, nondum tamen erat emissus in lucem, tamen iam praelibere preparabatur quo excuderetur, a deo salutis ipsius Henrici amore flagrabat

grabat sanctus Pater, non dubitans in apertum vitae discrimen sese conjicere, modò aliqua ratione labascienti Angliae opem ferret. Nulli enim prudenti viro obscurum esse poterat, Regis hac studia ad extremam facile regni istius ruinam tendere, ut vera fide exulante, Barbari in id errores irreperent, qui gentem pietate olim Florentissimam in miserissimam haereseon omnium servitutem conjicerent. Codicem hunc ne sibi furtim eriperetur optimus Pater diligentissimè asseruabat, cum ita rumor omnis de praestantissimi operis additione latere non potuit quin aliquis ad Henrici aures statim maleuolorum assentatione fuerit delatus: quod ubi ipsi innotuit, diabolica quadam astutia, nequitiam potius & impietatem appellauero, quam astutiam, ad suam propriam perniciem usus, suorum aliquem,

quem sibi fidū in huiusmodi machinationibus habuit, cōpellat. Personam talis, vt gereret, mandat qui Henrico longē sit infestissimus ob perpetrata ab ipso flagitia. Accurrit itaque hic ad sanctissimum Patrem & sibi vt confitendi ipsi copiam faciat, petit. Non syncerē hoc egit homo nefarius, sed vt lues ista assentatorum etiamnum in aulis Principum perdurat, fuit hic ex eorum numero Thrasone peior, qua ratione factum est vt perditissimus palpo confiteri quidem cupiuerit, non quod ad satisfactionem se humiliret aut vt absolutionem consequeretur (vtar etiam nostræ religionis nominibus) sed vt haberet quò Patrem accusando, Regis id flagitantis gratiam captaret. Contingit & hoc ipsum hodie subinde non sine grauissimo crimine, atque adeo sunt inter nostrates Anglos qui virum

suum non dispari modo euomant, columbina enim simplicitate tecti, serpentinos in animo dolos circumferunt, quorum linguæ incredibili suauitate linita, tanquam gladij ancipites sciunt, dum inimicitie petra quæ inuidia est, exacuuntur ad contumeliam. Atqui cum eorum mores in mentem reuoco, exhibet sese mihi illud D. Gregorij qui hoc modo de Anglis loquitur, Angli, generaliter inquit Angeli, quod quidem si ad huiusmodi mores referas, nihil in Anglis quibusdam inuenies simile quandoquidem, illi multorum mores sunt, qui ab Angelico candore longē degenerant. Non quòd velim ex meo hoc dicto aliquis reprehendi à me Angliæ Apostolum dignissimum arbitretur, sed quòd non ita generali intelligendi ratione hæc verba sumenda esse

36
existimem. Angli ergo à vultu angelico vt qui plerūque ipsis miraquadam colorum suauitate est decoris aut sanè tāquam perfecti vt Angeli dicuntur qui apicem illum creatæ perfectionis obtinent vt ad bonos nō iteri ad malos hoc referatur, nisi & hoc ad malos referendū esse putemus, vt Angli appellentur Angeli non quidem boni illi cœlestis beatitudinis participes sed mali qui rectum vitæ tramitē supercilio elato deferentes, cum sese ad summum dignitatis fastigium conantur eleuare, casus consequuntur duriores & acerbiores. Atqui non id immerito certè sumimus quod medium Angli complures non patiantur vt probè aut cum boni, ipsis semper aut cum malis conferri possint. Mali siquidem inter eos dum semel malum amplexi sunt, proni deinceps in omne ruunt malum eorum qui-

37
bus semel nomē dedere vanissimas opiniones & sectas, mordicus omnino tenentes, de animæ salute causæ que iustitia tam solliciti quā qui nihil, adeò suis addicti, vt diabolum si quis suorum vt antesignanum colat & vereatur: manus hostes nostri acerrimi, sint (vt vernacula phrasi utar) deosculaturi. His adornare mendacia, simplices opprimere, neque lucem fidelibus externa quadā sanctitatis speciè omnes fallere, spurcissima reddere omnia ioc^o est. Conscientiæ verò vniuscuiusque ita insidiantur, vt quin plaga eam lætali feriant, cessent nunquam: diē, si possent, oculis hominum eriperent. Quæ res non ferenda profecto est amplius. Nam hæc illorum studia vel optimè alioqui valentes, dū sanam de negotio fidei tenent doctrinam, pestilente illo suo spiritu inficiunt. Tollendus & eradicandus

erat iampridem hic illorum error. Quod quia non fit, metuenda est punitio maior & diuturnior. Nam crescentibus peccatis, simul & poenae crescunt peccatorum. Sed unde digressus est noster sermo, eò reuertatur. Improbis itaque ille & impius assentator diuinarum rerum iudicioque diuini nullam rationem habens, obtenta confitendi copia peccata forsitan quaedam recitat, verum in hoc magis, pharisaicam quandam amplectens superbi animi declarationem, quamuis id non serio putaret, de alio tamen, fictae pietatis specie loquitur: & ut alios, maximeque publicarum phariseus eodem demnabat, sic hic Henricum, dispari tamen faciendi ratione condemnat, dicens, pessimè Henricum fecisse, parumque saluti suae consuluisse cum vicarij Christi auctoritatem quam non debebat, sibi

vsurpat. Hanc, eius fictam narrationem, veris argumentis multisque sacrae scripturae auctoritatibus sibi putauit optimus Pater esse confirmandam stabiliendamque, dum omnia huc pertinentia meditata haberet, quamuis serio non omnem ab homine scelesto peragi arbitraretur. Absolutione ab optimo patre obtenta, multisque verbis vltro citroque habitis recessit homo nefarius, & singula Regi Henrico retulit, qui acerbè ferens suis studiis contradici, satellites misit qui eum apprehenderent quod & fecerunt deducentes sanctum Patrem ad carcerem qui portae nouae sortitus est nomen. Hic compedibus manicisque ferreis ita strigitur ut diebus aliquod ibi relictus summas pertulerit molestias. Elapsis paucis post diebus, educitur inde

detrad
in car
re. i
sancti
m9 m

sistendus Regio concilio, vt explorarent qui in eo erant cōstituti vtrū sententiam quam mordicus prius defenderat, vellet reuocare, prædicareque Regem caput esse Anglicanæ Ecclesiæ. Ipse vero erecto & cōstanti animo à Catholica Romana Ecclesiæ placitis vel latum vnquem non diceſſurum se affirmavit, mortem malens oppetere grauissimis etiam tormentes comitantem. Quæ eius confessione audita mox in carcerem est remissus simili planè quo prius modo legatus. Rex verò iterū solitis conscientiæ stimulis exagitatus mirum in modum fuit. Verum cōtigit hoc ipsum Regi quod olim Pharaoni Regi Ægyptiorum, Iudæis etiam, modoque iisipſis hæreticis accidit. Iudæi profecto olim non dubiis siquis perspiciebant facile. Messiam eum esse prædictum in lege & prophetis Iesum Chr̃

Exodi. 10

stum Dominum nostrum, verum perpetuis contra conscientiam (vt ita dicam) velitationibus id effecerunt vt non iam Messiam & saluatorem sed seditiosum & malefactorem eum haberent: Pharaos quoque quantumuis euidentissima videret diuinæ potestatis inditia, cor suum tamen obdurauit ne dimitteret Israël. Moderni hæretici contra conscientiam hanc pugnare nō modò non putant esse nefarium, verum etiam necessarium si quis oportune velit illorum esse minister, vt Lutharus offerentem se in clientem reiecerit quod diceret angere adhuc & animo non posse esse sereno & pacato, quod conscientie morſu extimularetur. Vade, inquit Lutharus, contraque hanc decerta, vbi euiceris ad me reuerrere, futurus mihi idoneus minister. Simile quid in Rege factum & vt

Ioannes 18.

dum malefacere assuecit, contra conscientiam propriam crudelitate maxima, optimos quosque interficiens, eam ita obliteratam prope modum extinxerit. Itaque crebra tantæ tyrannidis cogitatio, dum illum nondum finit sereno planè esse animo: sæpius misit ad sanctum Patrem: duos subinde, aliquando tres, qui illi suaderent ut ab opinione hac discederet, nec pertinaci animo Regem in se armaret, quem scirent satis iam exacerbatum, promittentes fore, ut non solum vita ipsi salua permitteretur, verum ad summas etiam eueheretur dignitates, de diuitijs etiam alijsque quæ communis huius vitæ vsum spectant, nihil defuturè, Aries hic validus erat admodum, sed non ita qui arcis adeo munitæ muros posset dissoluere. Persistit itaque in concepta sententia, at-

que iterum multis hoc incultat, se grauissima etiam pati esse paratum quam Deum, hac in re vlla ex parte velli offendere, quòd sciret Regem per summum nefas Ecclesiasticam hanc potestatem & auctoritatem sibi vsurpare: præclarum esse addens per poenas ad cœlestia gaudia tendere. Tempestatem hanc obortam esse ob sua ac populi totius peccata, quæ quidem ut in illo populo grauissima fuerant, ita etiam grauissimè puniorit Deus, eo nimirum punitio- nis genere quo maius dici aut cogitari non possit, deferens planè eos & in errorum sentinam labi permittens. Incusat itaque sua & populi peccata, hac oratione vult vsus, Parce Domine, parce populo tuo. Redeunt ergo re infecta qui misi fuerant, quòd viderent maiore constantia esse Patrem

ut mortem oppeteret, quàm potuisset se ut vitam ipsi seruarent incolumem. Quatuor post trāfactis diebus ad concilium (quod assessionis vulgari apud Anglos nomine appellatur) mandato Regis pertrahitur, quod quidem concilium semel in mense congregari solitum est, adductis eò malefactoribus, infinita hominum copiā ibidem presente. Conuenit huc vniuersum Regium concilium. Hic grauitur accusatur tanquam reus lesæ Majestatis, quòd Regi suo esset refractarius, dignitatēque Regiam non imminuere modò verum etiam vellet extinguere, dum nec quicquā vult appellari eū caput Ecclesiæ Anglicæ. Hæc similiaque multa, obijciuntur optimo Patri, lectis etiam ex schedula quibusdam articulis, quodam ex his qui de Consistorio hoc erat clamante, Ioannes Forest Franciscane: dic si persistas in

casat
ran ju
icibz

opinionē qui Regi tuo quàm sis rebellis omnes nos apertissimè videmus & proinde in mortis non sis reus. Non ignorauit sanctissimus Pater mortem sibi parari quàm tantū abest ut exhoreret ut eam etiam summis votis inferri sibi optaret. Ad Deū itaque conuersus, hac prece usus est. Gratias tibi ago Domine De^o qui me peccatorē miserrimum ad summam gloriā vocare dignatus es, ut pro nomine tuo ego hodierno die fidem veram quam colo, hic coram omnibus profitear, & quid de tua sponsa, casta illa immaculata, vnica, Catholica, Romana Ecclesia sentiam, liberè indicem. Non enim timeo Regis minas, floccifacio eius supplicia quæ mihi ob causam fidei parari non dubito, dignitates terrenas tantum abest ut petam aut ambiam ut etiam nō admittam, verum mortem libenter subibo. Hanc eius

gratia
actio.
q. ad m
trium
deduct
est.

in dicenda sententia sua cōstantiam
considerantes Duces, Comites, ali-
que complures nobiles ibidem prē-
sentes: si, inquit, eæ in te, quas istas,
sunt virtutes, nimirum non te ex-
horrescere mortē, libenter constan-
tisque animo te moriturum, senten-
tiamque tuam tenes verissimā, sug-
gestum conscēde, disputationē cum
hoc incipe. Erāt autem ibidem duo
suggestus constituti quorum vnum
ascenderet hic Pater, ascēderet alter-
rum Lutheranorum quidē doctor
simul & Episcopus, Hugo Latimar
nomine, cuius vt, tanquam doctissi-
mi Episcopi argumentis quæ cōtra
sententiam istam boni Patres op-
poni possent, si valeret Pater hic re-
pondere iubebatur. Suam ergo vter-
que conscendit cathedram. Dispu-
tatio instituitur acri, admodū dum
infinita assistēte multitudine, doctor
hic Lutheran⁹ sedulō istiud agit, re,

udices
accusant
et ipse dis-
putat
et art. 4. et 5.
et 6. et 7.
et 8. et 9.
et 10. et 11.
et 12.

si succumbat, explodatur. Obijcit er-
go plurima: sed nihil efficit, quia
scripturarum autoritatibus, ratio-
nibusque instructissimus Pater, fa-
cilē eius argumenta & debiles, ratio-
ne confutabat. Huc itaque res dedu-
cta est vt cum longē superior in dis-
putando esset hic Pater, pectus ha-
bens Evangelica Luce illustratum,
diuino etiam prēsentē numine, cum
insuper in sacris literis esset versatissi-
mus, obmutescere cogeretur do-
ctor Lutheranus nihil habens soli-
di quod validissimis Patris doctissi-
mi scitis opponeret. Percipit hoc
populus, qui aliquid videbatur pro
optimi viri salute moliturus, dum
murmure & susurris alius alium in-
citāt. Quod dum considerat do-
ctor, Regis, Principūque autho-
ritate fultus, memor Lutheranum
se esse, parumque doctoris & Epi-
scopi curans nomen, cum argu-

Confu-
tur epi

mentorū pondere premi se videt, in apertam ruit iniuriam, clamans Comburatur, comburatur, Hoc enim extremum erat ipsi refugium vt rei veritate destitutus, ratione etiam & iustitia deserta, vim imploraret, quod solum hoc haberet refugiorum vltimum. Mox itaque accurrunt impii satelites & virum optimum ex suggestu trahunt vi maxima ad hoc vfi. Iudex verò sententiam protulit, mortis reum esse pronuntians. Latā sententiā ductus est ad locum non ita proculsitum qui nomen habet Smythilde. Hoc loco patibulum erat erectum, apposita lignorum, straminum, arundinumque copia quam maxima. Huc dum constanti animo venerat Pater, suppliciique futuri instrumenta omnia cōspexerat, magno & erecto animo, altaque voce, Nec ignis, inquit, nec fasciculus, nec patibulum

separa-

separabit me à te Domine. His dictis corpori eius vestem superiorem detraxerunt catena circa ventrem ligata, atque hoc modo per corporis medium eleuatus est & suspensus. Subiectus est suspensio ignis qui vt acriorem diuturniorēque faceret pœnam: exiguus fuit, pedes tantummodo eius contingens, cui accessit & aliud quod pœnas faceret grauiores. Fuit hoc quòd ventus ignem à corpore pendentis flatu suo dimouet ita quod semihoræ spatiū elapsū sit priusquam fuerit extinctus. Res hæc dum diuturnitate sua quibusdam tædio est, aliquos verò ad commiserationem commouet pœnarum acerbitas, vento maxime contrario: patibulum vnâ cum ipso in subiectum ignem coniecerunt vt citius efflaret animam. Erat in his perferendis constanti admodum animo, frequēter hæc verba, præsenti

E

Ductu
ad crucem

50
rei commodissima proferēs in vmbra alarum tuarum sperabo donec transeat iniquitas. Erat profectō ea iniquitas maxima, hominem quēque optimum vt Regis libidini pareatur, morti addicere, meritissimū hūc de Rege regnōque summis suppliciis afficere: & tamen non defuerūt nequissimi quidam, haresi proculdubio imbuti, qui vsque adeo in profundum vitiorum demersi fuerē vt cum in laudem viri non cogerentur aliquid dicere, maluerunt tamen silentium hoc maledictione abrumpere: atque vt eorum amplius maledictia omnibus fiat manifesta ad posteritatē suam ipsorū impudētia & impietatem putarūt transmittendam. Quod verō omnium maxime detestandū est, fuerunt inter eos qui sacerdotij dignitate aliis praeeminabant, nuntium tamē iam Romanæ Ecclesiæ miserāt vt libertate hac

51
fulti, licetia verē dixerim diabolica, suis voluptatibus liberius vacarent. Itaque poëmata diuersa composita sunt quibus sanctissimi Patris famaroderetur, & declararetur nō immerito mortis hoc genus grauissimum esse passum: inter hæc vnicū ponā, ex quo tanquam ex vngue leonē licebit cognoscere, & de aliis iudiciū facere. Ponam autē Anglicis id verbis, quib⁹ primo fuit in lucē emissū, sic ergo habent Anglici isti versus.

Foreste the frier, that obstinat lier
That Vulfullye vvil be deade.
In contenēce the gospel dothe deni
The kinge too be suprem ticade

QUæ quidem verba à malè sani hominis profecta cerebro, hac ratione Latinæ aliquousque reddi possunt.

*Dum pauperis es ingressus ordinem Patris,
Fuisse homo quammaximè cum pertinax*

*Tum pluribus mendacis decipiens
Alios, paratus mortis atrocissimum
Etiam subire genus negans Euangelium,
Ecclesia regi caput posse esse negas.*

VIdetis scriptum impium quod causam continet cur morti turpissimæ fuerit adiudicatus. Nec enim defunt vnquam, potissimum in aulis, assentatorres qui absurdissimas etiam Principum opiniones approbent ut eorum capient gratiā: quod ut fiat non dubitent etiam diabolo ipsi sacrificiū facere modo id Principi suo gratum fore credant. Aliter profecto egit Regina Catharina, quæ dici non potest quantum dolorem cum in captiuitate sancti Patris qui ipsi pridem à confessionibus fuerat, tum etiam post mortem conceperit, ut ex subiecta eius ad illud dum adhuc in carcere captiuus detineretur scripta epistola patet. Epistolæ huius Anglicè quidem cō-

scriptæ, latinam ponam interpretationem, ut candido lectori manifestum euadat quàm fuerit hic sanctus Pater & ab omni eo vitio immunis quod salestissimi ipsi audent obiicere, pertinaciæ mendaciique eum arguentes: verum mentita est iniquitas sibi, & ea quam alteri struebant calumniam, in eos verè cōpetebat. Epistolæ serenissimæ ipsius Reginæ hic est tenor. Mi venerande Pater. Qui in dubiis casibus aliis consilio solet adesse, nouit & ipse sibi quid conueniat melius cōsulere, non dubitans qua es cum pietate tum eruditione quin & velis pro Christi nomine si opus erit, mortem subire & endam tali casu non refugiendam cognoscas. Age itaque & bono animo esto: nam si paucas in hisce tormentis pœnas sufferas, æternam (ut ignorare non potes) mercedem es recepturus, qua qui paratus sit desti-

*Epistola a
celeberrimo
sancti
Reginæ
Reueren-
tissimum
ram.*

canonem

tui ego cum grauiſſimè cum ratione
 inſanire arbitror. Me tamen (prò
 dolor) filiam tuā in vulneribus Chri-
 ſti genitam relinques, interim ad tē-
 pus aliquod ſolum, relinques dico
 mœſtam me & ſummo mœrore cō-
 ſectam, dum eum virum perdo qui
 mihi in diuinis rebus vnicè coleba-
 tur, quod earum cognitione & in
 Deū pietate ſummè eſſet inſtruct⁹.
 Atqui proſecto ſi quod optarē, libe-
 rē exprimendum eſt, malē ego per-
 mille etiam tormētorum genera te
 præcedere, quàm poſt modum ſe-
 qui. Verum inimuero ſi vnicuique
 quod in votis habet, contingeret ex
 animi ſententia, quis quaſo diu in
 ſpe viueret, quapropter propriæ
 meæ voluntati libenter renuntians
 omnium iſtarum rerum ſummam
 penes eum eſſe opto, qui ipſe pro-
 priæ etiam nobis dans exemplum,
 voluntati maluit nuntium mittere,

quàm eidē obſequi dicens, fiat vo-
 luntas tua. Præbis tu ergo, & pro-
 ſecto præbis verū efficiēs vt preci-
 bus tuis per idem iter te ſequar, for-
 tiore & conſtantiore (vt ſpero) ani-
 mo. Age itaque & certò nouis quā-
 tum-cūque ea quæ pateris tormēta
 ſint grauiā, eorundem me eſſe par-
 ticipem, quæ non dubium, quin im-
 marceſſibilem tibi reddent coronā,
 piis omnibus & pro Chriſti nomi-
 ne decertantibus paratam, ſi modò
 forti & intrepido animo ea perferas
 quæ in te cogerentur tormenta. Me-
 mor ſis nobilis & auitæ tuæ familiæ,
 quæ te nō dubito ad generoſam pro
 Chriſti nomine mortem ſuſtinendā
 extimulabit, ne qui nobilitate gene-
 ris eſ illuſtris, eādē turpiter impia
 Regis petitioni ſubſcribēs, cōtami-
 nes, quātūuis non ignorē te ordinis
 tui dignitati tātū deferre vt nobilita-
 tis illius mūdane quæ perexigua eſt,

in nulla si non adsit virtus, rationem non habeas. Reddes summa cum gloria corpus id tuum creatori suo quod tam diu sanctam vitam colens sub pauperculo isto Franciscani instituti tegumento obseruasti. Et tamen dum cogitatione volo filia ego tua obediens quantum tua de causa meroris sim habitura, nescio quid dicam, hanc potissimam ob causam quod me sine consolatione aliqua relinques, ita quod hanc in hoc mundo habitatio expectatioque mea aliud esse non possit quam miseria & in corporali vita mera mors, sed tamen in Domino confido cui dixi
Ps. l. 141. pars mea es in terra viventium, in qua te me visuram spero, non ita multo post ubi tempestate huius seculi mihi cessante ad serenam istam beatorum vitam assumar. His vale honorande mi pater, me tuis hic in terra precibus semper commendans,

quibus quoque maxime me consolandam dum supernas illas sedes fueris consecutus spero: Filia tua merore plenissima Catharina.

Luce clarius ex hac epistola patet singularis cum pietas tum prudentia optimae matronae qualis etiam & quam beneuolum gerebat erga sanctum Patrem animum: verum martyrij amore aestuasse etiam ipsam quis non dixerit qui considerabit quam prudenter & quam sedulo eum ad martyrium constanti animo subeundum ad hortetur, quem sciebat in rebus diuinis versatissimum, & proinde sciret quid in casu hoc adeo insolenti sequi, quid fugere deberet, ea quoque esset pietate, ea virtute eaque constantia, ut non dubitaret quin non solum non turpiter se in obeundo martyrio gereret verum etiam intrepido & erecto animo ad illud aspiraret potius quam idem

reiceret. Tristitia autem quāta perfusa fuerit, ob hunc Patris casum facile quivis cōsiderat, dum ipsa pœnarum gravitatē se etiā persentiscere, tormentorūque omniū esse participē declarat: futuram quoque postea celatum his literis esse noluit. Epistola hæc profectō doctissimē & summa animi pietate conscripta testis luculētissimus esse potest singularis in optima matrona virtutis, prudentiæ eximiæ & constantiæ in fœmina incredibilis quæ virile aliquid spirans virū ad martyriū etiā paratissimū suis scriptis ad idē ausa est cohortari. His literis acceptis, nō dubiū est quin mirum in modū sanctissimus Pater fuerit cōmotus, gavisus tamen gravi adeo cohortatione à fœmina profecta, ea cuius, ipse erat cōsiliorū omniū conscius, non ignorans quanta prudentia & pietate pectus eius esset imbutum, quæ

dum ipsi confessionibus esset diuinis rebus erat longē addictissima.

Hinc Epistola hūc in modū respōdit sanctissimus Pater,

Serenissima DOMINA Regina filia mea in visceribus Christi longē charissima. Accepi tuas per iuvenē illum ministrum tuum Thomam, quibus lectis incredibili gaudio fui perfusus ob magnam illam quam in te perspicio in fide constantiā, in fide dico matris tuæ sanctę Ecclesię: in qua si persistes, non dubiā sequeris salutē: nec est profectō quod de me dubites, quod inconstantiam aliquā hos meos canos dedecere placeat cum. Interim obnixē te rogatam velim ut indefesso labore apud Deū pro me instes, pro cuius quidē spōsa hic tanta tāque multa tormēta patimur ut me in gloriā suā recipiat, pro qua toties decertavi in ordine Diui Francisci cōstitutus: annis videlicet quadragintatribus: & modo sexa-

gesimum quartum habens annum
populo necessarium me ampli⁹ nō
esse perspicio: quare omnibus votis
opto dissolui & esse cum Christo.
Interim cauebis à pestifera hæreti-
corū doctrina vsque adeo vt si An-
gelus de cœlo descendat, aliam ad-
ferens præter eam quā te docui do-
ctrinam, fidem nulla ratione dictis
eius adhibere debeas sed rceiicere, si
dicataliud aliquod dogma quā id
quod te pridem docui adferat, non
enim à Deo proficiscitur. Pauca hæc
consolationis loco habitura es quā
à Domino nostro Iesu Christo ma-
ximè expectare debes cui te com-
mendo plurimū vt & Patri meo Frā-
cisco, Diuæque Catharinæ, quem
obnixè te rogo vt ores cū in sup-
pliciis me constitutū intelliges. His
vale. Misi ad te rosarium meū quod
triduum tantum supersit vitæ meæ.
Hanc epistolā rescripsit pater Regi-

na, vbi etiam prophetico spiritu
præditum fuisse sanctum Patrē fa-
cile perspicim⁹ triduo enim postea
extremo supplicio fuit affectus. Scri-
psit & eiusdem pientissimæ Reginæ
ancilla Domina Elizabet Hanō ad
venerabilem istum virum literas dū
adhuc in eo portæ nouæ carcere de-
tineretur, hunc ferè in modum. Co-
lendissime mi Pater incredibile est
quanta Domina mea serenissima
Regina & ego mœstitia afficiamur
dum de grauissimis acerbissimis que
tuis poēnis intelligimus, atque hoc
magis q̄ omnes nos simus consola-
tione destitutæ: ita quod Domina
mea sine vlla intermissione lachry-
mis sese inigans nihil aliud iquam
precibus det operam. Si fieri possit
vllō modo, vt amicorum quorum-
dam opera euadas, quæso ne nos te
orbatas velis relinquere, metuens
profecto ne Domina mea Regi-

*Alia
vniq̄
ad Reg
ad San
Patram*

vniq̄

na tam funesto commota casu, in
 grauem incidens morbum, mor-
 bû, mortem incurrat, hocque maxi-
 mē quod Regis furor is sit, qui regi-
 nā intolerabilis videatur. Die siquid-
 em Lunæ ultimæ elapso venerunt
 ad nos Regis satellites qui nescio
 quid perquirentes, minis nos usque
 adeo teruerunt ut quid consilij ca-
 peremus, non satis sciremus, adeo
 ut quid Rex terrifico hoc actu sibi
 velit, penitus ignoremus, Vnicē au-
 tem te rogo ut supplices ad Deum
 preces fundas, eum deprecans pro
 me & socia mea Dorothea Lichfil-
 de quæ te salutat ex animo. Vale &
 pro nobis Dominum Deum exora.
 Ad has literas ita respondit sanctus
 Pater, Filia mea Elizabeta Ham-
 mon Doleo profecto ob grauem
 illum Dominae tuæ tuūque mœ-
 rorem, propter has meas quas susti-
 neo pœnas, quasi verò non sit re-

*Sponsus
 et Fili
 Pater.*

surrectio ad gloriam. Non sunt cer-
 tē hæc quæ sæpius inter alia pietatis
 documenta tibi inculcaui: quod si
 sint, me lōgè tum à veritatis via ab-
 crasse tibi sciendum est. Si velim
 fidem frangere & præ tormentorū
 timore ac diuitiarum huius sæculi
 cupiditate diabolo me prodere,
 non dubium quin facilè sim euasu-
 rus: tu autem non ita arbitrare. Ad-
 disce ergo pro veritate Christi fidei
 pati, & pro eius sponsa & tua matre
 Ecclesia mori, & non me ab illis tor-
 mētis, quibus spero beatitudinem
 æternam consequi, conari, diuer-
 ti.

Obsecro ut vestigia sequaris Do-
 minæ tuæ Reginae, præclara quæ
 in ea comperies exempla sequens,
 & pro me ora ut tormentorum
 quæ inferre cogitant, cum pro
 gloria Dei consequēda exigua sint,
 augeant asperitatem. Grauiori hæc

responsione cum quadam correctione istius Elisabethæ usus est quod conaretur eum à subeundi martyrii proposito retrahere. Scripsit & aliam quandam sancto Patri epistolam Dominus Abel vir longè doctissimus qui Regina aliquando in Musicorum instrumentorum tactu & linguis operam suam nauarat, idque ex carcere, nam etiam inter reliquos in carcerem erat coniectus. Harum tenor hic est. Reuerende admodum Pater: Quantumuis tormentorum grauitatem exhorrent sensus, profecto eadem tamen sustinenda fides nostra exigit & requirit: dixi, motus est pes meus propter auersionem faciei tuæ: verum quo hæc tardatio cui auidè expectatur summa illa beatitudo. O beata facies in qua consistit ipsa satietas, vnde inquit Dauid *Psal. 16.* labor cum apparuerit gloria tua, sed auertisti faciem tuam à me & fa-

ctus sum conturbatus, conturbatus *Psal. 29.* quia tormentorum prológatur cruciatus, prolongatus itaque, cum & sim humiliatus, humiliatus & non exaltatus quia ad saluatorem non tractus, non tractus quia pondere peccatorum oneratus, oneratus & ab ipso non reffectus. Quid ergo proderit mea condemnatio, si ulterius fuerit expectandum: Expectans expectaui & non intédit mihi. *Qua- Psal. 119.* re quæso: quia nimirum fufis pro me precibus Dei misericordiam qua erga me vteretur non implorasti: scio enim quanti ponderis oratio iusti apud Deum: Quia apud Dominum misericordia est & copiosa *Psal. 119.* apud eum redemptio. Liberaisti idque propter Dauid seruum tuum: quare ergo pœnis his finis non imponitur, per triginta septem iam dies sustineo & non inuenio requiem, tamen spes mea est quod simul vno

supplicio moriemur, moriamur
 queso ut viuamus cum illo cui pre-
 cum tempore plurimum te comen-
 do, martyrum omniū martyri. Vale
 & pro me ora. Ad hanc epistolam
 hunc in modum Reuerendus Pater
 dedit responsum. Multum generose
 Domine. Sicut accidit in claritate
 cognitionis, ita & in fruitione gau-
 dij & æternæ habitationis vnde B.
 Augustinus libro de ciuitate Dei,
 Multæ mansiones in domo vna sunt,
 erunt etiam variæ præmiorum di-
 gnitates, sed vbi Deus erit om-
 nia in omnibus, erit quoque in dis-
 pari claritate per gaudium, ut quod
 habebunt singuli, commune sit om-
 nibus, quia etiam gloria capitis om-
 nium erit per vinculum charitatis
 & sic tantum quiuis gaudebit de al-
 terius bono quantum gauderet si in
 seipso haberet. Noli, fili mi, nume-
 rare pœnas quia hoc est dolori do-

lorem addere, sed cogita quod dicit
 Diuus Paulus existimans passiones,
 huius sæculi esse indignas ad futu-
 ram gloriam quæ reuelabitur in no-
 bis, cuius verbis benè additur, dictū
 propheta Mille anni apud Domi-
 num sicut dies hesternæ: si patienter
 res quæ inferuntur tormenta, ne
 dubites de retributione de qua psal-
 mista inquit, Inclinaui cor meum
 ad faciendas iustificationes tuas in
 æternum propter retributionem, o
 beata & ter felix illa retributio quæ
 fit timentibus Deum, ut oramus Re-
 tribue seruo tuo, non tamen nisi
 quia custodiui sermones tuos. Si er-
 go retributio in custodiendis ser-
 monibus Domini: custodi ea fili mi,
 quousque? vsque in finē, quia dicit,
 qui perseuerauerit vsque in finē hic
 saluus erit, neque pœnæ triginta se-
 ptem dierum nec mille annorum
 sed vltimus finis coronabit tuum

Rom. 8.

Psal. 89.

Psal. 118.

Psal. 118.

Matth. 24.

opus. Laborantibus ynico die non
satisfit pro anno in regno: neque qui
Romam stipendio mittuntur, tan-
tum recipiunt quantum ij qui pro-
ficiscuntur Ierosolimas. Si curras tan-
tum tu vt Romam consequaris, Ie-
rosolimam putas venires? Ierusalem,
inquam, quæ est ciuitas Regis ma-
gni, in domibus eius cognosceris,
cognosceris cum suscipies eam, eam
inquam, in qua est pax summa &
tranquillitas maxima. Putas, fili mi,
quod simul curremus & in vno sup-
plicio gaudebimus & de vno calice
bibemus: maiora me expectant cer-
tamina, te verò leuiora supplicia
manet. Verum qualiacunque tan-
dem ea erunt, viriliter age, susti-
nens Dominum. Vale.

Non ita multo post idem Domi-
nus Abel fuit suspendio necatus,
propter Romanæ Ecclesiæ fidem,
quodque Regis, vt & alij, impo-

tuna & inique petitioni putarit esse
contraueniendum, de quo quidem
in historia Anglorum vbi in lucem
prodierit, pluribus actum reperie-
tis. Atqui hæc sunt Beneuole lector,
quæ de Anglorum Fratrum vita &
martyrio hoc tempore in lucem
emittenda putau: tuam vbi cecidi,
opem requirendis, vt monitus, tuo
iudicio castigatione adhibita pro-
prium hoc opusculum emaculem.

Finiunt martyria Fratrum
Anglorum.

F. iij

DE PATRIBVS
DIVI FRANCISCI IN-
STITVTI QVI ELAPSI
his superioribus annis in Belgio
pro Christi nomine passi sunt sub
Principe amiano.

CVM superioribus annis sta-
tuissent heretici omni scele-
re Rempubicam Catholi-
corum diuexare: selectissima quæ-
dam eiusdem membra aggressi sunt
quæ scirent tanquam columnas ali-
quot præcipuas totius spiritalis ædi-
ficij structuram sustinere ac tãquam
præclarissima luminaria toto mun-
do prælucere. Nullum enim non
mouet lapidem humani generis
hostis diabolus vt hæreses in mun-
dum introducat ac infidelitatis er-

rorem perpetuūque atheismum
in eo (si possit) plantet, vt hæ ratio-
ne de omnium salute semel sit des-
peratum. Illi enim eius inuidia est,
qua peccatum in orbem introiuit,
male persuasos primos parentes eò
adducens vt sibi potius quam Deo
fidem haberent. Simili ratione &
modò peccatis nostris ita merenti-
bus, permissu Dei, flagitiosissimos
quosdam homines excitauit qui o-
peram ipsi nauarēt, aliquos quidem
in seminandis hæresibus, alios qui
bella cum nostris gererent, aliquos
denique qui quæ essent grauissimo-
rum Antistitum & Magistratuum
clarissimorum operâ in Republica
benè composita, turbarēt omnia &
summa inis miscerent, dum ad di-
gnitates euehūtur infimæ plebis ho-
mines & in ordinē rediguntur ij qui
pri^o ob singulares, quæ in illis eluce-
bāt virtutes alijs præfecti, authorita-

72
te summa pollebāt, vt taceam quòd
eorum plurimi in vincula coniecti
morti adiudicati postmodum fue-
runt, cum tamen de Republica opti-
mè essent meriti. Atque versipellis
quidem ille coniuratus noster hostis
latan, cū videret conatibus suis mul-
tum obsistere eos qui viā perfectio-
nis ingressi in religione quadā Deo
se consecrarunt, eosque maximè qui
præterquā quod perpetuas pro Ec-
clesia preces fundant: insuper etiam
concionibus aliisque pietatis offi-
ciis populum in vitæ æternæ viam
deducunt, illos adortus est sedulo in
eos quicquid ad eam rem putauit
idoneorum esse ministrorum, sum-
ma ne elaberentur, adhibita indu-
stria concitans. Sunt inter eos viri
quam plurimi, vitæ sanctimonia,
singulari prudentia, maximâque e-
ruditione præditi qui Sancti Fran-
cisci institutū cū serio semel am-

73
plexi sunt, nihil magis in votis ha-
bent quam sese furibundis hæreti-
corum machinationibus opponere
noctes diēsque Deum pro omnium
salute deprecantes, interdū etiam
concionibus vacantes quibus vnū-
quemque in fide instruant & secta-
riorum refutatis ficularis argumen-
tis constantiorem in veris Christia-
norum placitis faciunt. Atque hæc
inueterati istius ipsorum odij causa
est. Hinc clamat Lutherus mendica-
tium sacculos esse tollēdos, Iulianus
Apostata philosophiam omnem e
scholiis exterminandam, ne videli-
cet non satis commodè aggredi va-
leāt ouiculas Lupi, canibus qui eas à
voracium bestiarum rabie defen-
dant superstitionibus. Cum siquidem
eo in ordine viri sint philosophiæ
peritissimi, cuius cognitionem ad
ipsam Theologiam adferant, egre-
gièque in hereticorum controuer-

fiis subseruiat: maleficatorum hominum tectas frequentissime & tamquam centones malè concinnatos, malè compositas, ratiocinationes, cauillationes veriùs dixerim, ita dextrè refellunt, adeò dilucidè refutant vt de victoria vera nefarij homines desperent, nixi deinceps friuolis tantum & in speciem plausibilibus argumentis. Ne tamen omnino succubuisse videantur, si quando prævalentibus ipsis contingat eos ducem habere suæ factionis hominem qui & autoritate & potestate valeat: vi sanè peragunt quod disputationibus & colloquijs nequeunt. Contigit hoc nouissimis his temporibus in Belgio vbi Franciscanos plurimos, tenebrarum Principis instinctu sub Principe Auriaco grauissimis supplicijs affecere, atque id ob negotium fidei, quòd potissimum parte Eu-

charistiam cōcernit, cū Angli ob primatus auctoritatem Regi denegatam, martyrium sustinerēt. Huius rei historiam tenui quidem stylo, vt omnibus eius pateat lectio, verè tamen perscribemus.

Anno itaque ab incarnatione Domini 1572. cū iam præforibus esset diuini illius præconis Ioannis Baptistæ solemnitas: dum ad extremum furorem & inauditam crudelitatem, infensissimi Catholicæ Ecclesiæ hostes hæretici nihil faciunt reliqui: omnes suos conatus eam in rem contulerunt, vt quicunque essent apud Holandos Zeelandosque, vbi rerum potiebantur, singulari virtute & eruditione viri exquæsitis eos supplicijs afficerēt mortique darent vt illis è medio sublatis, furibundis suis machinationib⁹ qui sese opponeret, non esset. Hoc siquidem cōsilio perpetuo vsos videmus

illos (vt prius diximus) qui barbara
quadam gubernandi ratione, tyrā-
nide magis quam beneuolētia quae
acceperant regna putarunt esse ad-
ministranda vt quos suis conatibus
videbant obsistere posse, ea qua pol-
lebant prudentia & virtute, prodi-
tionis accusatos morti adiudicaret,
aut si ob populi erga huiuscemodi
viros fauorem non possent, in exiliū
certē conicerent, quod iis presenti-
bus triculenti illi rerum admini-
stratores absque omni metu esse
nequeant. Habet huc de re luculen-
tum exemplum Eusebius historia
libro sexto capite 20.

Alexandro (inquit) Imperatori post
tredecim annos principatus sui de-
functo, Maximian⁹ Cæsar succedit.
Qui dum odio fertur aduersum de-
cessores sui Alexandri domum, per-
secutiones commouit Ecclesiis: ira-
tamen vt eos tantummodo qui po-

pulis præerant, & doctrinæ, punire
iuberet, velut qui causam cæteris
huiusmodi persuasionis præberent.
Simili exemplo videmus sepius vsos
fuisse Turcarum Imperatores dum
etiam in propinquos maximè scru-
tiā exerceant vt metu omni sublato
pro libidine omnia administrare
possint. Paria sanè faciunt hoc no-
stro infelicitissimo sæculo hæretici dū
principes viros ad carceres trahunt,
diuini verbi præcones interficiunt,
in omnes denique superbia sua gra-
ues sunt qui ipsorum placitis non
omni ex parte obsequuntur. Dum
itaque furibundos hos suos quos pri-
dem cōceperant spiritus efflare sta-
tuissent, oportunitatem per dome-
sticos plurimos nacti, quos singulis
in ciuitatibus sibi habebant addi-
ctos Alemariam inuadunt, Hollan-
diæ oppidū. Iam enim singule pro-
pemodum Batavorum vrbes noua

captabant consilia, omniâque ad defectionem spectare videbantur. Occupato itaque astutia ac dolo hoc oppidulo, ad collegium Religiosorum eorum, qui Diui Francisci statutum sequuntur, barbariem suam expleturi, accurrunt, Collegij præfectu quem Guardianum vulgari nomine appellant aliosque quos ibidem reperere fratres, post varias calumnias, scommata, dicteria & illatas iniurias, funibus proprijs quibus pro instituti ratione cincti erant, ligatos, abducunt in vincula, prodiones eos insimulantes, quod inimicis (sic enim Italos Hispanosque appellabant quos hæreticorum furori Rex Catholicus in Belgio opposuerat) patriam prodere voluissent, quam ipsi virtute sua & armis, saluam scilicet & integram esse volebant. Est enim id familiare admodum cum

alijs tum etiam Belgicis hæreticis ut eos prodicionis accusent quos immaculatæ esse vitæ cum omnibus constet, alio nomine arguere non possunt. Hoc ut confirmet, miris vtuntur technis. Rumores spargunt falsissimos, reperta nimirum maximo numero in huiusmodi religiosorum Fratrum collegiis instrumenta bellica, esse armatos qui eos qui in ciuitate patrię studiosi essent, interficeret, in iis ipsis locis collocatos: adulterinæ finguntur literæ tanquam ab ipsis scriptæ, vel ab alijs ad eos ipsos missæ quib⁹ appareat omnibus in patriâ eos ruinam incûbere. Itaque nefandû hoc facinus obijcitur, saluâ illos esse nolle ciuitatē, obijcitur dico ijs per quos ciuitatis salus vel maximè stabat. Quid enim si religiosissimorum Patrû præclaræ virtutes, assiduæ ad Deum deprecationes, cõciones doctissimæ frequē-

tissimæque ea in ciuitate locum non
 habuissent, iamdudū omnium hæ-
 rescōn & errorum sentina, impro-
 bissimorumque morum fuisset se-
 minarium. Inclinatū enim erat
 id oppidum, supra quā cuiquam
 credibile est, ad Anabaptistarum
 dogma vt etiam totus propemo-
 dum ille Hollandiæ tractus quem
 ab agnis Vuaterlandiam vernaculo
 nomine appellant. Hac peste in
 oppidum introducta quis non vi-
 det quo inuitura erat ea Respublica?
 quos tandem errores cum ab inco-
 lis ibi seminato, tum ab exteris cō-
 allatos non suscepisset? caros gratōs-
 que habuisset, ambabus denique
 vlnis fuisset complexa. Verū fuit
 is diuini numinis fauor vt colloca-
 rentur eo loci viri hi qui & virtute
 & eruditione singulari possent &
 qua erant erga Deum & populum
 pietate vellent conatus nefariorum
 hominum

hominum retundere, cum in eo
 oppido tum etiam in vicinis locis,
 periculis similibus expositis. Effecit
 hoc tandem præclara eorum virtus
 vt haberent eo loci viros plurimos
 præclarissimos, optimosque sibi ma-
 ximè addictos adeò vt improbissimi
 ij scelestissimisque perduelles time-
 rent fore ne eorum cōsilio & armis
 Patres isti suis ipsum manibus eri-
 perentur, quod scirent non ita oc-
 coëcatum populum qui iudicaret
 rem omnem bene geri dū per sum-
 mum scelus homines nefarij, opti-
 mos viros in carceres abducunt.
 Inito itaque consilio Enchusiam
 venerandos Patres trahūt quod ibi
 melius conseruari posse scirent vbi
 suæ sortis haberent plurimos & Pa-
 trum istorum nō perinde ipsis per-
 specta esset probitas. Est id oppidu-
 lum in maris littore oportuno loco
 situm ita vt mercatorū diuersorum

accessu celebre sit admodum & rerum omnium copia affluēs. Verum ut sit in emporijs nobilioribus ut eo simul cum mercibus importentur etiam mores eorum qui ea frequentant (ut videamus in huiusmodi locis corruptos amplius plerunque hominum mores quàm alibi) importentur quoque errores illorum ipsorum mercatorum quos ibi maiori cum fuisse spargi posse arbitrantur ubi omnia ad luxum magis quàm ad religionem spectant: ita & hic usu venit ut à sectarijs locus iste frequentaretur admodum & sectas commodè ibidem seminant. Huc funibus proprijs ligati in D. Ioannis Baptista vigilis, qui erat captiuitatis ipsorum dies, deducti sunt: ubi plurimis lacerati iniurijs & molestijs affecti cum fuissent, tandem sacerdos quidam apostata cui Gerardus de Berkenroye nomen erat, ho-

mo crudelis & impius quem causis huiusmodi præfecerat Princeps Auriacus, Reuerendū Patrem Guadianum ostensa hostia (nescitur an consecrata) his verbis aggreditur Hicne est Deus tuus quē hactenus coluisti? Age, liberè dic nobis si is sit. Cui constanti animo respondit religiosus Pater. Si ea, quàm ostēdis, hostia consecrata sit à sacerdote legitimo ijs verbis quibus & cæteros sacerdotes ubi voluit Christus, firma fide eum assero Deum meum Christumque saluatorem esse qui pro salute humani generis pepedit in cruce. Diuinis his boni Patris verbis perceptis, homo nefarius, tanquam furiis exagitatus, hæc, inquit, fidei tuæ publica professio, publicæ mortis tibi tussque causa futura est. Erigitur itaque medio foro patibulum ante domum Prætorij ferturque sententia hūc in modum quòd ob proditiōe

quam moliebantur, quodque papisticam (sic enim loquuntur) religionem palam profiterentur, sequēte die mane funibus propriis quibus ex more cinguntur morituri omnes suspenderentur. Hęc ubi mortis lata sententia est, ducuntur fratres in domum hæretici cuiusdam prætorio contiguam. Hic sancti Patres non ignorantes quanta vitæ sanctimonia qualisque munditia cum prædictum esse oporteat qui ad supernas illas beatorū sedes aspirat: omnem curam studiūque omne nocte hac in recitandis peccatis suis posuerunt ut hac ratione expiati ad authorem suum animam singuli remitterent: colloquijs insuper diuinis vacantes quæ eos à cogitatione omnium aliarum rerum abstraherent & in perpetuendis supplicijs constantes & intrepidus redderent, quos, ut est mortis apprehensio maximè terri-

bilis, spes vitæ vltioris potuisset forsitan à concepto moriendi proposito detertere. Reuerendus quoque Pater Guardianus quæ sui erant numeris summo studio & labore exequens, ad constantiam adhortatus est suos ne supplicij metu à vera fide resilirent, ne diabolicis inspirationibus locum darēt, cum dubium esse non possit quin aduersarius noster diabolus tunc maximè tāquam leo circumeat quærens quem deuoreret, cum videt statim spem sibi omnem præcisam fore suis machinationibus hominem amplius aggrediendi: atque hoc tum magis agit, cum, ut est summa inuidia perspicitur ira tractari ut vnde excidit ipse, eo migrent ij qui è viuis excedunt. Illos itaque socios suos hac oratione aggressus est. Agite fratres mei & mecum persistite in Romanæ fidei confessione pro qua animas nostras

1. Petri 5.

hodie non dubitemus offerre Deo
 ut easdem in cœlum inferat splen-
 didissimisque exornet coronis. Non
 leuia omnino, fateor, sunt quæ su-
 bimus, supplicia sed breuia admo-
 dum, gaudia verò quæ expectamus
 perpetua sunt & æterna. Præ oculis
 habeamus illud sanctissimi Patris
 nostri Francisci, quo suos ad laborum
 & inçomodorum tolerantiam
 exhortari solitus est, Modica passio
 gloria infinita. Atque sanè modica
 est hæc passio si æternitatem illam
 spectemus, si beatitudinem intuea-
 mur, vbi cumulatissimè quicquid
 bonorum cogitari potest recipie-
 mus. Bene ait Apostolus non sunt
 condignæ passionis huius sæculi ad
 futuram gloriam quæ reuelabitur
 in nobis. Reuelabitur sanè in nobis
 si passionis illas breues & momen-
 taneas intrepido animo subiueri-
 mus. Parcite mihi obsecro & con-

B. Fran-
 cisus dice-
 re solitus
 erat.

Rom. 8.

donate Fratres, filii que mei in Chri-
 sto quamdilectissimi, si subinde pa-
 rum memor vocationis meæ & præ-
 fecturæ ad quam eram euectus, actu
 aliquo improbo aut sermone non
 satis cōdito vos offenderim: donate
 obsecro si cum mei esset muneris
 vitæ sanctitate vobis omnibus tan-
 quā sydus aliquod clarissimum præ-
 lucere & ad viam, arctam quidem
 & arduam illam quæ ad cœlū ducit,
 facem præferre, nihilominus ea pro-
 bitatis exempla vobis non exhibue-
 rim quæ & poteram diuino assistēte
 numine & debebam. Hoc vnicè vos
 rogatos volui ut cū pastor sim vester
 ac proinde ad virtutem capeßendā
 author & dux esse debeā: ignosceret
 Deus si minus probè, meo, hac in
 parte, officio functus fuisset. Agite
 iam & negotium salutis vestræ fedu-
 lō procurate. Tempus resolutionis
 nostræ instat. Venturus est satelles

impius qui nos iubeat vitam cum morte commutare. Quapropter presenti & erecto estote animo ne vos metus aliquis & trepidatio percellat. Huiusmodi pijs adhortationibus & officijs noctem hanc insomnem transgere, diuinis laudibus operam dantes, Christumque deprecantes vt qui singulari exemplo acerbissimum illud supplicij genus subiisset, gratiæ auctario ita eorum animos roboraret vt huiusmodi barbarorum hominum supplicia non exhorrescerent. Sciebant Diuum Paulum ita ad martyrium intrepido & confirmato fuisse animo vt diceret. Quis ergo nos separabit à charitate Christi? tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas? an periculum? an persecutio? an gladius? (sicut scriptum est. Quia propter te mortificamur tota die, æstimati sumus sicut oves occisionis)

Rom. 8.

sed in his omnibus superamus propter eum qui dilexit nos. Certus sum enim quia neque mors, neque vita neque Angeli, neque Principatus, neque virtutes, neque instantia, neque futura neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare à charitate Dei quæ est in Christo Iesu Dño nostro. Contemplabantur viri optimi immensam barbarorum hominum crudelitatem, sed quòd à charitate Christi separari nollent in quo iam omnem spem suam collocant, flocci sibi hæc tormenta pendenda esse arbitrati sunt. Amantissimi siquidem nihil est difficile & qui studio ardet rei alicuius, quatumuis plurimis sæpe obstantibus impedimentis, quatumuis labores plurimi exaltandi sint, quantumuis etiam causa illa vt in fidei professione, cum vitæ discrimine quandoque cõiun-

eta sit, tandem aliquando ferè eo
peruenit. Vnde dicit Sapiens dile-
ctio fortis sicut mors: quam fortis
sit mors quis non intelligit qui sa-
piens est. Cum hanc noctem viri
clarissimi in diuinis precibus aliis-
que piis officiis expectantes Domi-
num suum peregissent, sequenti die
matutino tempore inter quintam
& sextam horas supradictus ille ty-
rannus Gerardus nomine, nihil nisi
sæuitiam spirans, fratrem quendam
ex eorum numero, Adrianum no-
mine aggreditur, Laïcus hic erat, vir
bonus, canitiæ venerabilis, parem
ad fidei confessionem cum aliis cõ-
stantiam adferens. Hunc sperabat
impius ille à recta via deducere, sed
fallebatur miser qui aliū arbitra-
tur fallere & à rectæ fidei soliditate
remouere. Vitam illi offert hac con-
ditione si tortoris officium subiens,
fratres reliquos sui instituti in crucē

velit agere & à scalis præcipientes de-
turbare spetiosa profectò nefarii ho-
minis beneuolentia vt vitam con-
cedat ipsi si aliis mortis causa & mi-
nister esse voluit. Quid furcifer?
ita non solum improbus es & im-
pius: verumetiam furiosus & amens
vt optimi viri constantiam studeas
labefactare! Quæ crux tibi potest sa-
tis supplicii adferre, O portendum
in extremas terras deportandum. Tu
quòd apostata esses & a vera fide de-
flexisses, non absimilis huiusmani ge-
neris hosti diabolo, inuidisti ipsi
forsitan illum in fidei professore e-
rectum animum, maluissesque ad
tuas ipsum sordes pertrahere quàm
barbaro exèplo in eius morte crude-
liter illata, tuā sæuitiā fatigare. Me-
minisse oportebat, cū olī in lege ver-
satū te, quod sacerdos esses, decebat
(quātūmuis modò apostatæ nomē
quàm sacerdotis malis) quid præ-

scribat Leuitici 19. ⁹² Deus de honorandis ijs qui iam prouectioris sunt ætatis qualis fuit hic frater. Coram cano capite, inquit, consurge & honora personam senis: & time Dominum Deum tuum, ego sum Dominus. Verum tu quantumuis nobilibus ortus sis progenitoribus, tenebris tuis progenici tuæ ignominia maculam inuisti & ingurgitatione viri (nam strenuus potator es) præclararum, quas forte scinisti aliquando, rerum cognitionem ita obliterasti ut & hoc diuinum præceptum ex cerebro atque adeo corde tuo extriueris. Insulsa huic nebulonis petitioni intrepido animo respondet laicus, tantum abesse ut atrocissimo hoc flagitio extreme suæ senectuti hanc velit infamæ notam incurere ut optet magis illis commori & ab ea sententia non discedere quam sibi speraret salutis fore cau-

⁹³ sam. Spe itaque frustratus sua tyrannus educit optimum virum è domo illa ad patibulum, solum cum prius fratribus valedixisset & manifesta ijs constantiæ dedisset argumenta. Vbi ad supplicij locum deuentum est, scalas non inuites conscendit, applicatoque collo ei⁹ fune, quem, ut moris est Franciscanis, gestabat, commendata in manus Dei anima, stragulatus est communi suspensorum pœna. Educitur post hunc Guardianus ipse ut qui morum honestate & præclaris exemplis, alijs suis fratribus in vita præluxisset & viam quam ingredi deberent monstrasset: hoc ipso in supplicij genere viam etiam demonstraret. Nec sanè sibi suisque defuit dum constantia incredibili lubens mortem subit. Itaque summa cum animi alacritate locum accedit, tribus vicibus Psalmum illum. In te Domine speraui, Psal. 30.

recitans, quod sciret, ut erat vir in sacris literis versatissimus, afflictionis tempori conueniatissimum eum psalmum esse. Quis enim non in eo spem suam omnem collocet qui fortitudo nostra est & refugium, qui nobis & vult & potest calamitatis tempore opem ferre non sinens nos tectari supra id quod possumus. Quo peracte scalas conscendere cogitur & simili mortis genere interit. Sequitur hunc sanctae Clarae Dominarum Pater, qui, ut agnus ad victimam destinatus, non aperuit os suum, eodemque supplicio vitam cum morte mutauit. Hunc secutus est Pater Ioannes, natione Nardenfis qui dici non potest quanta alacritate ad scalas accurrent, eademque conscenderit, similem cum praecedentibus vitam exitum consecutus. Erat vero is Alcmariensis Franciscanorum Collegii sacrarum atque idem chori mo-

1. Cor. 10.

derator, quod utrumque officium summa profecto cum laude administrauit. Ipsi in supplicio successit frater Lodouicus Voets sacerdos & diuini verbis praeco, cui, eo quod ipsorum insidiis oportunior appareret, videbantur martyrium negaturi nisi ipse acrius instigasset. Erat iuuenis hic Florenti etiamnum aetate quem hanc ob causam arbitrabatur aliquid de constantia remissurum si libertatis & vitae diuturnionis spes affulgeret: quod ut videt sibi strui periculum: quid moramini, inquit, ad quid ista dilatione, animo certe meo acerbissima, utimini! Abripite me, abripite & quem in simili cum aliis mortis causa reperistis, eodem supplicii exitu punite. Constantiam iuuenis, irrisionem sibi factam interpretatus carnifex magna quadam indignantis animi contumacia, Tibi inquit,

sceleste, cæteris arctius hoc fune in-
 gulum constringam. Itaque non
 deest sibi crudelitas quin statim in
 scalas attractum eum de gradibus
 deturbet, cum prius iuuenis Pater
 pro glorioso adeò exitu qui immi-
 tebat gratias Deo immenses retulif-
 set. Eo ipso die Beato Ioanni sacro
 ad vesperam, deponuntur è patibu-
 lo suspensa corpora: nares eorum
 tanquam aquarum riui sanguine
 fluunt vehunturque curu extra por-
 tam quæ Alcmariam versus tendit
 & in aggere prope portam, in loco
 cui nomen est Muten, leuiori terra
 cooperta condita sunt, vbi influxu
 maris aquis teguntur quæ stupendo
 miraculo in speciem sanguinis, mul-
 tis diebus, cernentibus non modo
 Catholicis verum & hæreticis con-
 uersæ apparuerunt, visæque sunt
 quinque faces super extincta cor-
 pora nocte lucere: perceperunt præ-
 lecta

ita perspicis, quòd assentatores ha-
 beas eos ipsos aliosque quampluri-
 mos, qui tibi nisi placencia loquun-
 tur. Et vt crudita es mulier, memisse
 potes istius sapienter admodum de
 adulatoribus prolata sententiæ, Me-
 lius esse ceruorum quàm assentato-
 rum genus: quòd corui mortuos, as-
 sentatores autem viros deuorent.
 Vides quibuscum coruis tibi sit ne-
 gotium, nostro quam acuto, pecto-
 re quam parum candido. Præstaret
 indubiè adesse tibi aliquos qui veri-
 tatem colentes illum tibi Pauli lo-
 cum succlamarent frequenter, vbi
 ait licitum non debere fœminam in
 Ecclesia loqui sed si quid habeat,
 domi conuenire vt nequiat marites.
 Mulieres, inquit, in Ecclesiis taceat:
 non enim permittitur eis loqui, sed
 subdici esse, sicut & lex dicit, si quid
 autem volunt discere, domi viros
 suos interrogent. Turpe est enim

mulieri loqui in Ecclesia. Quæ verò se caput dicit esse Ecclesiæ, an huic Pauli mandato, putas, satisfacit. Penitus non quandoquidem si loqui ipsi non sit permissum in Ecclesia: multò minus erit ei licitum hanc ipsam regere & gubernare. Quid quod Christus ipse sapientiæ, absolutum exemplar qui ipsa erat Patris sapientiæ, matrem suam quam habebat longè commendatissimam, insignitam virtutibus omnibus animique donis quæ in homine possunt reperiri, gratia plenam utpote ea à spiritu sancto abundè perfusam non putarit Ecclesiæ præficiendâ, sed Petrum hominem alioquin vilem & abiectum & qui piscatione quæstum prius fecerat rectorẽ eius esse voluit cum tamen is Christũ negarit, matre sua vitiorum omnibus experte. Accedit huc quod terram hanc relicturus Dominus Ec-

clesiam hanc ultimo opere, supradicto Petro commendarit: ut cum ea ferè memoriæ fixius imprimimus quæ in ultima vitæ hora à parètibz verba audimus, eam tanquam supremam animi suam sententiam haberemus cum dicit Petro Pasce oves meas, non agnos solum meos inferiores scilicet populum sed etiam oves qui & pietatis & eruditionis fecunditate, filios quamplurimos in Christo generent eosque pascant. Declaras profecto parum te memorem ultimæ christi capitis nostri volūtatibus cum quod ipse matri committere noluit tu Serenissima Regina hac in parte multum, erras à vera fide, & pietate, in quo omnium etiam omnem aliarum sceminarum ignoratiam longe superas unde mulieres aliæ & omnes ex natura sua sexus se sciunt esse subiectionis & non sexus in Ecclesia dei hierarchiæ

dominationis, quia omnino idone
non possunt esse. Vt a parte docet A-
postolus nō autoritate sua sed Chri-
sti & iuris diuini vnde quādo dice-
bat docere non permitto mulieres,
supple quo ad illa quæ sunt sacræ
scripturæ, neque quæ sunt act⁹ Ec-
clesiæ, quæ sunt regere & illumina-
re. Vnde hic sumitur nostrum argu-
mentum euidentissimum diuū Pau-
lum Apostolum gentium electissi-
mam tubam non loqutum esse à se
ipso sed à Christo Iesu. Nam illam
(si non repugnasset iuri diuino) de-
disset maximè matri suæ sanctissimæ.
Et immaculatæ virgini quod nun-
quam fuit factum. Vnde notanda
diligentissimā sunt verba Apostoli
dicētis. Si quis videtur spiritualis es-
se, cognoscat, quæ scribo vobis, quia
domini sunt mandata. Et per conse-
quens Christum hoc statuisse regē-
di ordinē viris & qui sunt Petri suc-

cessoribus Romanis. Pontificib⁹ &
non mulieribus. Perniciosissimam
itaque hāc ex pectore tuo debe sen-
tentiam & vel extremæ tuæ ætatis ra-
tionē habe aqua non longè abesse
potes. In quo statu Deus quemque
inuenerit, in illo eum indicabit. Tu
vt indicij asperitatem non metues,
sub vmbra alarum illius recurras de
quo magna animi alacritate & gau-
dio summo perfusus inquit psaltes
Regius. In te Domine speraui non
confundar in aeternum. Confugas
obsecro ad Ecclesiam, extra quam,
vt extra arcam Noë, non est salus:
hanc illi tui spurissimi & nefandissi-
mi ministri spoliant omni honore
& gloria: nam sicut sponsa ornatur
monilibus, ita Ecclesia Catholica
ritibus, ceremoniis & sacrificiis.
Hi sunt qui resistunt Apostolicæ
veritati non secus ac Iamnes & Ma-
bres resisterunt Moyfi. Quare a iiciū

psal. 30.

di sunt illi è regno tuo & procul ex-
terminandi rebelles isti ad amissim
patris sui Simonis Magi opera se-
ctantes, superbia quadam elati non
secus quam ipse dum statua ei poni-
tur Romæ cui hoc hærebat inscrip-
tio simoni magno Deo. Ex hoc Si-
mone tanquam & hæreseon omnium
seminario per multas successiones,
monstrofi Ophitæ, turpes Gnostici
impij Valentiniani, fœtidi Cerdo-
niani, venenosi Martinistæ, Monta-
niani pessimi & multi alij cum istis
nostri temporis regni tui hæreticis
prodierunt. Prædicant ij propter
quæstum & inanem gloriam, men-
tientes contra Deum, in religiosos
vinctos & Deo piis votis obstrictos
scommata iacere non verentur: at-
que adeo profecit ipsoꝝ impiet-
as vt tâquam Pharisei & Scribæ o-
lim insidias tendebant Christo, gra-
uissimis illum suppliciis afficientes

Eusebius
Ios. lib. 2
c. 13. Iusti-
mus in apo-
logia ad
Antonium.
Irenæus l.
I. aduersus
hæreses.
Clemens lib.
6. dispositio-
rum.

mortique acerbissimæ adiudicantes
sic isti piis omnibus machinantur
excidium, quemadmodum anno
79. contigit in Hybernia vbi duo
ordinis nostri Franciscani diris af-
fecti suppliciis mortem cū vita mu-
tarunt. Horum alter erat episcopus
vt manifestissimum euadat quam
parum dignitati deferant sceleratissi-
mi dum in eâ fulgentes magis sæ-
uiunt quàm in alios. Horum duorum
subtexemus martyrium illatum ab
impiis satanæ ministris, agentibus
hoc maleuolis huiuscemodi mini-
stris: quos certè si principum autho-
ritate contingeret tolli è medio, nõ
dubium quin optimè toti Reipu-
blicæ Catholicæ esset consultum cū
ij sint qui non modò plæbem ipsam
verumetiam nobiles ipsos, literatos
quamplurimos, principes sum-
mos tenent in errore. Ii sunt pe-
nes quos rerum omnium hodie-

no die videtur esse administratio, hi
notant & designant ad necem quæ
cumque ipsis visum fuerit. Integer-
rimi viri, dū populi saluti cōsulūt &
in eā omni diligentia incūbunt, tā-
quā malefactores malefici conuicti
acerbissimis pœnis sauiissimis carni-
cibus traduntur afficiendi. Verum
(vt benè ait Eusebius libro secundo
capite decimotertio historia Eccle-
siasticæ) diuina virtus & gratia (in
maximo præcipuè certamine) nun-
quā deferit suos, quæ incēsem mali-
gni flāmā tota celeritate restingit &
omnem altitudinē destruit attollen-
tem se aduersum scientiam Dei: at-
qui hoc non solū in congressibus ijs
qui fiunt disputationis causa vt veri-
tatis lux vim suam exerat necesse est,
sed etiam in martyrijs & pœnarum
tolerantia, quæ quam in his duobus
eximia fuerit ex sequenti historia
facile perspicimus.

MARTYRIUM
AC MORS PATRIS PA-
TRICII HELII EPISCOPI MIA-
ONENSIS AC SOCII DOMINI AC
FRATRIS CONNACII O RVERAKE OR-
dinis Fratrum Minorum in Hybernia pasto-
rum sub Domino Guilelmo Dru-
ti equite ac regni Hy-
bernix pro rege.

PATRITIVS Helius
ad non ignarus quantū
referret iam inde ab ip-
sa adolescentia optimis
disciplinis esse imbutū,
in Hispaniam se contulit, seriam li-
teris operam nauaturus, deligens ad
hoc Florentissimam Academiam
Alcala quæ Cōplutensis vfitata vo-
ce dicitur, atque ibidem eō promo-
uit vt eruditiones gloria & laude so-
cios suos nō solum æquaret verum
etiam longè ijs esset superior. Hic

anno ab incarnatione Christi 1577
 Romam venit copiam sibi petens
 fieri vt in Hyberniam causa prædi-
 cationis fidei liceat proficisci. Instat
 itaque apud ordinis Generalem qui
 tunc temporis erat Christophorus
 à Capite fontium, quo certè viro
 vix quicquam illud sæculum habe-
 bat præstantius, Generis enim no-
 bilitate cum esset clarissimus, tan-
 quam hæc ad laudem parum face-
 ret, virtutem ita excoluit, eam in re-
 bus diuinis & humanis perdiscen-
 dis adhibuit industriam, vt sensim
 ad summa non immerito fuerit e-
 uectus: ac quibus gradibus Orator
 Ethnic⁹ Romulū in cælū conscen-
 disse fingit: similibus ac potiori iure
 ad summas dignitates fuerit euect⁹.
 Natio Gallica non ita frequenter in
 ordine B. Francisci Generalis hono-
 re ornata, hoc viuentem errare nō po-
 tuit quin haberet qui summū istud

dignitatis fastigium propria virtute
 & incredibili eruditione rerumque
 experientia seriò exornaret. Cōscri-
 psit libros non paucos adeo exactè
 vt de iis quæ tractat nihil possit fin-
 gi magis absolutum, vt eum etiam
 Sanctissimus Papa Gregorius Ter-
 tius decimus Archiepiscopum Cæ-
 sariensem non. Hic itaque optimi
 viri Patritij, matura deliberatione
 præmissa, negotium vniuersum san-
 ctissimo Papæ Gregorio cōmendat,
 à quo requisitus cum singularis pru-
 dentia, & incredibilis pro fide Ca-
 tholica zeli manifestissima daret in-
 ditia, Episcopus creatur. Post ali-
 quot vero dies magnifica admodū
 largitione erga eum vsus Pontifex
 dimittit seriò ei gregis sui curam &
 salutem commendans. Itaque Pari-
 sios venit vbi spatio septem vel octo
 mensium hæsit, agens partim in cō-
 uentu apud suos partim in ciuitate:

non sine laude apud omnes versatus, ut qui esset singulare virtutum omnium exemplar & absolutissimum speculum in quo considerare poterant alij non quales essent sed quales esse deberent. Respondent sæpe rebus suis nomina, non mirum profecto fuisse vocatum Helium illum qui incredibili charitatis ardore æstuans, presentissimis etiam vitæ periculis non absteritus, Hybernorum studet salutem. Atque adeo sol erat ipsa qui promicantes virtutis radios in alios immittens, eosdem faceret militatis ardore flagrantes. Lutetia itaque constitutus rare cuiusdam eruditionis omnibus manifestavit & sustulit signum dum acerrimas disputationes doctissimo illo quo præditus erat ingenio, ita exacuit ut ad doctè cōtentionis ardorem nihil amplius posset desiderari. Nam si subtilem illam per scoticas ratiocinationes differendi viam

consideres, erat hic summus, Patres vero omnes non secus ac fidei articulos memoria complecti videbatur dum nihil est aut in materiis controuersis aut in iis quæ vitæ documenta concernunt, aut denique in aliis omnibus quin omnia ingenio fuerit assecutus, memoriæque qua erat vastissima tanquam amplissimas opes reconditumque thesaurum habuerit impressa. Et quo magis eluceat hominis virtus, & quantum ab omni factu abesset ut melius perspicatur, mirum est quod referram, ad iuniorum qui infimis rudimentis studia sua dedicarunt palestricas exercitationes se conferebat. Ibi multus in declarandis iis quantumuis minutioribus, sine quibus maxima nequeunt consistere. Quid magis mirer hominis humilitatem an eruditionem? De eruditione ij testimonium exhibebunt qui discerentem

in Theologicis disputationibus audiuerunt, de humilitate poterunt & ij qui non sine stupore, viri absolute docti scientiam non ignorantes, viderunt, vt omnia omnibus fieret, inter infimos versantem, iudicare. Magnum est, singularis eruditionis specimen in publico doctorum hominum coetu edere, sed maius tamen videtur hominem immenso captu vastaque memoria puerilibus etiam, dum eruditionis sit periculum, contentionibus, suam operam nauare. Effectum est hac re vt doctissimo cuius fuerit longè gratissimus, cum virtus ex sese perpetuò sit amabilis, & hoc magis quod in eo reperiretur qui vt lydus aliquod inter mortales lucens in superbiae cogitationem potuisset incidisse. Euenit vt noua quædam ex patrio reciperet infausta penitus & parum grata quæ sane hominis animum non ignari

quàm periculosa sit res inter hæreticos agere, potuissent à concepto in Hyberniam proficiscendi proposito deterrere, verum maluit vir & verus filius obedientiae singularis constantiae gloria illustris, Pontificis mandato obtemperare quàm propriae vite rationem habere cum non posset ignorare se cum capitis periculo iter hoc esse ingressurum, paratus etiam vt bonum pastorem decet pro ouibus suis animam ponere si ita occasio se obtulisset. Accingit se ergo itineri, nobili quodam studijs operam nauante comitatus, petitque Britanniam, ventum opportunum expectans. Is vbi obrigit mari se committit, appellitque ad littus quoddam penitus desertum: vbi cum in terram Hybernica descendisset, diuertit ad domum Comitum Desmoniae, sed quòd domo abesset, ab vxore receptus est benignè & perhumana-

niter. Verum externæ beneuolentiæ
 suberat dolus vt hoc vitium quam-
 plurimos mulieribus admodum est
 familiare. Quis necis boni Naboth
 causa extitit nisi Iezabel? quis quod
 Diuo Ioanni caput auferretur cau-
 sam dedit si non saltatrix puella, for-
 tissimum sampsonem quis in ma-
 nus Philistinorum tradidit excepta
 Dalila? vnde grauissimi Dauidis &
 filij Salomonis lapsus nisi per mu-
 lieres? atque ita hæc quæ blanditiis
 delinire videbatur optimum Patrē,
 eundem in extremum coniecit exti-
 tiū. Hoc eo dico audentius quod &
 maritū & eā fratrēque Ioannē Des-
 moniæ probè nouerim, sæpius cum
 iis versatus anno nimirum 1570. &
 71. Mulier ergo ista patrem sanctum
 post triduum tradidit vnā cum so-
 cio nimirum Connacio o Ruereke.
 Postridie discessit Limirium versus,
 quæ ciuitas est Momoniæ primaria
 vt inde

vt inde ad copias Catholicas transi-
 ret frustumque pietatis faceret. At-
 que ibidem, suam nauante operam
 Comitissæ Desmonia coniuge, à Præ-
 tore, quem maiorem eo loci vocāt,
 in vincula coniectus est. Erat profe-
 ctò res plena periculi & quæ sanctū
 Episcopum tamen latere non pote-
 rat, conferre se ad ea loca vbi opti-
 mis quibuscque internecio paraba-
 tur, pessimi verò quicquid erant longè
 acceptissimi. Sed æstuantis Patris ar-
 dore cælesti, virtus spreuit tormenta
 omnia, vbi vel minima saltem utili-
 tatis alicuius spes apparebat: mitti-
 tur hinc statim tanquam læsæ maie-
 statis reus ad oppidum Malogense
 quod 14. miliaribus Limicro distat,
 vbi tum temporis Prorex residebat
 atque ibi vnā cum socio sententiam
 mortis, decreto illius Proregis abs-
 que iuris forma subiit, quod ius ab
 illis gētibz ius martium appellatur,
 R

in quo indicta causa verbo praesidis succubuit. Dolendum certe ita hodie ubique terrarum corrupta esse tribunalia, tam praepostero ordine in iudiciis procedi ut affectibus potius quam veritati detur locus cum non nisi dicta causa sententiam ferre debeat iudex. Obtulit autem illi Prorex & beneficii sui ius integrum & possessionem, denique honores maximos, modo fidem negaret, & negotium omne proderet: de fide respondit se nolle illam cum vitae possessione aut honoribus commutare: de negotio vero, cur venerat nimium, respondit se ideo appulisse ut in episcopali functione (quam se obire professus est palam) causam religionis promoueret & salutem animarum procuraret, nec recusare se mortem quam cum aliquo pietatis commodo, aut etiam incommodi vilatione esset coniuncta. Ulterius perquisiuit Prorex ut quid

Pontifex & Rex Catholicus Philippus captassent consilij pro inuasionem Hyberniam, indicaret, quod profecto noluit, quantumvis haec eius taciturnitas grauissimarum poenarum causa fuerit. Nam acceptis tenuioribus, acutissimis tamen ferramentis digitis ea superponentes mallo fortissimis ictibus ita impresserunt ut digiti in partes secarentur. Nihil tamen voluit significare, quo factum est ut statim de patibulo sit cogitatum. Dum itaque ad patibulum procederet copiam sibi litanias legendi petiuit, atque ut absolutionem a socio acciperet eandemque eidem impartiretur, quae duo cum obtinuisset utrumque expleuit: hortabaturque socium naturali instans mortis timore perculsum, ut intrepidus mortem subiret praedium acerbum naturae videre, sed coenacertum fore iucundissimam ac neim becillis socii animus amplius fluctuaret preclaris suis exhortationibus

Eusebius
lib. 4. Eccle-
siastica hi-
storia cap.
17.

effecit. Quid quod grauissima oratio-
ne ad populū habita, multa dixit de
fidei necessitate, de seruanda constā-
tia, præterea de suo instituto in quo
asserendo lubens pro Christi nomi-
ne fecelicem mortem subiit, vnā cū
socio. Iraque vterque laqueo vitam
fini⁹. Verum per summū scelus mor-
ti adiudicantem iudicem egregiē
puniuit Deus. Prorex siquidem qui
mortis sentētiā in Episcopū tulit,
morbo statim correptus est à quo
non potuit vlla ratione liberari, sed
Vuaterfordiæ obiit nullo vulnere
læsus, vt quin diuina vindictā suc-
cubuerit dubitari non debeat. Eccle-
siasticæ historiæ libro quarto capite
17. habemus de Urbicio iudice, qui
Prolonæum quendam, quod Chri-
stianus esset, continuò iussit duci ad
mortem. Lucius autem Christianus
vir, videns tā temerē datā sentētiā,
ait ad Urbicium: Quid quæso causā
est, quod neque adulterū, neque cor-

ruptorem aut homicidam vel latro-
nem, raptorem que, aut alterius cu-
iuslibet facinoris reum, sed tantum
pro nomine Christiano quod hic se
vocabulo confessus est nuncupari,
ad mortem duci præcipisti. Idem ta-
men Lucius morti etiam ab eodem
ea de causa fuit adiudicatus. Tātum
facinus semper habitum fuit apud
impios Præfides Christianum esse.
Sed vindicta diuina frequēter à gra-
uissima punitione non patitur esse
immunes, ita vt ipsemet Prorex ma-
num Dei agnoscens, dixerit mortē
Episcopi suæ mortis fore causam.
Legimus de Licinio qui cum pessima
in Christianos designasset faci-
nora, ultione diuina tandem est pu-
nitus. Eusebius de vita Constantini
libro primo de eo sic habet Postquā
hic obsidionem Ecclesiæ auspicat⁹
sanguine virorum bonorum animā
conspuecauit, sacra vindicta miserū
indidem ex ipso oriunda ad animi

Eusebius
lib. 1. de vi-
ta Constanti-
ni.

mi sedes vsque exercuit. Ecce enim
repentinus abcessus mediū puden-
dorum locū occupat: inde vastè fistu-
losum vlcus & serpens morbi vis in-
sanabilis: è visceribus intimis vermi-
culatio quanta dici nequit spirans
pestiferum virus scaturia. Moles enī
nimia educatione curiosa, succulēt⁹
adeps in hoc gen⁹ facilè cōmeabat.
Itaque putris aditū intolerabilē hor-
ribilēque spectaculo faciebat. Illius
æquitudo inueterauerat quum ad se
randē rediit, ea cogitās que olim ce-
perat in Ecclesiis, tū ingenuè delicta
confiteri, cōpescere contra Christia-
nos iracundiā, tēpla reficere, &c. Fa-
ciebat hæc homo nefarius nō Chri-
stianorum amore sed pœnarū odio
& acerbitate. Prorex similiter potē-
tiæ diuinæ præsentia agnouit, tamē
mortē non euasi, nā simulatus tan-
tum sæpe est Christianis impertitus
huiuscemodi fauor aut ad tēpus ad

pœnarū euasione protract⁹, vt ma-
nifestū est in eodē Licinio, nā sequi-
tur q̃ obliuione omnia disperdide-
rat, pœnarū priorū non reminiscēs.
Non ignes illi satis aut ferrū, nō pā-
gēdi clauī, non feræ non abyssi ma-
ris. Ad hæc castigationē adferens, o-
culos effodere cōstituerat, & postea,
quocirca de isto non est in longum
diē iudiciū extractū. Nā vana dāmo-
num spe inflatus, quos esse deos ar-
bitratur, copiis infinitis acie ex-
plicauit. tū desertus à numine, pro-
uidētiæ per omnia pertingētis ocu-
los minimè effugit. Vbi enim securè
vitam traducere confidit vltus igne
de cœlo iacuit pronus. Illa plaga, di-
uina profectò corpus exesum est,
nulla pristini vltus specie. Cumque
vires intendisset plaga, statim exerti
atque loco pulsi oculi cæcū hominē
demiserunt, æquisimo suffragio dā-
tem pœnas à se repertas in eos qui

Deo testimonium dicebant . Hæc hic addere placuit vt clarum euadat quantus sit vindex Deus in eos qui suorum sanguine profundunt Corpora horum Episcopi & socij cum diu in patibulo catenis suspensa diu permanerent nullo modo vultu aut colore mutata sunt, sed tam apparuerunt recentia ac si illa hora occubissent, imo tā suauis odor à Cadaveribus prodibat vt ad hæc rē intue- dā populus omnis conflueret, vnde factū est vt plurimi partes vestiū à sacris corporibus scinderent quas secum detulerunt adeo vt propemodum nudi penderet defecissis ob pietatem vestibis quibus induti suspensi fuerant. Atqui cum oppidum vicinum loco kilmallok canibus ac molossis multū infestetur, qui in illo supplicij loco corpora statim discerpant & dilanient, eorū duo corpora adeo sunt relictā intacta vt nec ab

auibus quidem vnquam fuerint petita, Deo hac ratione declarante quā duo hi sanctissimi viri sibi fuerint accepti . Postea Ioannes Desmonia cuius superius mentionem fecimus, vtrūque corpus maximo cum honore curauit in humari . Quis quæso est qui hæc intelligens non admiretur, homines summis cruciatib⁹, addictos ita in iisdem persistere constantes vt non in tormentis sed in delitiis sibi videatur degere? quomodo enim potest in hominis huius mundi sapientia imbuti rationē cadere vt credat in Iesum Christum quem viderit inopem, contemptū, mendicum quasi, afflictum, virgis laceratum, vulneribus concisum, in crucem denique sublatum? Iudæis hoc quidem magnum scandalum fuit, dum in Actis Apostolorū præciperent ne quis in nomine huius palam prædicarent. Sed qui Christi

præcepta hauserant, melius esse existimabant præceptorī suo Christo optemperare quā hominibus, atque hoc modo beatitudinem propter iustitiam persecutiones tolerando, cōsequi. Quid? An non iustum sit agnoscere saluatoris nomen? an non iustum sit diligere eū qui prior dilexit? an non iustum doctrinam eius sequi qui nobis ad cœlestia iter patefecit? Hoc quidem omnes fatentur sed esse beatos qui pœnis afficiuntur, audaces sapientes huius sæculi negant. Hi autem quibus rationibus nitantur, argumentationemque suā quā sapienter nectant, quæso, audiamus. Natura, inquiunt, optima humanæ vitæ dux (huiuscemodi enim tacita meditatione voluunt & in similia crebro verba erumpunt) hoc animis nostris iniecit ut libenter delitiis affluamus, ab omni autē doloris genere prorsus absorreamus:

quapropter voluptate beatos, dolore verò miserādos naturaliter effici. At vos degeneres naturæ fœtus, jīs aiunt qui veram luscēde rebus fouēt sententiam, passionibus gaudentes, in cruce dolorū acerbissimorū procreatrice vitam vestram beatā ponentes stultissimæ rei stultissimā defensionē suscipitis. Hæc quidē filij huius sæculi efficiunt sed Apostolum ignorant, qui crucem Christi gentibus stultitiam, Iudæis scandalū asserit, Videbant enim huius farinæ homines futuros qui Epicurea quadā impudentia quæcūque gulæ & turpissimis voluptatibus non seruiunt, dānarēt. Verū placuit Deo per stultā prædicationē crucis Christi cōfundere mūdi huius sapientiā, quæ eo profecit ut iā sūma imis misceri & virtutū loco vitia coli videamus, tanta rerū oīm cōfusio in mūdū iniecta est. Hic tot nos hæcten⁹ tormētis affligit

Deus, omnis generis flagella immit-
tens non in peccatores modò verū
etiam in eos qui piè volūt viuere vt
inde iram eius vehementem possi-
mus percipere. Peccata procul du-
bio nostra, heu nimis ingentia tan-
ta mala in orbem inuexere. Maxima
enim hominum pars in grauissimā
culpam prolapsa est atque iniqui-
tatem maximam omnes propemo-
dum incurrerunt. Quòd vt clarius
euadat lubet paulisper quanquam
non sine lachrymis, statum præsenti-
s Ecclesiæ cum Florenti Patrū no-
strorum ætate comparare. Atque vt
ab Ecclesiastica dignitate coruscan-
tibus viris initium sumamus: mētis
nostræ aciem in Ecclesiæ primæ lu-
mina dirigamus. O quantum olim
Ecclesiastica dignitas inter ceteras
omnes tāquam sol inter sydera ful-
gebat? Quales olim Ecclesiæ recto-
res? Deus bone, quàm sancti, quàm

diuini? In præcibus quàm assidui? in
munere peragendo quam strēnui &
vigilantes? In inflammando populū
quam acres? Quis cohortari ad vir-
tutem ardentius? quis à vitiis reuo-
care seuerius? quis vituperare impro-
bos asperius? Testis est insignis illa
constātia Ambrosiana quæ vnicui-
que epistolam eius 32. ad Valenti-
nianum Imperatorem legenti per-
spicua esse potest. Testis insignis ille
Episcopus Cordubensis, referente
Athanasio ad solitaria vitam agē-
tes, qui infracto repressit animo Cō-
stantij Imperatoris proteruiam. Te-
stis quoque Babila Episcopus, quē
Nicephorus commemorat magno
animo, Numeriano in faciem resti-
tisse, quòd liberè quasi, per cancel-
los inspicere arcana Christianorum
mysteria præsumpsisset. Accedat huc
Mela Episcopus qui eodem teste li-
bro 11 capite 38. Ecclesiastica suæ hi-

Ambrosius
epistola 32
ad Valen-
tinianum.

Athanasius
ad solitari-
vitā agen-
tes.

Nicepho-
rus.

Niceph.
lib. 11. hi-
storia cap.
38.

storia, tantæ fuit patientiæ vt hostiũ
insidias sibi tendentiũ animos ap-
positis sedauerit epulis: vt virtutum
& consiliorum etiã multis in locis
diuersitate, Ecclesia Catholica sem-
per euadat illustrior. Huc quoque
pertinet quod narrat Gregorius Ma-
gnus libro tertio dialogorum capi-
te primo de Paulino Episcopo, qui
sua non tantum impendit, verum
etiam seipsum pro salute subditorũ,
hostium tyrannidi obiecit. Nec mi-
rum quod præclari isti viri se omni-
bus nã admirãdos præbuerit. Omni-
bus enim virtutibus vitã suam exco-
luere, in hoc omnẽ operã collocaue-
re, irreprehensibilẽ, sobriam pudicã
vitam vt ducerent, omnib⁹ denique
coloribus, quibus D. Paulus I. Ti-
moth. cap. 3. & ad Titum I. ad viuũ
depingit Episcopum & sacerdotẽ,
se ornauere. Porro nunc temporis,
Deus bone, quantum interest inter

Gregorius
lib. 3. dia-
log. cap. 1.

1. Timot. 3.
Tit. 1.

prædictorum viuendi rationem &
aliquorum eorũ qui hac tempestate
in dignitate aliqua constituti sunt.
Nunc sal in ijs infatuatũ est, obscu-
ratum est aurum, mutatus color op-
timus: nunc inquã, velut antiquata
& contempta vilescit plerisque Ca-
tholicæ religionis disciplina, vt flere
magis lubeat quã de pauculis etiam
vnũ aliquem in medium adferre, cũ
interim nec illud suppressum oport-
uit esse in eo Præsulum ordine vi-
ros omni cum pietatis tũ eruditio-
nis laude cumulos. Ad Monar-
chas, summõsque Imperatores, Re-
ges, Principes, quibus primitiua Ec-
clesia florebat, si oculos nostros
conuertamus, quanta quæso pieta-
te, mansuetudine, humilitate to-
tam vitam instituebant? hi reci-
piebant Religiosos tanquam Ec-
clesiasticos viros, terque quater-
que fœlices seipsos existimabant si

amplecti eos, si manus exosculari
potuissent? Hinc tanta sollicitudo
monasteria erigendi, Ecclesias con-
struendi: hinc tanta munificentia in
locupletando, ditando, ornando.
Sed heu, quantum mutatus ab illo
præsens Reipublicæ Christianæ sta-
tus? Nunc monstra reputatur viri
Ecclesiastici, quorum habitus olim
venerabilis erat, nunc est abiecta vi-
lior alga? Quid ajo? In tantam auda-
ciam prorupit hominum peruersi-
tas, ut religionis studium procul à
multis regionibus exigere non du-
bitarint. Expulsa enim ex Anglia,
Scotia, Belgica, parumque abest quin
ex maxima Europæ parte, religio,
vita spiritalis, Christiana doctrina
longè abigatur. Omnis refrixit pe-
nitentia, hinc non minor est
apud plerumque sacerdotalis ordinis
ignominia, quam antiquitus eius
fuerit gloria ridetur, scommatibus,
defect.

defectu legis pœnalis multis in lo-
cis impetitur, & quasi Deo ita sacri-
ficio fiat nihil non iniuriarum ac
contumeliarum ei infertur. In sum-
mum Pontificem plerique vel pro-
letarij & trium literarum homines
valedicta conferunt: omne eius fa-
ctum licet etiam sanctum, conuitiis
infectantur. Cardinalium vitam te-
rerrimis maculis obscurant. In Epis-
coporum pietatem & industriam in-
credibile dictum quàm sœna & aspe-
ra tonitura mittant, in Religiosorum
vitam & eorum Abbacias, seu mo-
nasteria vel conuentus quicquid in
buccam venit effutiunt, sicque nihil
in vniuerso mundo reperiri potest
tam sanctum quod improbissimo-
rum hominum calumniis expositum
non videatur. Verum hæc vnde tan-
ta calamitas? vnde tantus rerum san-
ctissimarum despectus? vnde tanta
ignominia? Non aliunde profecto

(vt iterum repetam) quàm à nobis
 ipsis, exigentibus hoc intolerabilib⁹
 peccatis nostris. Cui enim antea cha-
 rum fuerat peregrinantem & exu-
 lem animam suam, sacris diuinæ le-
 gis meditationibus, sacrorum præ-
 ceptorum obseruantis, diuini offi-
 cij obsequijs tanquã cœlestibus pa-
 scere bonis, Dei beneplacita scru-
 tari, cœlos penetrare affectu, mente
 circumire supernas mansiones, sa-
 lutare patres Prophetarum, alloqui
 coronas Apostolorum, martyrium
 admirari triumphos, obstupescere
 ad pulcherrimos Angelorum ordi-
 nes: nunc omnibus his contemptis,
 turpi se quisque corporis mancipat
 seruituti, cami habenas laxat, ventri
 indulget, in auaritiæ studio omnem
 curam industriam atque laborē fi-
 git, fas omne abrumpit, omni que
 flagitio turpis lucri causa sese astringit,
 vt meritò de temporibus hisce

Ouidius Metamorphoseos 1. vatici-
 natus fuisse videri potuerit, dū act. 2.

Ouidius
 Metamor.
 1.

*Protinus irrupit vena peioris in æuū
 Omne nefas, fugere pudor, verūque fidesque:
 In quorum subire locum fraudesque dolique
 Insidiaeque & vis & amor scelcratus habendi.*

Ab sit tamen vt hæc de omnibus, de-
 ptis nullis, lata credatur sententia.
 Confido namque & persuasissimū
 habeo multos in officio sacerdota-
 li cōstitutos, disciplinatæ vitæ ama-
 tores, salutis suæ desiderantissimos,
 rebus fluxis & caducis minimè in-
 hiantes sed cœlestia affectantes vbi-
 cunque terrarum reperiri: nihilo-
 minus tamē omnes & bonos & ma-
 los opprobrium manat. Tāta enim
 est multorum tepiditas, tanta disso-
 lutio, tanta discordia, tanta denique
 viget in eis passionum malū & vi-
 tiorū (vt sic loquar) immortificatio
 vt bonorum nomen obscuris offu-
 scatum sit tenebris.

Quid igitur mirum si Dominus nos det in opprobrium & in sibilum, & quod minatus est, in direptionem cunctis gentibus? Nam cum antea ter felices se esse putabant si religionem Catholicam magno animi affectu colerent, modò secus omnia contingunt. Oculi hominum (inquit scriptum sacra) ad avaritiam & ad sanguinem effundendum, ad calumniam, ad cursum mali operis intenti sunt: in Genesi quoque legitur quia vidit Deus quod multa malitia hominum esset in terra & omnis cogitatio cordis eius intenta ad mala. Et in prouerbiis scribitur Pedes hominum ad malum currunt. In Ieremia, De malo in malum ingressi sunt: quare rectè eos mala sequuntur. Hinc Gregorius Nulla dominabitur auersitas, si nulla dominatur iniquitas, nec aliud clamat sapiens, Corda, inquit, filiorum hominum replentur

malitia & contemptu in vita sua, & subdit, & post hæc ad inferos deducuntur. Natura enim humana tam deprauata est ut ex se mutari non valeat, quare necesse est eam comitentur mala: sequantur aduersa. Hinc sapiens, Nequam est natio illorum & naturalis malitia ipsorum quoniam non poterit mutari iniquitas ipsorum in perpetuum, semen enim eorum erat maledictum ab initio. Sed dicet aliquis instè quidè malos mala sequuntur, bonis verò præmia non supplicia debentur: sed audi quid respondet Iob. Si impius fuero, vae mihi, & si iustus, non lauabo caput saturatus afflictione & miseria: primis enim afflictio: poena est, secundis medicina: illis supplicium, istis exerritium & præmium, omnium tamen, ut ait sapiens, multa est afflictio, quod Apostolus non negauit, inquit ad Timotheum, omnes qui

viuere volunt in Christo, persecutionem patiētur. Hæc sunt quæ hoc tempore de viris longè integerrimis scribenda esse putauimus, quòd res profectò indigna esset, martyria tot præstantissimorum Patrum perpetua obliuione sepelire. Laborauim⁹ in eo non quantum voluissemus, sed quantum patiebatur temporis ratio: festinantibus siquidem quibusdam hac in re fuit obsequēdum, qui exiguis temporis & angustis terminis nos arctarunt. Si ergo qua in re dormitatum fuerit, veniam dabit Benignus lector: cui si hæc placebunt, alia adhuc quædam quæ habemus præ manibus non inuiti offeremus.

DE MARTYRI

BVS FRANCISCANIS QVI IN FLANDRIA

CVM CIRCA GANDAVVM TVM

alibi pœnis acerbissimis mortēque affecti sunt.

FLANDRIÆ regio vt est rerum omnium vbertate affluēs, ita etiam, vt ferè sit vbi luxuriæ instrumenta non desunt, omnium herescōn sentina quam commodissimè eò fuit inuecta. Hinc est quod tot tamque crudeles ibi sacerdotum aliorūque Ecclesiasticorum virorum clades, tot Catholicorum ipsorum, qui opibus pollebāt, diuitiarū rapinæ extiterint, tam facilè etiam ad aliorum exemplum se composuerit, vbi vel de exterminando imaginum vsu vel de

Sacramentorum vi & energia infrin-
genda fuit quaestio. Quid quod no-
uissimis hisce temporibus dum Ico-
noclastarum furor in statuas & pi-
cturas debacchabatur, non putarint
expectandum sibi qui signum attol-
leret, sed ij ipsi hac in re summo fa-
ctu elati & primi & duces apud om-
nes sui foederis socios esse voluerunt
idque tam magna dexteritate perfe-
cerat ut vbi in aliis regionibus qua-
dam adhuc ciuitates perpetuo man-
serint sanæ, hæc vniuersalem aliquã
ruinam ambiisse sit visa. Quid ita?
Nam cum luxus ibi esset intolerabi-
lis, rerum omnium suppetente copia:
sensim vsque adeo excreuere omnis
generis vitia, ita hæresis inualuit ut
dormitantibus iis quorum intererat
prouidere ne quid Respublica Chri-
stiana damni caperet, iustitia labe-
facta, iam caput exerere, & in altum
attollere auderent hæretici. Hinc fa-

ctum est ut nõ solum etiam iis tem-
poribus quibus aliquid de sectario-
rum machinationibus erat nouus
iunior, verum etiam & aliis cum res
Catholicorum summa quiete frui
viderentur ausi fuerint conceptum
animis virus in populum Dei euo-
mere. Contigit ab hinc annis plus
minus vndecim fuisse Gandavi, to-
tius Flandriæ oppido præcipuo, mer-
catura, scholis in vniuersitatis morẽ
frequentatis, cõcilio legum peritissi-
morum virorum honore, celeberrimo:
nobilitate atiam curiãque ibidẽ
collocata illustrissimo, rebus etiam
omnibus ut videbatur pacatis fuisse
dico homines scelestissimos qui pri-
dem diabolo nomen dederant vera
Christi renuntiata fide. Hi (ut solet
hoc hominum genus) cõuenticulis
sanguinolentis perniciosissimisque
persæpe vbi seiplos in reb⁹ pessimis
indies cõfirmabãt delectabãturque

mutuas in hoc inuicē præstātes operas. Ad mœnia ciuitatis frequenter conueniūt quod arbitrarentur ibi se latere posse magis vbi minor esset populus qui quæ agebant & quæ captabant consilia aduersus iustos posset prodere. Accidit interim quodam die vt dum præclarum aliquod suæ factioni cōueniens stratagemā, statuissent edere: ciuitate sibi putarent egrediēdum, vt contra eam aliquid foris machinarentur quod intus nequibant perficere. Gesta hæc sunt circa sanctorum omnium celebrem diem, inualescentibus iam & frigore & tenebris, hieme nimirum incrementū sumente. Displosis itaque in pace summa, bellico more tormētis, exeunt & obuium quamque minari voce aggressi, Prætori ciuitatis vt indicet imperant statuisse se extremum aliquod malū ipsi inferre caueat sibi & prospiciat ea qua

valebit industria: exitium ipsi impedere. Nec mirum sanè cum null⁹ vnquam securus furum aut latronum penitus nemo multo minus hæreticorum aliquis in Republica bene constituta, vnquam laudauerit aut cruces aut distortorū membrorum cruciatus aut exustiones multò minus eos qui horum ipsis causā viderentur prætores. Ille ergo ipsis lapis offensionis erat in quē canino more dentes suos defigerent dum sibi timentes de futuro supplicio vindictam sumere desiderant. Probè ergo vt sibi videbantur, schopis, hastis, galeis instructi dum procedunt, mercatoribus viginti occurrunt: quorum numerum quod se superare non posse cernerent, cōslictu abstinerunt, aliam sibi expectantes & exoptātes prædam. Erat hæc profectò res ridicula penitus, cum iuramento prius rem flagitiosissimam cō-

firmassent, interfecturos se obuios
quosque, id magna quadam animi
elatione per viam vbique iactitan-
tes. Iephthe insigni potius cōtra Am-
monitas victoria, votum quod Deo
vouerat pie quidem sed non sine te-
meritatis nota exoluit quod vnde-
cimo Iudicū capite habemus, Vo-
tum vouit Domino dicens, si tradi-
deris filios Ammō in manus meas:
Quicumque primus fuerit egressus
de foribus domus meæ, mihi que
occurrerit reuertenti eum pace à fi-
liis Ammon, cum holocaustum of-
feram Domino. Fecit id certè filia
propria, patri ea victoria potito cū
choro gratificaturæ & cum tympa-
nis occurrenti non illi parcens. Te-
merita ea erit vouere quod iudicii
ratione fultum nequaquam erat:
impietatis, verò temerarium votum
exoluere maximè circa eam quæ ef-
fet ipsi longè quam charissima pie-

Iudic. 11.

Iosend.

tas tamen quædam erga Deum illu-
xit cum in gratiarū actionē ex imis
animi profectam penetralibus so-
lenni voto testatam esse voluit, im-
prudenter tamen postea agens ni-
hilominus pietatis omni honore
non destitutus, Legerat enim voue-
re & reddite. Ridiculum verò sic vo-
uere est, vt inde ad effectū animas
ipsi perdamus. Vel quod effidiendū
iusta non discreffionis ratione. Le-
gimus non minus prophana quæ-
quæ perplectura nobis fatuum vo-
tum & irrita spei non esse admittē-
dum, vt narrat Abb. Vrs. Auen. lib.
tertio. Quod Alactus de Tridento,
cum à Scenone diacono illusus esset
dum pro Rege Chuniberto, cuius
arma induerat, se gerebat, vouit (&
sanè stultè) votum si victoriā de chu-
niberto reportaret, puteum vnum
de Clericorum testiculis impleret:
In prælio autē ipse cecidit, & Chu-

nibert⁹ victor euasit. Simile per omnia penes speculū est quo fatui certē faciē viderāt suā. Loueachi⁹ dū Comiti Egmondano Amurathi cōsanguinate propinqu⁹, vouit se nō priuengeues, barbā, aut crines præcisurū: quā ipsius comites iniustam necem quā sic vocauit sed falsē, vindicasset, ipse autem ab strenuissimo Duce expertissimoque inter terrestres campi ductores facile principe cum suis debellatus est. narratur historia in bello ciuili gallico, libro quarto & Domini Laurentij Suriij Carthuciani libro rerum gestarum. Verum quotum hæc? vt nimirum introspiciamus si quid sit in vobis aut salis aut pietatis aut actio aliqua quæ temeritate vacet. Iuramento adstrixistis conceptam voluntatem, nihil Deo vouistis quia in re diabolicis incantationibus administrata quis locus poterat esse diuinis cogitationibus?

nihil etiam præclarum quod Deo acceptum esset præcesserat. Quā iurando interposita sententiam ratam esse voluistis, eādem circa mercatores deseruistis, non quod nolletis sed quod multitudine aduersariorum impediremini: putastis itaque truculentorum istorum spirituum rabiem non extinguendā sed differendam & in alios exercendam. Occurrit itaque vir longē optimus in D. Francisci familiam accitus qui eo in ordine dignitatis etiam honore erat illustris. Vicarij enim officiū administrabat apud Hānones. Erat is quidem In-fulis Flandrorum opido genitus vbi adhuc matrem habet superstite, duasque sorores quæ relicto furibundo hoc sæculo monialium catui se adiunxere, Athi tamen Hannoniæ constitutis, eius loci apud suos fuit Vicarius, honor profectō qui non nisi egregie pium

doctum ac singulari iudicio præstā-
tem solet conferri. Erat huic cogno-
mentum Prus. Venit hic Atho gan-
dauum vbi tum temporis degebat
prouincialis minister Pater Ioannes
Gillot Namurcensis patriæ, vir in-
signi & fide & pietate, mirifica rerum
cognitione præditus, in rebus gerē-
dis adeo dexter vt quod in ordine
nostro magni nominis certè est of-
ficium Custos. Custodum fuerit de-
signatus, Romæ etiam suum datum
suffragium fuerit in iis comitijs quæ
à Franciscanæ familiæ sodalibus in-
stituta fuere vt Generalis vniuersi
ordinis minister deligeretur, vbi tū
eximium illud nostri sæculi Ecclesiæ
lumen fuit delectum, nimirū Chri-
stophorus à Capite fontium, modò
Archiepiscopus Cæsariensis penes
quem totius istius amplissimæ &
per totum orbem dispersæ familiæ
esset summa potestas, quàm hoc
maioribus

terea incolæ mænia ciuitatis quibus
corpora adiacebant quasi quodam
terramotu cieri: a vicinis quoque
audita est vox terribilis instar tubæ
sonantis vernaculum hunc edens
sermonem, staet doet, staet doet, id
est, occide, occide, quam Catholici
futuræ vindictæ præsagium inter-
pretabantur. Hæretici verò tāquam
ludicra hæc sint & phantasmata ve-
rius vbi simul synderesim conscien-
tiāmque, quantum possunt, abole-
uerint, res sacras didicerunt nihil
pendere, floccifacere simul diuina
& humana omnia, vt nihil aliud
quam verum atheismum hic liceat
deprehendere. Sanioris erant Ethnici
quidam olim iudicij quamuis nul-
lam penitus venturi Messiae cogni-
tionem haberent, nec veri Dei ha-
buissent vnguam. Vergilium hanc
in partem, vt confundantur sectarij,
adducam, qui in tertio *Aeneidos*

Vergilius 30

Aeneidos 30

quantus Æneam sociosque inuasit
rit metus ob Harpiarum portenta
& nuntium ibidem declarat, adij-
ciens simul quàm sibi Deos opta-
rint propitios.

*At socij (inquit) subita gelibus formidine sanguis
Dirigit, cecidere animi: nec iam amplius armis
sed votis precibusque iubent exposcere pacem:
sue Dux seu sint dica obsenaque volucres
Et pater Anchises, passus de litore palmis
Numina magna vocat, mirisque indicis honores.
Dij prohibete minas, Dij talem avertite casum
Et placidi servate pios.*

Confundere hæretice & si tanta
animi tui arrogantia est ut à mo-
nachis nolis edoceri, quos tanquam
abiectos & viles reicis: saltem Poë-
tæ doctissimi & virorum eo sæculo
clarorum te moueat autoritas. Sic
enim eos appello quod palato tuo
magis arridere sentiam eorum com-
médationem quodque perspiciam
in ijs esse quæ in te desiderantur
quæque imitare plurima: non enim

mouet te verè religionum Catho-
lica fidei sanctique sui instituti cul-
torum autoritas, qui tamen quam-
mente habebant conceptam fident:
non dubitarunt atrocissimis etiam
propositis suppliciis, intrepido &
erecto animo publica facta profes-
sione confirmare.

Nomina fratrum qui Alcmaria
Enchusiam ducti & ibidem mani-
bus impiorum pro confessione Ca-
tholicæ Romanæ fidei morti traditi
fuere, hæc sunt.

Pater Daniel Arendonk. Guardia-
nus Alcmariensis, vir certè perspi-
cua eruditione & summa vitæ san-
ctimonia clarus, qui posteaquam
institutor adolescentum seminarij
conuentus nostri Louaniensis, mul-
tis annis magna cum laude & non
minori fructu fuisset, Guardianatus
officium postea diuersis in locis ma-
gna dexteritate gessit.

Frater Cornelius à Dieft, Pater sororum sanctæ Claræ in Alcmaria, vir singulari sanctitate præditus & fraternæ pacis studiosissimus.

Frater Ioannes à Nardis sacerdos & sacrista loci qui diligentissimus diuini cultus præclara illa sua voce qua pollebat, decantator extitit.

Frater Ludouicus Voets sacerdos & concionator, qui licet ætate iunior, senilibus tamen moribus præditus, Ecclesiâ Dei quoad vixit, frequentissimis concionibus non parum exornauit.

Frater Adrianus à Gonda, qui quantumuis professione laicus esset incredibili tamen fide munus sibi in multis cõuentibus concredidit magna dexteritate exercuit.

Frater Engelbert^o à Terburch laicus & eiusdem loci dispensator. Cum præfatis quinque martyribus mortem ille non oppetrit: postea

tamen ab infidelibus ciuibus proditus quod ex fratrum Collegio esset & totam eorum supellectilem abscondisse, diceretur a Geusius statim captus & incredibilibus cruciatibus propemodum extinctus est, posteaque ab iisdem prope Amstelrodammum, in pago Rarap, nomine est suspensus. Huius hic martyrium subnectemus.

Finis martyrii martyrum Frâcisca-
norû Alkmariensis cõuentus, qui
pro confessione fidei passi sunt.

*Crudele martyrium Engelberti à Terburch laici
cõuentus Alkmariensis.*

Cum hæresis ipsa sæpius originẽ habeat aut ex turpi libidine aut vindictæ studio aut ex proterbi animi elatione: nõ rarò à cupiditate habendi ducit initium cum tamen hæc idolorum seruitutẽ nuncupet Pau-
H ii

lus, dum ait ad Galatas quinto capite. Hoc enim scitote intelligentes quod omnis fornicator aut immundus aut auar⁹ (quod est idolorum seruitus) non habet hereditatem in regno Christi & Dei. Videmus hoc peculiariter vitium idolomaniae nomine celebrari, quia qui hoc malo sunt impliciti, agunt id summo studio nec in aliam ferè rem incumbunt quam ut peculium augeant, per fas & nefas diuitias sibi concquirant, illos etiam interimentes per quos iis stare videtur ne ad optatos thesauros pertingant. Vbi est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum, inquit Christus Matthæi sexto. Vbi verò insatiabili habendi libidine laborantis hominis magis est thesaurus, quam in rerum externarum thesauris reconditis? Est itaque ibidem & cor ipsorum dum animus eorum omnino circa possessionum multitudinem versatur.

Matt. 6.

Euenit hoc funestissimis istis temporibus etiam in Belgio, Alcmariæ nimirum, vbi dum nullas latebras adeoque etiam quodammodo inaccessas non inquirunt vnde aurum eruant maximèque id quod apud Ecclesiasticos est reconditum: apud Franciscanos tanquam rabie correpti cum rimantur omnia: laicum quendam apud quem deposita dicebantur vniuersa aurea & argentea vasa similisque materiæ imagines aliaque aliqua quæ ad cultus diuini ornatum spectant aggrediuntur ut vbi binam ea essent, significet. Nolent mille intendant cruces. Magna itaque vi & non sine graui læsione in capite eiusdem fratris facta, è couentu ducunt illum ad carcerem vestibibus ipsum prius quas pro instituti sui ratione gestabat exuètes, cum interim miserandum modum sanguis magna copia ex vulneribus erumpit & in terram riuus istat defluit.

H iiii

Cōtruditur itaque in carcerem horridem, ac postmodum vt declaret quonam loco reposita sint omnia, variis cruciatibus sollicitatur. A primò columnæ sublimi affigitur, pedibus à terra eleuatis, ita vt in altum iunctim manus colligarentur & inferre pedes etiam arctissimè stringerentur, vbi corporis toti⁹ pondere dubium esse non potest quantum pœnarum axillæ sustinuerint, quæ, ne ad barbarâ crudelitatem aliquid deesset, ardentes iis candelæ applicabâtur vt infectissimo corporibus humanis igni cogerent illum rem omnem prodere.

Quid quod non contenti truculento hoc facinore sub genibus etiam in plicaturi concauitate eadem vtutur nequitia, ei loco etiam candelas adhibentes. Miserum profectò spectaculum & quod ferrea etiâ pectora possit ad miserationem prouoca-

re. Atqui vbi videt tyrannicus furor obtinere se non posse quod veller, aliud supplicii genus aggreditur, vt cum succumbit in vno vincat saltè in altero. Quæstionibus ergo subiicitur: pronusque scamno cuidam impositus iungitur, vt moris est fieri malefactoribus dum rei veritas ab ipsis requiritur. Hic probè vinculis astricti vt se mouere nequiret ori instrumentū illud immittitur quod angusti oris vasculis imponi solitū est si quem lignorem vel im⁹ infundere, ne effundatur. Hoc dū ori habet impositum, iniicitur à carnifice immūdi humoris omne genus, requirentes ea vasa quorum ipsum consciū esse volebant. Mira profectò constantia in laico, pœnis adeo acerbis obruto quæ etiam à fidei professione ipsum potuissent deturbare. An cessat barbarica rabies, nondum indignantis animi contu-

macia expleta est? an adhuc auaritia stimulis agitati aurum requirunt, sibi futurum Tolosanum si occurrent, tyrannidis vltioris seminarium si non consequantur! Nequaquam sanè. Aliud ergo tormentorū genus aggrediuntur. Columna, vt prius affigunt hominem quem iam vmbra potius aut cadauer inutile quàm hominem dixisses. Hunc flagellis tā acribus & crebris impetūt vt toto corpore sanguis dimanaret, nulla pietatis, nulla humanae conditionis habita ratione. Et tamen vt erga hominē iam pœnis solum non enectum, aliqua vti viderentur miseratione, stramina ipsi in carcere subiiciunt quem si voluissent durissimo frigidissimoque pavimento potuissent superponere. Verum erat hoc si quis benè cōsiderabit barbaræ crudelitatis astutia, ne si corporis tot incommodis vitā excessisset,

non potuisset truculentissimorum ingeriorum nouæ inuentionis pœnas subire. Collocāt itaque miseris oppletum fratrem in scamno quodā ad id conueniente vt prius p̄rque arctissimè constricti pronè iacentis corpus bullientem, quæ ibidem in lebe subiectum habente ignē, erat aquam multitudine maxima proiciunt vt priorū plagarū acerbior esset cruciatus. Iterum in carcerē conicitur: & tandē mortis extrema habita sententia educitur ad supplicij locū, vbi suspendio vitā finiunt, tot prius exhausto corpori illatis tormētis: Quis est quēso adeò verus cui nō lubeat, quis adeo dur⁹ qui nō possit optimi fratris tot pœnas, tot verè dico martyria admirari, suspicere & barborū hæreticorum furorē vberti effusis lachrimis deplorare, lætari verò de insigni illa cōstentia qua laic⁹ non dubitauit cruciat⁹ istos acerbis-

simos proferre. Cōmemorat Rusebi⁹
libro 4. Ecclesiastica historia capi-
te tertio eius temporis Christianos
ea fuisse modestia vt martyrum
nomen si ipsis post intolerabilia
tormenta superstitibus fuisset quā-
doque attributum non parum, pia
accensos cholera succensuisse iis qui
ipsos hoc titulo cōdecorarent: quod
si cōfessionis nomē in eos cōpetere,
abundē se fœlices putarēt. Erāt opti-
mi viri ea humilitate, quātūvis re ve-
ra essent martyres, vt tamē martyres
nollent appellari quæ singula aliis
martyrij laudē peperere, hæc in vnū
præsentiē martyrem confluxere vni-
uersa. O incredibilem animi constā-
tiam, O in perferendis acutissimorū
dolorum cruciatibus infractam mē-
tem. Illata fuit hæc mors non longē
ab Amstelredamo: ad supplicij vero
locum per ciuitatis eius aggerē ve-
ct⁹, est passus in pago Rara, cum etiā

antequam suspenderetur, intolera-
biles iterum ipsi subeunda fuerunt
pœnæ, nam candelis rursus aggressi
hominem delicatæ admodum & te-
nere corporis parti, nimirum plātis
eas adhibent. Hac ratione extinctus
est martyr optimus qui cum veteri-
bus illis martyribus non sine ratio-
ne conferri potest: si non plerosque
superet, summos aliquos certē dolo-
rum acerbitate tolerata superat. Ve-
rum dubitandum non est quin De⁹
in fine maximē vitæ suis semper ad-
sit, nec sinat eos moueri proposita-
rum pœnarum atrocitate. Vtinam
nobis omnibus similem mentem
ingerat Omnipotens vt si quando
in simile vitæ discrimen inciderim⁹
constanti & erecto animo, dolorū
magnitudine nec quicquam exter-
riti, martyrium subeamus. Amen.

*Qua crudelitate Gorkecomienses Franciscani fuerint
Briel & excepti & occisi.*

Adeo graues imminebant bonis
plerisque hæretici sua illa incre-
dibili tyrannide; vt multi illorum
vim sibi putarint non amplius ex-
pectandam: verum quidem securi
Christi consilium ad tutiora loca se
receperunt fugientes nimirum de
vna ciuitate in aliam. Mathæi siqui-
dem decimo capite inquit Christus:
Cum persequuntur vos in ciuitate
ista, fugite in aliam. Prudenter
sanè admodum cum adeò nihil sit
tutum ab hæreticorum furore, quin
huic Christi consilio aliud opposue-
rint vt fugientium Catholicorum
iter aut intercluderent aut eadem
munitiora loca in potestatem suam
redigerent. Cur enim impiissimi
satanæ ministri aliter agerent quam
fecerunt olim Iudæi qui prophe-

Mat. 10.

tas ex vna ciuitate in aliam perse-
quentes non dubitarunt violentas
etiam manus postea in Christum
iniicere. Qua propter minatur iis
gravi oratione Dominus noster
cum Mathæi 23. ait Væ vobis scribæ
& Pharisei &c. Serpentes & geni-
mina viperarum quomodo fugie-
tis à iudicio gehennæ. Ideo ego
dico vobis, Ecce ego mitto ad vos
Prophetas & sapientes & scribas &
ex illis occidetis & crucifigitis & ex
eis flagellabitis in synagogis ve-
stris & persequimini de ciuitate
in ciuitatem. Intempestiua enim
hæc sectariorum sæuitia eò pro-
pmodum euadit semper vt à per-
secutione non cesset donec con-
secuta fuerit quod desiderat. Ve-
rum recepturi sunt dignā factis mer-
cedem, eandem illam quam Iudæis
eodem Mathæi loco interminatur
Christus, superiorib⁹ verbis hæc sub-

Mat. 23.

iciens : vt veniat super vos omnis sanguis iustus qui effusus est super terram à sanguine Abel iusti vsque ad sanguinem Zachariæ filii Barachia quem occidistis inter templum & altare. Amen dico vobis venient hæc omnia super generationē istā, Ierusalē Ierusalē quæ occidis prophetas & lapidas eos qui ad te missi sunt: quoties volui congregare filios tuos quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas suas & noluisti ! Ecce relinquetur vobis dom⁹ vestra deserta bene in Anglia & Flandria relinquitur domus Dei deserta. Diciturque vereque quod videtur, quæ plaga superat vniuersas qualescumque, vt Deus suam gratiā & fidei suæ cognitionem, a tota Regione illa abstulit, quam miserum est nescire credere, quicumque scire cupiunt, horum miseriam videat vt fidem veram quam habeant cur ma
gna

gna spe operāte charitate retineant. Irati Dei grauissima interminatio mirum quod hos non exterreat qui cruciatibus infinitis & persecutum multitudine longè Iudæos superat. Vident miserum populū Iudaicum ob persecutionem hanc adeo afflictunt vt verè & domus Iudæos deserta sit & dispersi per totum terrarum orbem qui prius florebant & rerum potiebantur eo deiectum vt seruitium vbique terrarum incurunt. Quas non calamitates, quos non aduersantis fortunæ casus sustinuit Ierosolymitana ciuitas Vespasiano & Tito urbem obsidente & expugnante: verum hæc non considerant occæcati homines vt qui vetum atheismum in orbem cum studeant introducere, prouidentiam etiam diuinam è rebus humanis putarunt auferendam. Ita que videntes Franciscani qui Gorcomiæ degebāt

(est autem ea ciuitas Hollandiæ exigua quidem non tamen omnino infelix) summis tormentis passim officii sui instituti fratres, aliosque præstantissimos & optimos viros qui fidem Catholicam volebāt esse incolumem, fuga sibi consulendum esse putarunt quod scirent suas personas quæri omnibûsque bonis locari insidias. Sciebant enim viri sapientissimi quàm nihil poterant prodesse si manerent, obesse autem plurimum populo reliquo, dum constantia optimorum virorum rabies hæreticorum magis acuitur & exacerbatur. Adeò nūquam cessant truculenti illorum animi quin semper causas nectant ex causis & perpetuam exerceant tyrannidem. Recipiunt ergo sese in arcem quādam ad eiusdem ciuitatis mœnia in conspectu fluminis præterlabētis sitam, euocati etiam eo ab eiusdē castri præ-

fecto viro sanè optimo & Catholicæ fidei addictissimo, qui non dubitauit vt saluti fratrum istorum & aliorum secularium sacerdotum confu-leret, infensos ipsi hæreticorum animos infestiores reddere & illorum sauitiam exacuere dummodo inermis quæ illorum euaderet manus. Accurrunt itaque & loci firmitate & fortitudine fidentes. Verùm dum Geusicus furor nihil relinquit intactum, deuicta ciuitate Gorcomica, sese ad castri expugnationem parat, conquirentes in oppido quicquid illi rei poterat esse oportunum: sciebant enim eo in loco esse illos in quos cōcitata suā bilem possent exercere. Anno ergo ab incarnatione Domini 1572. mensis Iulij 13. expugnata arce fratres duodecim contumeliis variis, iniuriis, cruciatibûsque quamplurimis affecti in carcerem horridum & squalentem coniecti

sunt vbi post acerbis contumeliis
ab improbissimis Guesiorum milli-
tibus illatas, miserè variis modis tor-
quentur. Inter hos venerandus Pa-
ter Guardianus cum fidei Catholice
assertor esset strenuissimus ex fune
quo pro instituti sui ratione cinctus
erat, ad ostium carceris suspensus
est, atque ibi gloriosam mortem
oppetisset, nisi, Deo ita volente, vt
grauioribus adhuc opprobriis &
pœnis pro fide Catholica perferen-
dis reseruetetur, funis fuisset abrup-
tus quanquam à sociis fratribus
qui aderāt & tantæ crudelitatis spe-
ctatores esse cogebantur, extinctus
putaretur. Verum an expletus fuerit
furiosus militum animus rupto fu-
ne dilapsoque corpore? Nil penitus.
Nam, tanquam ad irritandam illo-
rum sœuitiam casus hic contigisset,
accurrentes nefarij homines spiran-
tēque adhuc comperientes, pedi-

bus humi iacentem proculcāt etiam
calcibus in sancti Patris faciem im-
pingētes, variisque opprobriis one-
rātes quem tamen eo tempore non-
dum occiderunt. Et ne eidem quic-
quam ad ignominiam deesse vide-
retur, quam Christianus omnis du-
cere debet quammaximè gloriosam
multis in venerandum Patrem in-
gestis sannis & scommatibus, crucis
figuram in fronte ipsius exararunt
Considerare hic licet æstuantē mar-
tyrij studio D. Laurentij animū qui
cum ad subeūdā pro Christi no-
mine & gloria mortem esset paratiss-
simus, & se relinqui Xistum verò
ad tormenta rapi videret, querula
voce cum eo exostulans hac ora-
tione est vsus. Quo progredieris sine
filio pater? quo sacerdos sanctæ sine
ministro properas! Tu nunquam
sine ministro sacrificium offerre cō-
sueueras. Quid ergo in me displicuit

paternitati tuæ ! nunquid degene-
rē me probasti? experire vtrum ido-
neum ministrum elegeris cui com-
misisti Dominici sanguinis dispen-
sationem. Noli me delinquere pater
sancte quia thesauros tuos iam ex-
pendi. Considerans autem sanctissi-
mus Pontifex incredibilem iuuenis
leuitæ ardorem ad tyranni subeun-
da supplicia, his dictis cum consola-
tus est, Non ego te deserto, fili, in-
quiens neque derelinquo, sed ma-
iora tibi debentur pro Christi fide
certamina. Nos quasi senes leuioris
pugnæ cursum recipimus, te autem
quasi iuuenem manet gloriosior de
tyranno triumphus, post triduum
me sequeris sacerdotum leuita. Mi-
rus omnino feruor fuit in B. Lau-
rentio qui dolebat occasionem si-
bi præclarissimæ victoriæ eripi:
quapropter grauitè conqueritur
& expostulare cum Xisto ausus est

cui prius semper adesse consueue-
rat eidemque erat coniunctissimus.
Potuit & hac ratione venerabilis
Pater querimoniam instituere vi-
dens contrafacto fune vitam sibi ad-
huc superasse. Quid quæso sanctis-
sime Pater, Deus omnipotens im-
pedimentum adferre potest tanto
huic meo patiendi desiderio, pro te
mori lucrum puto, & tu tanquam *Philipp. 2.*
oderis plasma tuum, lætitia fremara
perfusum me ob oculos posito eo-
demque incepto martyrio in ma-
ximam coniicis tristitiam, cum
quod bene inceptum erat, vt im-
pediatur efficis. Toties sacratissi-
mam illam filij tui Domini nostri
Iesu Christi hostia an tibi obtuli &
quantum potui animo ad pietatem
composito eandam secutus sum,
cœlestia meditatione complectens:
verum modò tantum abest vt te
sequi omnino possim vt insolito

hoc casu viam mihi visus sis rei præclarissimæ consequendæ voluisse omnino præcludere. Verò ignorabat Pater optimus non ablatum sed dilatum fuisse martyrium: forsitan ut qui intrepida erat ad tormenta mente, constantior etiam fieret & præclara suæ constantiæ præberet argumenta dum metuens, ne, ita disponente Deo, abripiatur occasio optima, animū ad supplicia quævis subeunda magis exacuit: ut taceā quod necessaria adhuc esset eius vita fratribus reliquis qui non dubium quin quod superstitem adhuc haberent, summo erant perfusi gaudio ut non deesset illis qui consolatione aliqua eorum acerbos cruciatus leniret & ad quævis redderet promptissimos. Atque ut eo vnde digressi sumus reuertatur oratio, pari crudelitate qua Reuerendum Patrem Gardianum persecuti sunt, etiam vicarium eius

quam vicegardianum vulgo appellant sunt aggressi quod acrius in hæreticos inuehi soleat. Præclara sanè suppliciorum inferendorum causa: præpostera certè est hæc agendi ratio, dum pro benefactis tormenta inferuntur & quid ad huiusmodi conciones spe amplissimorum præmiorum adduci debebant, grauissimis suppliciis addicuntur. Sciebat vir sapientissimus quantum momenti haberet si publicè refutaretur vanissimæ eorum ratiocinationes quibus misero populo subinde student imponere, si de beluina ipsorum crudelitate, si de improbissimis ipsorum moribus si denique de eorundem impietate plebs ipsa fieret certior, si enim peccatores voluerit publicè redargui Paul⁹ dum 1. ad Timotheū

1. Timot. 5.

quinto capite scribit Precantes coram omnibus argui ut & cæteri timorem habeāt, quanto magis corā

omnibus arguēdi sunt hæretici qui non solum virtuti & bonis morib⁹ bellum indicunt verum etiam fidei religionique nostræ quam sacrosanctam ambabus vlnis debebant amplecti, non autem semel susceptam contemnere & reiicere. Huius itaque Patris oris sclopum imponunt tanquam mox id sint displosuri nisi veram fidem abiurat, exprobatum modo iubentes vt nunc quæ aliquando publicè pro concione solitus est deblaterare profiteretur si auderet. Est hoc familiare admodum sectariis vt dum veritatis luce superari se vident, conuertantur ad calumnias & denique ad verbera quod de religiosis viris aliter triumphum agere nequeant nisi impotentis & maleuoli animi hæc edant testimonia. Nectamen in hoc Patre aliquid efficit impius ipsorum furor: nam ad præsens periculum

erecto fuit & prompto animo fidem suam constantissimè professus, dicens certo se credere verum Christi corpus & sanguinem sub panis & vini speciebus in sacramento Eucharistiæ contineri. Taceo summam ignominiam, præter duos hos pios Patres, etiam cæteris fratribus illatam, dum veste superiori religionis spoliati quæ miles partiebatur virgis acriter cæduntur adeo vt sanguis vbertim deflueret sic nempe olim etiam Iudæi Christum mortis supplicio afficiendum flagellarunt, vt hac ratione extremam suam scuitiam declarent vt omnibus manifestum euadent homines nefarios & impios viros religiosissimos ferocissimè cædere: eum Iudæorum exemplo, saluatorem nostrum ad supplicium expectantium & grauissimis tormentis afficientium, hi etiam priusquam in

crucem pios viros agerēt, crudelissimē eos flagellarunt. Atque quod crudelissimē dilaniati fuerint argumento est quod cum postea Brielā aduecti essent & ibi penē nudi infanæ plæbis oculis conspiciendi exponerentur, a plæbe publicè summa vocum contentiore clamatū sit, Neapolitana eos scabie laborare, apparentibus nimirum adhuc in ipsorū corporibus plagis per modum scabici iam incrustatis. Mirius olim egit Pilatus cum Christo quam hi impietatis ministri cum his agunt fratribus, malentes se similes haberi furibundis Iudæi quàm ad misericordiam, plagarum multitudine & acerbitate induci. Dicebat Pilatus Ecce homo, quasi diceret, sat cruciatum illatum est, renocate tandem animos à concepta hac barbara crudelitate qui iam tot iniurijs tot contumelis, tot denique cruciatibus il-

Ioan. 19.

latis seuitia expleti esse deberēt. Admonet ipse, nec tamen promouet nam rabiè concitata populus ferocius ipsum ad pœnas & mortem postulauit, Non mouenter etiam hi ad misericordiam sed insultant adhuc miseris & quod ex plagarum acerbitate vitium eorum corpora concepere, hoc voluptatis exprobrarunt esse indicium. Hoc itaque in castro per dies vndecim detinentur, duodecimo autem die qui erat mensis Iulij septimus Brielam nauigio aduecti sunt. Est hoc oppidum Hollandiæ exiguum quidem & obscurum sed Geusiorum beluina crudelitate & Ecclesiasticorum ex omni ferè Hollandiæ angulo eò aduectorum cadibus & supplicijs nobile, vbi primum nefariorum suorum conatum specimen in Hollandia ediderant. Ibi ergo in terram expositi mox à Comite à Marcka, Guillel

mo à Limmen nomine viro ex illustri quidem familia prognato sed in Ecclesiasticos notæ crudelitatis, acerbissimè excipiuntur, homine adeo impio & in optimum quemque crudeli vt contra probitatem ipsam pietatemque conspirasse videretur, secundum Antiochum posset dicere alterumque Iulianum apostatam: Ipse itaque baculum manu gestans & verba singulis ingeminans eos ante se agebat. Voluit nimirum strenuissimus miles & idè belli dux præclarissimus hoc stragemate suam in bello industriam declarare, inermes ante se & bellicarum rerum imperitos fratres agens. Reliqua militum multitudo & plæbis quæ spectatū venerat, nulla cōmiseratione ducta, cōtumeliis & probriis captiuos fratres certatim afficiebat. Ducuntur deinde ad patibulum prope ciuitatis por-

tam constitutum quod circuire incessu retrogrado itaque inde genibus flexis alta voce litanias canere coguntur. Quod si qui submissius canerent, baculo extimulabantur ad attollendam vocem. Quā in re considerare licet quam nihil sit apud illos sanctum aut sanctum dum sanctos omnes hac ratione voluerunt haberi ludibrio ac præterea sanctissimam Dei ibidem contēptam inuocationem non dubitarunt irridere dum à religiosis Patribus tanquam aliquid ludicium voluerunt esse decantatum vt appareat ipsos Deum etiam negare qui ea quibus maximè honoratur, habent contemptui. Post hæc ciuitatem ingressi eodem quo antea modo ad patibulum quod est in medio fori trahuntur, sacra cantica rursum cātare coacti, spectante & certatim captis illudente plæbis

multitudine. Postremò in fœdissimum carcerem coniunguntur: unde nisi diligenti quorundam notorum sollicitatione maturè fuissent extracti: erant præ intollerabili fœtore nò multò post animà exhalaturi. Deinde aliquoties ad patibulum protracti ac vicissim in carcerem reducti sunt, simul vt insanæ plæbis libidini fieret satis quæ tali spectaculo velut pasci videbatur: simul & vt nouum subinde sanctis fratribus incuteret terrorem, frequens ac recens ex patibulo conspecto mortis metus. Ita nimirum libuit illis terrorem incutere viris optimis, ne si suspensi statim fuissent, defuisset aliquid ad extremam crudelitatem. Insequenti die omnes à duobus concionatoribus hæreticis examinatur, quorum alter ex mari quæstum faciens. nauata erat Gorcomianus, idemque potator strenuus, homo adeò sanguinis

nis audius quam qui maximè: alter quamuis nefarius alioqui & impius doctior tamen erat & non ita truculentus. Cùmque omnes vltro citroque habito colloquio magna animorum constantia in fide persisterent nec adduci vlla ratione possent vt in minimo ab ea recederent, in carcerem reducuntur. Optassent sanè eos à recta via deducere & in suâ pellicere nassam, non dubium quin gloriam ex hac re captantes si viros pientissimos doctissimosque argumentorum vi à proposito retrahere potuissent. Verum aliter res euenit, diuino assistente numine, quam optaret. Clarissimis enim ex sacra scriptura desumptis argumentis adeò ipsorum improbas ratiocinationes protriuerunt vt facillè hac illos via superandi omnem spem ademerint. Erant enim plerique horum Patrū viri in sacris concionibus celebre s

quos res hæreticorum non latebant
 ut magna quadam dexteritate ipso-
 rum refellerent argumenta & suam
 fidem religionemque confirmarēt.
 Aduenit interea Gorcomio Briela
 quidam Catholicus qui communi
 senatus populique Gorcomiani no-
 mine pro captiuis interpelleret ad-
 ferens secum à senatu literas quæ te-
 starētur omnes esse viros integerr-
 mos inculpatæque vitæ qui nullius
 vnquam vitæ aut fortunis fuissent
 infidiati: sed multis modis Rempu-
 blicam Gorcomianam adiurissent
 deque ea optimè essēt meriti. Atqui
 sanè, bene censebat senatus qui quā-
 tumuis haberet forsità quosdam à
 factione Gieusica nō alienor, nihil-
 ominus q̄ ita elucesceret fratrum vir-
 t⁹ atque ita nota esset ipsorum vitæ
 integritas ut quod meritò reprehen-
 derēt non haberent, haberent autē
 plurima quæ sūma laude in illis p̄-

lequeretur; noluit sibi deesse, quin
 si potuisset, viros integerrimos libe-
 rasset. Est & hoc iudicis boni, dispi-
 cere nūquid veræ culpæ subsit accu-
 sationi. Fecit & hoc in Christi iudi-
 cio Pilat⁹ qui quamuis atrocissimis
 suppliciis Christum addixerit, reper-
 ta tamen fuerūt quædam in eo quæ
 à laude non erāt penitus aliena. Ioan. 8.
 nis decimo octauo habemus Pilat⁹
 iterum exiit ad Iudæos & dicit eis,
 Ego nullam in eo inuenio causam.
 Est autē consuetudo vobis ut vnum
 dimittam vobis in pascha: vultis er-
 go dimittam vobis regem Iudæorū?
 Non enim importunæ Iudæorū cru-
 delitati subseruire voluit Pilat⁹ qui
 de iustitia benè administrata laudē
 captabat, ut etiam subinde faciunt
 viri quidam, virtutum alioquin op-
 timarum expertes ut quam gerunt
 prouinciam hanc sedulò & magnā
 cum laude exequantur.

Gorcomianus verò magistrat⁹ quātumuis in eos potestatem nullā haberet, putauit tamen hac ratione periclitantibus fratribus succurrendū. Melius enim nouisse poterant quibus moribus sancti Patres essent imbuti, qua ratione vitæ cursum peregissent, quā benè denique de Republica essent meriti quam impiissimorum satellitum aliquis, quorū omnia studia ad sæuitiam spectabant, nulla veritatis rei, nulla probitatis habita consideratione: adeo vt nec vllam politicè bene transactæ vitæ rationem in illis reperire sit. Vnde etiam est vt iustissimæ Senatorum petitioni, impiissimè responderint nefarij homines: in fratrum omnium ac sacerdotum necem se conspirasse, vt quosuis variis suppliciis affectos morti adiudicarent. O crudele responsum & nulla penitus ratione fultum! Oportebat profecto

aliquorū aliorū hereticorū more graue saltē aliquod flagitiū prateruisse, in quo dum deprehensi dicerentur, iuste in carcerem coniectos, iuste tot suppliciis excarnificatos, iuste neci datos esse passim persuaderetur. Sed extinctis propemodum conscientie stimulis, quid rationis poterat esse reliqui in nefariis beluis! Legite quæso in historiarum monumentis num tale aliquid ab Ethnicis fuerit profectum: si rogarentur quadā de re quam præter æquitatem videbatur peregisse, facti sui rationem reddebant, nec ita insulse respondebāt vt beluinam hanc in eis crudelitatem agnosceres. Hoc itaque in terribilissimo carcere constitutis venerandus Pater Guardian⁹ vir martirij desiderio flagrans omnes suos fratres & filios in Christi viscerib⁹ dilectissimos ad gloriosissimæ mortis tolerantiam fideique cōstantiam animat, omniūque

corda graui quadā oratione ad martyrium accendit & inflammat, quā in re non minus strenuum & fortē sese exhibuit eius vicarius, Hieronymus nomine, Hierosolymitana profectioe clarus & ipse martyrij ardore æstuans. Interim duo, Venerādi Patris Guardiani, fratres germani, visitaturi & vtsperabāt liberaturi fratri ad insulā Brielensem sese conferunt. Procurante itaque satana & à tyranno Lummæo obtenta eum conueniendi copia, ad hospitium quoddam nocturno tempore fratrē deducunt, vt crapula, parentum & amicorum efflagitationibus, precibus, lachrimis variisque promissis à publica fidēi Romanæ confessione auerterent, hac oratione ad illum vfi: Non obscuris inditiis cognoscere potuisti hætenus quo in te essemus animo quamque tibi fuerimus addicti semper & modo adhuc

sumus, non dubitantes etiam cum fortunarum nostrarum discrimine opem tibi ferre, quacunque in re industria studioque nostro opus habueris, nec mirum profecto cū fratrum nomen suauissimum huc nos impellere debeat, vt tanquam eiusdem corporis manus manum fricat, sic oborto infœlici casu aliquo auxilium vnus alteri impertiatur, quo factū est tot cum alioquin negotiis quamplurimis eisque arduis essem⁹ impliciti, tuam tamen salutem reb⁹ omnibus præferētes, iisdem nostris negotiis posthabitis, huc nos cōtulerimus. Age ergo, hac nocte, qua tibi alioquin vitæ discrimen imminet, fidem tuam religionēque dissimula vt viuas. Papæ summo renuntiam & is homo est similis nobis, falli & errare potest: illi si renunties, non Deo sed homini renunciaturum te indubium vocare nō debes.

Perinde nobis est quid credas modo à morte ignominiae plena saluum te habere possimus quae iam certo tibi decreta est, nisi papisticam (sic enim appellât) fidem & religionem tuam monasticam aut neque aut dissimulare velis. Atqui hæc illorum petitio. Verùm animalis homo ut est prima Corinth. secundo capite non percipit ea quæ sunt spiritus Dei, stultitia enim est illi & non potest intelligere. Non habebant veras de fide sententias, qui quod corde creditur ad iustitiam, ore de eo ad salutem confessionem faciendam non esse putarunt. Non referre vtrùm fidem animo cõceptam quis neget, vtrum eandem profiteatur adeo parum habebât spiritus Dei, non percipientes ea quæ sunt spiritus, cõ quod animalis homo terrenis his rebus inuolutus, ad rerum clarissimarum cogitationem non assurgat.

1. Corint. 2.

Vilescunt enim ea, cùm in externis mundi huius opibus summum bonum collocant. Quapropter non magnopere referre putant an fidem neges an profiteare, an Lutheri sequaris placita, an vero Calvinistarum aut Anabaptistarum aut denique aliud ex mille dogma amplexeris, an etiam fidem omnino & religionem habeas. At constantissimus Christianae fidei cõfessor subdolan satanae fraudam carnalemque fratrum suorum germanorum subolfaciens affectum, Christiano & Catholico pectore respondit. Abestis profecto à via salutis lōgissimè, germani mei, quos alioquin maximo amore complector, abestis dico plurimum à recta semita qua ad supernas illas beatorum sedes tandem aliquando veniatis. Vtinam sanè deusissimas istas mentis vestrae tenebras discutiat omnipotens & caliginem

istam lumini cordis superductam,
qua est in omnes bonitate, amoueat
quo verum veritatis lumen possitis
cernere. Id omnibus apud Altissi-
mum votis ore. Præpostero admo-
dum consilio huc me cõuenturi
venistis. Eripuistis me nocte ista ex-
carcere, abduxistis etiam à sanctis
quibus utebamur de rebus diuinis
sermonibus & suauissima fratrum
meorum aliorumque sacerdotum
societate quam non dubitem omni-
bus totius mundi opulis præferre.
Abduxistis me dico è carcere vt vitã
hanc caducam & miseram quæque
tandem vel nolenti & inuito omni
obuenit homini, mihi saluam & in-
tegram esse faciatis. Verum enimue-
rò si hanc seruem eo consilio quo
vos vultis, vt fidem ab negem, Pon-
tifici summo renuntiem, quid futu-
rum arbitramini nisi vt hanc vitam
terrenam dum saluo, excidam à

cœlesti illa vbi est gloria infinita &
rerum omnium vbertas & copia,
vbi suppliciorum omnis exclusus
est metus. Incredibili sua gratia præ-
uenit me Dominus noster in castro
Gorcomienfi dum laqueo prope-
modum enectus, dilapsus tamen à
trabe in terram non negaui fidem
ita vt quem conceperam ex mortis
immagine iam vicinæ horrorem con-
tinere intrepido & erecto permane-
rem ad martyrium subeundum ani-
mo. Idem ille qui dedit velle, dabit
& perficere. Nihil itaque agitis fra-
tres mei nec enim vel latum vn-
guem à religione Catholica recede-
re est animus. Corpus quidem hoc
dicis poterunt nefarij satellites tor-
mentis afficere, animæ verò nullum
omnino possunt inferre detrimen-
tū. Consolatur me quod Mathæi de-
cimo dicit Christus martyrium om-
nium perfectissimū exemplar dicēs.

Philip. 2.

Math. 10.

Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere, sed potius timete eum qui potest & animam & corpus perdere in gehennam. Nonne duo passeressse vaneunt & vnus ex illis nō cadet super terrā sine patre vestro. Vestri autem & capilli capitis omnes numerati sunt. Nolite ergo timere multis passeribus meliores estis vos. Timete vos qui gaudere deberetis, nec mortem hanc deputare mihi ad ignominiam sed ad gloriā. Nos enim pro paucis tormentis gloria manet infinita. Omnis enim qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram patre meo qui in cœlis est. Qua sanē felicitate nihil potest dici vel fingi aut cogitari magnificentius vt nimirū ob confessionem istam hic à me factam, confiteatur me filius apud patrem, cum secus negaturus sit apud

Matth. 10.

eundem vt ait cum dicit, Qui autē negauerit me coram hominibus, negabo & ego eum corā patre meo qui in cœlis est. Verum ne quid deesset martyrio ad extremam miseriam ultra infinitas illatas contumelias, iniuriasque, ultra acerbissima illata supplitia, accedit & hoc quod inimici hominis, vt ibidē subiūgit Christus, domestici eius vt qui adorem ad subeundum martyrium deberent magis magisque fouere suis dictis, iidem illi à vera salutis via conentur extrahere sibi addictos, martyrio destitutos. Sed qui amat (vt est ibidem Mathæi decimo) patrem aut matrem plus quàm me, non est me dignus. Qui inuenit animam suam, perdet illam & qui perdiderit animam suā propter me, inueniet eam. Considerantes illi intrepidum hunc fratris animum excandescens, ita valedicturi eum alloquuntur. Si planē

Matth. 10.

apud te decretum sit mori & carnificis non metueris tormenta, nos te amplius visuri non sumus, ad lictorem pergimus, qui te in carcerem ad fratres alios reducat ubi mortem in horas singulas expectare cogeris. Quibus heroico pectore respondit, Ego ad Dominum Iesum proficiscar. Vos valetate expectaturi illā æternam mortem sine fine duraturam: mea verò mors, quā ignominiosam putatis vitam citò largietur æternam. Fratribus itaque germanis omni sua expectatione frustratis & abentibus altissimo somno corripitur. Venerandus Pater, suauiter obdormit, somnum in horam noctis secundam protrahens, secunda mente, ferepāque conscientia fruens. Et ecce secunda eadem hora adest tortor, Patremque Guardianum (quē graui somno oppressum inuenit) conatur excitare, somnumque vellicā-

do disrumpere, dicēs: Quid dormis miserum mortis pabulum? Iamiam tibi moriendum est & tu hic tanquam de re tota securus, obdormis. Eundum est tibi vt quamprimum dignam tuæ vitæ pœnam inferam. Cui ille magna cum modestia respondit. Me si quæris, lubens congruar cum sanctissimæ Dei voluntati resistere nec possim nec velim. Eadē autem hora educuntur omnes fratres cum Guardiano è ciuitate, nō sine magno hominum & equorum strepitu, duobus tantum exceptis, quorum alter ratione Gallus (Vulōnem vulgò dixeris) volens mortē euadere in egressu ciuitatis, milites gallos compellens ab iisdem clam eductus est, cepitque mox cum iisdem stipendia mereri, religionis suæ primum ac fidei Catholicæ facta renūtiatione, sed postea pœnā suæ obdurationis sustinuit, accusat⁹ enim a

consodalibus quod minus fidus esset à Lummao: vigesimo nono Septembris eiusdem anni suspendio adiudicatus est: ita ut qui prius gloriosam mortem sustinuisset cum fratribus suspendij supplicio affectus, idē postea magna cum ignominia coactus fuerit subire, iusto certē Dei iudicio ne fidei proditores putent se eiusdem abnegatione in hoc etiam mundo fore securos, verum subituros etiam tormenta quæ si ob fidei confessionem sustinuisset, cœlestē profectō gloriā fuissent adepti. Alteri autem qui nondum professus fuerat instituti religionem, propter ætatem non satis maturam, vita donata est. Eductis ergo extra ciuitatē captiuis fratribus, cum milites aliquamdiu idoneum locum supplicij quæsiuissent, tandem reperiēre horreum quoddā collapsum quod pridem fuerat monasterij Ruggensis

propē

prope Briellam quod hæreticorum furor flammis absumpserat. Ibi omnes postquam se Deo mutuis precibus commēdassent, se mutuō etiam ad constantiam in Catholica Romana fide seruandam, proposita spe gloriæ ac retributionis iam proximæ, adhortati aut cum priusquam ad supplicij locum ducerentur suos cohortatus esset guardianus, Nemo, inquit, vestrum, mei commilitones, hanc temporaneam mortem aut sæua pœnarum tormenta, quæ nobis imminēt, pertimescat. Nemo hæreticorum minas & sanguinolentias impiorum manus horreat. Memores estote qui non sunt cōdignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Quisque vestrum cum clarissimo isto martyre dicat intrepidē, Non solum alligari sed & mori pro Christo paratus sum. Quibus dictis

L

Act. 21.

mirum in modū omnium suorum
fratrum animos ad fidei cōstantiam
& quæuis pro Christi nomine ferē-
da tormenta inflammauit. Aggredi-
tur itaque supplicium satelles: atque
primò quidem pastorem Gorco-
mianæ ciuitatis virum & pietate &
eruditione clarissimum, qui simi-
lem acceperat cum fratribus mortis
sententiam, eadēque noctē ad san-
guinem vsque durissimè cæsus, ma-
gnam in fidē cōstantiam non sine
omnium admiratione declarauit.
Nam dum circumstantes tortorem
ne hominem mōx moriturum eā
immanitate afficeret, monereat re-
clamans ipse, nequaquam inquit,
Pastor optimus, a flagris cesset, ego
enim hæc lubens pro Christi nomi-
ne fero tormenta, cum istuum acu-
lei modo non molesti sed etiam sint
solatio. Hunc itaque laude omni di-
gnissimum Pastorem, scalas cōscen-

dere iubet carnifex ac mox præcipi-
tem dedit à scalis deturbatum. Pa-
storem ciuitatis fratrum Francisca-
norum Pastor Guardianus sacratæ
mortis desiderio ardens & velut gi-
gas ad currendam viam crucis exul-
tans sequitur, idē supplicij genus
subiens, Duo isto lumina alij fratres
impigrè velut fortes athlethæ secuti *Ioan. 8.*
morte pretiosa & sanguine eterna
præmia sunt mercati.

*Mors Reuerendi patris Hieronijmi, qui Guardia-
num sequebatur.*

Inter cæteros autem fratres præcla-
rissimus illius collegij vicarius qui
Hierosolymam viserat aliquando,
Hieronimus nomine patria Vuer-
tēsis æternam suæ fortitudinis & cō-
stantiæ post se memoriā reliquit. Ab
initio siquidē suæ captiuitatis cū in
carcere tū in naui qua ad insulā ve-
hebantur, non cessauit die ac nocte

singulari qua valebat exhortādi dexterritate suos confratres ad Romanā fidei confessionem & martyrij gloriā inflāmare. Hic incredibili dicendi facultate prāditus, suos in fide constantes reddidit constantiores & ad mille martyria paratissimos. Nā primus dum esset post Guardianū ac illius societatis præsidentis: dignū cōsuevit mortuo pastore suis commilitonibus singulare constantiæ exemplar demonstrare. Cum itaque hic esset immolandus, impij qui astabant satanæ ministri quos minimē latebat Hierosolymorum sacra illū loca peragrasse, exprobrantes ipsi q̄ profectionem hanc instituisset, tanquam institutum nefarium esset regionem illam sacra Christi habitatione resplendentem inuisere, Sistite, inquit, maiora ei quam aliis debentur supplicia quod peruersa animi opinione imbutus, putauit

ea loca accedenda vbi idolatria viget vel maximē. Cernite in vtroque brachio ceruleas & subnigras cruces vera superstitionis papisticæ (sic enim vocabant) argumenta. Obliteremus ita & eleuamus idolatrica signa, crucibusque cruentis insigniantur & madeant brachia quæ dum huiusmodi vanis signis exornare studeuit, non parum contaminauit conscissāque variis in locis tenera eius carne non pauca tormēta amore Christi ante mortē suscepit. Necdum tamen cruentes eorum saturatur animus, mox tyrannidem tyrannidi addere meditantur dum pedes illos quibus tot terrarum spatia emensus erat, montemque illum sacrum Sion aliaque loca Christi pedibus & præsencia cōsecrata tetigerat, amputari iubent. Verū confestim reclamant alij ne præcisis pedibus, nulla conscendēdi crucem potestas

relicta videatur. At ille generosissimo animo, Nō vos, inquit moueat, auulforum pedū cogitatio nec hoc metu per moti absterreat mini à cōcepta sententia. Hoc enim miserum corpus meum iainiam immolandū facile multorum manus fune ligatū in hanc transuersam trabem leuabunt. Indignum siquidem me censeo eos scalę gradus cōtingere, quos duo pręstantissimi qui pręcesserunt viri gressibus suis consecrarunt. Agite quod lubet, non enim refugio pro Christi nomine tormenta etiā longē grauiissima. En pedes meos amore illius cuius pedes pro me in cruce confixi sanguine maduerunt, lubens offero, omnem in eos tyrannidem exercete. At illi inuictum & constantem ipsius animum admirantes & ad aliorum mortem rabido ac furibundo spiritu festinantes pręcedente carnifice iubent ascen-

dere quem resignata prius inmanus Christi anima in gloriosa Romanę fidei confessione perseuerētem impietatis satelles pręcipitem dedit: Subsecuti sunt huc alij qui intrepido animo mortem subire non dubitarent vt coronas immarcescibiles reciperent. Sacerdos autem quidam, quantumuis eruditione aliqua minimē clarus, homo simplex qui iam quarto ē manibus impiorum elapsus fuerat, videns fratres hilari ac læto vultu sibi mutuō sub cruce congratulari & ad moriendum pro fidei Romanę confessione fortiter se inuicē exhortari, & ego inquit, cum fratribus mori volo. Nec enim dubito sanctis eorū animabus cęlos apertos easdēque ad supernas sedes rapi. Cōtinuo ad suplicium adducitur ac eodē quō alij mortis genere afficitur mortuos mox vestib⁹ quę tamē paucę & exigui pretii illis relictī erāt,

spoliât. Tū nequid extremæ crudeli
tati deesset, alios narib⁹, alios aurib⁹,
etiam ante mortem, quibusdam, a-
lios etiam (ô rem nefandam) mem-
bris pudendis mutilant, quibus ad
galeros affixis, perpulchrè, vt sibi vi-
debantur, ornati, tanquam insignè
è nobili pugna victoriam reportan-
tes in oppidum regrediūtur. Tertiò
dum à supplicio die eodē in loco
quo morte affecti sunt, humo sunt
conditi. Sanctissimorum virorum
mors miraculo est nobilitata. Qui-
dam enim ciuis Gorcomianus Ma-
thias Thoranus nomine qui annis
iam 20. intolerabili & incurabili
herniæ dolore, ira vt iam vitæ spes
nulla superesset laboraueret, fratrum
Gorcomiensium constātem audiēs
mortem, Orate, inquit pro me Pa-
tres & fratres venerandi quos, clara
illa & constanti fidei Romanæ con-
fessione non dubito martyres esse

etos, multis præsentiibus diuinam o-
pem per merita & suffragia marty-
rum istorum implorans. Id vbi fecit
continuò à periculo in quo versaba-
tur liberatus & sanitati pristinae re-
stitutus est. Hæc partim à ciuib⁹
Gorcomianis qui sanctorū fratrum
morti interfuerunt partim ab aliis
fide dignis accepimus, hocque bre-
ui verborum compendio gloriosos
eorum agones & fortia certamina
victorias & de hostibus ferocissimis
triumphos descripsimus.

Nomina porro eorundem fratrum
qui æterna memoria digni sunt
breuiter adiecimus.

Pater Nicolaus Piickius, Gorco-
mianus Guardianus qui in vita sua,
etsi pauco tempore (iuuenis enim
adhuc ætate fuit) Ecclesiæ Christi
frequentissimis concionibus pluri-
mum profuit,

Frater Hieronymus à Puert Vicegardiannus, qui aliquādo summo cum animi affectu profectionem Hierosolymitanam instituerat, eternam suae fortitudinis & constantiae memoriam (ut dictum est) post se reliquit. Erat enim ardenti spiritu ipse etiam demonibus terribilis.

Frater Guilhadus Danus, sacerdos, octogenarius, olim ex Darnia in hac partes religionis causa profugus.

Frater Nicassus Hesus vir singulari vitae sanctitudo praeditus & in sacra Theologia maxime versatus.

Frater Theodoricus Bindemus qui sororibus tertij ordinis sancti Francisci in Gorcomiensi oppido erat a confessionibus.

Frater Antonius Hornaer sacerdos & concionator.

Frater Godefridus Mernel, sacerdos & confessor, Ecclesiae sacrista.

Frater Franciscus à Bruxella sacerdos & concionator.

Frater Petrus ab Escha laicus professus.

Frater Cornelius à vuik, frater in Fratrum.

Eodem anno 1572. mensis Martij die 23 Frater Remerus à Lintrie sacerdos & concionator cum ciuitas Rotterdamensis aduersarijs fidei proditorum caperetur gladijs impijs ante venerabile sacramentum per latera transfossus feliciter obdormiuit in Domino.

MARTIRIVM

PATRIS GVILELMI A

GONDA QVOD ANNO

milesimo septuagesimo tertio, quatuor Septembris passus est.

ANNO Domini 1573 vltimo Augusti qui fuit dies Lunae inter quartam & quintam matutinas expugnata est à Geusijs Belgij haereticis ciuitas Montis sanctae Gertrudis, occisi praesidarii Regijs militibus, qui dum non probe suo funguntur officio haereticis locum fecere. Constituti siquidem ad oppidi portas ut ciuitatem conseruarent, somno sopiti negligentiusque agentes cum sunt, ingrediuntur haeretici qui gaudebant occasionem sibi pulcherimam hanc dari. Omni enim diligentia insistant perpetuo ut alie

na occupent, aliorum incommodo sese ditent & tandem Catholicos omnes, si possint, trucident, animabus omnium insidiātes. Quid enim aliud agerent ministri satanæ quā suos dilatare terminos, contrahere autem eorum quibus perpetuò sunt infensissimi. Maxima itaque ferocia hanc urbem ingressi cursitantes furiosorum & indomitaram belluarum instar quemcunque obuium sacerdotem & regium militem ad mortem quærunt & trucidant. Videns enim Rex Catholicus graues omnibus Catholicis imminere hæreticos & per notos quosque ubique prodiciones, cum aperta manu ciuitates occupare nequibant, procurare: putauit ibi etiam collocandum præfidiū quod ciuitas; & Hollandis & Brabantis esset vicina. Occurrit illis inter reliquos Canonicus quidam multo honore dignissi-

mus, Guillelmus Galenus nomine quem immaniter trucidarunt plurimis in illum coniectis opprobrijs & contumelijs. In carcerem quoque coniiciuntur sacerdotes reliqui qui primæ neci superfuerāt: fit idem & regijs militibus quod eorum vim formidarent, ne si forte liberos dimitterent, sentirent aduersarios atque ut esset ubi sæuitiam suam & crudelitatem exercerent. Inter sacerdotes verò vnus fuit quem nulla ratione putarunt sibi elabi debere. Vir is erat vitæ sanctimonia clarissimus, singulari præditus eruditione atque adeo in dicendo promptus & dexter ut inter prouinciæ eius concionatores esset admodum celebris: vnde & factum est ut in eiusdem oppidi Ecclesiastici fuerit dilectus. Hunc accipiunt (hòc ipsis magis exosum quod sancti Francisci institutum sequebatur) manúsque eius arctissime vin-

culis constringunt ne tam oportuna præda elabatur. Hic illis erat hominum omnium maximè nefarius, patriæ prodicionem machinatus, nihil non tentaas vt tyrannis quædam in regionē illam induceretur, quapropter mille crucibus dignum hæc & alia plurima impiè obuiantes & sæpius ingeminantes. Atque hoc tantò magis (vt arbitror) agebāt quod sæpi⁹ ex suggestu scelestissimas ipsorum machinationes detexerat, illorum in omnibus agendi rationē necquicquam silens sed liberè profitens, vt hoc modo qui ab ipsis inelcati erant, tempestiuè pedem neferrent & sese ad bonam frugem reciperent. Dicit enim non potest quid boni Ecclesiastis industria efficiat dum sibi non parcens, oportunè & importunè instat vt populo consulat, caueat sibi à falsis fratribus ne iis communicet, ne forte hac ratione

scabiem etiam ipsis suam affricent. Hæc qui facit impensius, quid mirū si exacerbatos hæreticorum animos in se concitet: & tamen non currandus est ipsorum furor, nam animæ obesse cum nequeant, in corpus tantum sæuiunt. Ducunt itaque virum optimum scelestissimi nebulones ad domum Præpositi tanquam nequissima designasset facinora, quoforsitā nullus inculpatæ magis vitæ eo in oppido reperiabatur? hinc ad carcerē rapitur vt hac ratione etiam suspiciōne malefacti ingererent populi animis dū improbis & scelestis huiusmodi pati cōtingat, nō autē probis & laude dignissimis viris. Hic dici nō potest quā arctis illū cōstrin-gāt vinculis, quā nihil relinquāt intactū & ipsis incōmodare aliquo modo possit adeo vt etiam planè conaretur, laqueo ipsi iniecto vitā adimere tā furiosi sunt omnes eorū conatus.

Verebatur sanè ne plæbs cui probè viri optimi vitæ omnis ratio erat perspecta, concitata sese coniungeret, vt ipsum vi eorum manibus eriperet. Multis enim terribilis qui est, multos etiam vt metuat est necesse, atque hoc magis quod cōscientiam ipsorum impacatam perpetuò sit quod rodat nec satis sinat esse securos. Videbant in plerisque ciuitatibus Catholicam religionem vigere adhuc, paruūque esse eorum numerum quos sibi habebāt addictos, quorum tamen operâ vtendum illis fuisset si quis superuenisset casus quo sese Catholici in libertatem vindicare voluissent. Itaque eos quos putabant illis maximè fore vsui, occidere maluerunt quàm diutius permittere esse superstites. Verùm Dominus qui in futuro suo martyre gloriosus esse voluit non permisit eum hac vice strangulari.

Innotescere

Innotescere enim debebat mentis eius constantia, erectus ad martyrium animus, innotescere etiam debebat omnibus non carcere Ecclesiam hoc tempore optimis viris qui non dubitarent cum vitæ discrimine fidem Catholicam publicè profiteri. Oblaterāt hæretici penes se esse Ecclesiam, splendoris illius pristini nihil apud nos esse, sed mentita est iniquitas sibi: quandoquidem cum nihil apud eos sit, quod arguere possit ornatum aliquem veteris florentis Ecclesie, cumulatissimè plurima in nostra comperiantur. Nam quod à Magistratibus Catholicis aliquādo in vincula coniecti, intrepido animo videantur mortem subire: non hoc ad martyrium referendum est, nō enim pœna sed causa martyrem facit, vt taceam quod diabolus quibuscūque potest rationibus suis subueniat ea in necessitate constitu-

M

tis, sciens sibi suoque regno hac ex
 apparente suorum constantia sum-
 mam gloriam parari. Cohibuit ita-
 que Dominus sacrileges militum
 manus ne cum morti traderent. Ea
 est enim Dei Optimi Maximi pro-
 uidentia ut quos per agonem mar-
 tyri coronare decreuit, eorum glo-
 riosa certamina longius protrahat
 ut dum ex ipsis & ex nobis alij pro-
 ficiunt, Christus in suis semper seruis
 & in Ecclesia sua sancta laudetur.
 Videns hoc furore concitatos mili-
 tes, putauit sanctus Pater omnino
 sibi esse moriendum: quapropter se-
 rio ad Deum direxit animum, terre-
 na hac despiciens, floccifaciens etiam
 quęcunque in ipsum parabatur tor-
 menta cum iam in viuendo natura
 propemodum fecisset satis, multo
 usu crebraque experientia edoctus
 quā sit misera hac & caduca vita:
 quā ea felix sit & beata qua supe-

ri fruuntur ignorare omnino non
 potuit qui indies in sacris literis ver-
 sabatur, qui hic in terris constitutus
 vitam in cælo degebat, ut taceam
 quanta illum gratia Deus voluerit
 esse imbutum ut leuiori negotio
 supplicia etiam atrocissima ferret,
 cum hoc Dei Ecclesię lucrum esse
 putandum sit si sanctissimi viri ty-
 rannorum tormenta non exhorreāt
 sed constanti ea animo patiantur.
 Christiano ergo pectore in hac ver-
 ba prorupit, Quod de me statuetis,
 id liberē agite: mori paratus sum ob
 nomen Domini mei Iesu Christi &
 Catholicę Romanę fidei professio-
 nem. Nec enim dubitauit sanctus
 Pater certam & stabilem animi sui
 sententiam aperire cum semper ad
 martyrium fuerit promptissimus, ut
 in historiolę istius decursu dicetur.
 Variis ergo contumeliis & oppro-
 briis lacessitum venerādum Patrē in

posterius harum ædium cōclaue ab-
ducunt tanquam eum, qui cum iam
morte dignus sit, ea diligētia asserua-
ri debeat ad iustitiā, qua adhibita nō
elabatur. Hic vir prob⁹ & religiosus
Pater tertij ordinis sancti Francisci
Frater Ioānes Vogensanck confessā-
rius monialium eiusdem ciuitatis &
huius historiæ Teutonicus scriptor,
in custodia, grauitè in capite vulne-
ratus, tenebatur. Quem cū pari ardo-
re & cōstantia ad martyriū capessen-
dū accensum videret, summo persua-
sus gaudio hac oratione vsus est. Ago
tibi gratias Dñe Iesu Christe quod
me hoc honore prosequi dignatus
fueris vt pro confessione Catholice
Romanæ fidei dignus habear vincu-
lis constringi deuissimas mētis mee
tenebras gratiæ tuæ lumine quas
dissipa vt fortiter res omnes aduersas
perferā nec tormētōrū vis & graui-
tas me à pposito moriēdi deterreat.

Recedant obsecro procul diabolicę
machinationis vires ne illis succum-
bens in vitæ eternæ discrimem inci-
dam si vitam hāc temporalem am-
plector & seruare desidero. Ne inge-
rat aduersarius noster truculentissi-
mus harum rerum cogitationem
quarum ferè solet dum moriēdum
est aut grauiā subeunda tormenta.
Perspiciebat sanè diabolico studia
in fine vitæ & alias sepe dum hæc in-
gerit, stultum id esse moriēdi stu-
dium, peccatorum nostrorum eam
esse grauitatem vt tormentis quan-
tūvis acerbis expiari nequeant: qua-
re de toto salutis negotio desperan-
dum! si verò persenserit boni viri a-
nimum hoc arieto non posse labe-
factari, aliam viam ingreditur &
mentem nostram ad desidiam pro-
uocare contendit dum nimium de
gratia diuina fidentes peccatorum
nostrorum nullam rationem habe-

mus. Post hæc ministri satanæ man⁹
eius dissoluit abscedūtque, relictis
ibidem solum duobus istis vbi no-
ctem illam vt & sequentes quatuor
diuinis planè sermonibus transege-
runt, Deo ipsi laudes debitas perlo-
luentes precibusque & orationi dā-
tes operam. Confitebantur quoque
alter alteri peccata sua vt breui in
confessione veræ fidei roborati, fru-
ctum optimum eiusdem confessio-
nis consequi valerent. Videbant si-
quidem, nec enim obscurū esse po-
terat homines impurissimos scele-
rissimosque tanto mortis inferen-
dæ teneri desiderio vt nulla esset fu-
tura mora quin eos atrocissimi sup-
plicij genere afficerent, quapropter
mutuo sese his efficacibus scripturæ
verbis consolati sunt. Non sunt
condignæ passionēs huius temporis
ad futuram gloriam quæ reuelabi-
tur in nobis: nam quod leue & mo-

Rom. 8.

mentaneum est tribulationis, æter-
num pondus gloriæ operatur in no-
bis, & quomodo sancti martyres
digni habiti sunt pro nomine Iesu
non solū cōtumelias & iniurias pa-
ti sed etiā quod pro fidei Catholicæ
firmamento mori parati volunta-
riam se hostiā obtulerunt pro Chri-
sti nomine. His & aliis sanctis elo-
quiis vsque ad feriam quintā vna-
nimiter sunt vsi. Hac tunc ad eos ve-
nit, missus (vt aiebat) à principē Au-
riaco Adrianus Gockius Apostata,
olim institutum regularium sancti
Augustini propè Dordracum se-
cutus, hac gratia vt cum eis de fi-
dei negotio loqueretur, quod pu-
taret viros hos posse forsitam à ve-
ra fide Romanā deduci vt suam il-
lam diabolicam sectam amplecte-
rentur. Quem cum videret sanctissi-
mus Pater Guilelmus, verus Christi
athleta, suspiciens in cœlū his verbis

M. iij

ad Christum vsus est Domine Iesu
Christe qui a postolis tuis dixisti Cū
ante reges & p̄sides ducemini pro
pter me nolite cogitare quomodo
aut qui loquamini. Non enim vos
estis qui loquimini sed spiritus pa-
tris vestri qui loquitur in vobis san-
cti spiritus gratiam hoc in certami-
ne imploro vt habeam quod furem-
ti aduersario respondeam qui nullū
scio non mouebit lapidem, vt me a
vera fide, si possit deducat. Adeo ve-
rò certamine inito impudentissimi
apostatae rationes argumentorum
pondere refutauit quod diceret nō
haberet non sine magna certē glo-
ria Reuerendi Patris quod populus
ibidem consisteret qui quamuis pla-
citis sancti Patris non adhibebat fi-
dem, tamen animaduertebat nō ces-
sisse Patrem sed superasse, quod ip-
sum etiam non paruam ignominia
notam fugituo isti inussit. Atque

ita sit profectō vt nullos sibi magis
addictos habeat humani generis
hostis diabol⁹, quā hos apostatas,
vt videamus passim ex illis iam esse
p̄fectos belli plurimos, plurimos
etiam haeticorum ecclesiastes qui
se ministros appellāt, non dubium
quin satanae, atque hi potissimum
qui derelicto Dei seruitio in quo sa-
cras perpetuo decantabant laudes,
diabolo maluerunt obsequi, & eidē
omne seruitiū exhibere, pertasi ni-
mirum intempestiuae istius (vt ipsi
putant) monastice seruitutis: sed re-
perturus est hos Deus qui ex castris
suae ciuitatis profugientes, hostibus
eandem prode omni, qua valent,
industria & studio conantur & ad
id laborant. Itaque in maledicentiae
verba (vt huiusmodi hominū ge-
n⁹ solet veritatis lumine perstrictū)
prorumpens. Tu inquit, subdole &
perfide monache te pares iubeo, nā

crastinus dies tibi vltimus est futurus: moriendum est enim. Quo audito, sereno vultu mentēque Hilari ad Deum hac precatiūcula vsus est. Domine Iesu dignus habear pro cōfessione tuæ fidei in qua natus sum vsque ad mortem perseuerare. Hoc inexhaustam tuam misericordiam humiliter imploro. Quibus dictis minister hic abcessit. Pater verò cōcaptiuum illum suum ad constantiam cohortat⁹, dicebat, fortiter persistamus in fide & magna animi alacritate eandem profiteamur. Quoties memini me dicere genitrici meæ. Vtinam sanè esset aliquando dies quo filium habeas qui pro Christi nomine velit tormēta & cruciatus suscipere, nec non mortem etiā, si sese occasio dabit, oppetere. Iā optimè spero quod diu desideratis votis clementissimus tandem faciet factis, sapius ingeminās vocem illam,

Conforta me Domine, conforta me. Tota itaque die illa diuinis colloquiis se recrearunt. Feria verò sexta inter secundam & tertiam matutinas confurgens venerabilis Pater Guilelmus, genibus prouolutis & expansis in cœlum manibus orationem fundit ad Dominū. Et ecce horam circiter octauā adueniens Genificæ vnius cohortis præfectus cui cognomen erat Marliandt, carceris præpositum interrogat dicens Vbi est monachus ille verbi papistici cōcionator. Quam præpositus demonstrās digito futuram Christi hostiā, aiebat. Ecce ille est. Ac statim præfectus mortis sententiam proferens, inquit. Vt te præpares iubeo, nam laqueus statim extinguedus es. Quam accepta sentētia cōfessor Christi guilelmus sublata voce clamabat dicēs, Domine Iesu Christe qui incredibili illo quo ardebas nostræ salutis

procurandæ desiderio, non dubitasti crucis subire tormentum, illumi-
na mentem meam gratiæ tuæ splen-
dore vt mihi in extrema ista vitæ
hora opem ferens fortiter pro tui
nominis gloria in fide persistam: nã
pro fide Catholica Romana occu-
bens, mortem magis dignam su-
bire non potero. Quibus dictis sta-
tim se in genua composuit vsitatũ
illud Catholicis omnibus vsurpans,
Deo gratias. Vix autem oratione
completa aduenit impius ille satel-
les, manus vt porrigat sanctus Pater
mandans quod certè nõ inuites sed
alacri animo fecit: omnis siquidem
mora lōga illi videbatur qui amore
martyrij iam æstuabat adeo vt non
dubitaret pro nominis eius gloria
mortem etiam oppetere, memor a-
cerbissimæ passionis quam Christus
summo nostri amore flagrans susce-
pit. Hac igitur est iterum ad Deum

oratione vsus. Iesu fili Dei qui vt mi-
ferimo mihi salutem procurares, ad
columnam ligari te permisisti, acer-
bissimè cēdi, adest iam hora qua ego
pro nominis tui confessione nõ so-
lum non recuso supplicia etiam gra-
uissima sustinere, sed & vitam tuo
nomini consecrare, mori paratus.
Quare supplico, vt cum sine te ni-
hil possimus facere, auxilio tuo &
præsenti numine adiutũ me sentiã,
ne ea subtracta nefariorũ hominũ &
pessimè de te sentientium crudelita-
ti fiam ludibrio si tormentorum vi
compulsus, dicam insipiens non est
Deus quod profecto non posset nõ
maximè eorum quos olim in fide
confirmarem animos labefactare
planè vt dubitarent & malè sentirēt
de diuinis illis mysterijs quæ verissi-
ma esse nulli profecto est dubitan-
dum. Carnifex verò qui virum op-
timum breui erat neci daturus, infa-

Ioan. 15.

Psal. 2.

no similis adeò bonis Patris cōstrin-
xit man⁹ vt sanguis etiā s̄queretur
qui in terram decidens barbaræ cru-
delitatis daret inditia. Percepit dif-
fluere sanguinem Pater nec expauē-
factus effusione tali, hortatur carni-
ficem vt stringat fortius si ita ipsi vi-
sum fuerit quod iam semel delibe-
rato animo constituisset pro nomi-
ne Domini mori. Iterum sese in ge-
nua componit & oratione ad Deū
fusa obsecrat vt cruciatus hos patiēti
animo, gratia eius assistente, perfer-
re valeat. Accedit liCTOR virumque
adhuc in oratione constitutum in
medium fori ciuitatis adducit, ibi
enim supplicio peragendo paraba-
tur locus. Valedicit tamen prius fra-
tri optimo quem eodem cum ipso
conclauī clausum fuisse diximus, s̄-
pius valedictionis verbum ingemi-
nans, postulans etiam pro se oratio-
nem ad Deum fundi vt martyrium

magna constantia sustineat: carni-
fici autē vt festinaret etiam dās prae-
ceptum quod diceret se à Christo
martyrium omnium principe, ani-
mæque suæ sponso expectari. Trahi-
tur itaque ad supplicij locum non
solus sed regio quodam milite co-
mitatus qui primo Geusiorum ci-
uitatem inuadentium furori super-
fuerat. Iterum ergo flexis poplitibus
Deum deprecatus est vt eum hoc in-
certamine adiuuaret quod sciret
nullius se adiutorio, illo in rerū sta-
tu magis egere quam diuino. Miles
autem regius scalas conscendēs san-
cti Patris precibus sario se commē-
dauit: nec enim dubitabat viri opti-
mi preces frustra non implorari
quod esset ob singularem vitæ san-
ctimoniam Deo charissimus. Ma-
gna ergo animi constantia militem
exhortatur, eidem voce clarissima
symboli textum recitans. Milite hac

ratione iam neci dato, Patr. sGuilel
mi collum laqueo cingitur, conscē-
densque patibuli scalas in hac ver-
ba ciues sublata omnino voce com-
pellauit Ciues mihi longè charissi-
mi qui Christi fidem veram colitis
obsecro vos persistite in fidei Catho-
licæ professione, vt vobis sapius va-
riis sermonibus sum cohortatus,
quam ego modò morte mea non
inuitus sed lubentissimè, diuino as-
sistente numine confirmabo. Impi^o
satanæ minister præfatus apostata
indignè ferens quod populum ad
fidei constantiam exhortaretur: de-
nuo accessit persuasurus, vt putabat
aliquid quo boni Patris animū fran-
geret, sed ille indefessa voce latino
seuiore vsus similibus verbis eum
rececit. Secede procul à me, vt te au-
diam planè adduci non potero, ni-
hil agis, quapropter in iis quæ fidei
nostræ sunt non est quod me expe-
riat:

riare. Hoc dicto attollens vocē cla-
mauit Domine dimitte illis quia
nesciunt quid faciunt, Hoc ad igno-
miniam suam spectare putantes cir-
cumstantes milites, Nescimus, in-
quiunt, quid agimus! insultantes,
certè dicūt, scimus quid agimus col-
lum enim fune cinximus iam am-
plius constringēdum. Prorupit
itaque in extrema Christi verba di-
cens, In manus tuas Domine, com-
mendo spiritum meum. Furibundi
milites viri constantiam admirati,
cū è scalis student abripere vt viuum
quatuor equis distrahant. Quod vbi
præfecto militū innotuisset, signū
licitori dat vt eum è scalis deiciat
quod & fecit. Milites verò vt maio-
ri eundem pœna afficerent licitori
præcipiunt ne corpus premat vt vi-
tā longius protractā, grauius ipsi ef-
fet supplicium. Verū euocauit suū
statim ad se martyrem Deus, vnde

*Psalm. 30.
Lucæ 20.*

nec eius membra vlla ex parte com-
mota sunt, facies verò eius multò,
quàm cū viueret, erat serenior. Fuit
ea res plerisque summæ admiratio-
nis causa: atque cō hæc eius profecit
constantia & extremæ horæ benè
transactæ contemplatio vt hæretici
non paucis ad meliorem frugem se
reciperēt & relicta pessimi dogma-
tis institutione veram de nostræ re-
ligionis mysteriis fidem amplexarē-
tur. Ignoro equidem quid magis
hic mirer crudelissimam nefariorū
militum superbiam qua non patie-
bantur vel minimum aliquid de fi-
de Patrem sanctissimum tractare,
an verò Patris optimi constantiam
qui intrepido semper animo ne la-
tum quidem vnguem ob illorū tor-
mēta à vera fide putauit sibi recedē-
dum. Contendit hic indubiè omni-
bus suis machinationibus diabolus
vt scælestos redderet scelestiones dū

à vera fide vnunquēque cōnantur
abstrahere. Cōtra tamen, qua est mi-
sericordia De, suo adfuit martyri ne
insanorū hominū pateret ludibrio.
Hoc itaque modo Pater optimus
vitam gloriosa morte cōmutauit.

*De duobus fratribus ordinis sancti Francisci quorum
prior viginti & vno acceptis vulneribus inter Loua-
nium & Diestemium occisus est, alter inter Loua-
nium & Themas repertus est mortuus.*

Hæreticorū sauitia non vnus
alicui⁹ prouinciæ terminis cir-
cum scripta, in omnes Belgij partes
longè latèque euagata efferbuit, dū
nullubi non sunt qui nefariis eorū
conatibus faueant eosque cupiāt es-
se saluos & votis suis optatis potim,
quòd tum maximè fit cum animis
suis inclusum virus in religiosos vi-
ros possunt effundere. Fuerunt ita-
que apud Brabantos etiam quāplu-
rimi, qui, Batanorum exēplo, quos-
cūque reperirēt instituto alicui mo-
nastico addictos, hos omnes aut neci

darent, aut profecto grauissima pri^o
in singulos tormēta designantes, in
exilium conicerent. Inter eos quos
turpiter occiderunt fuit iuuenis qui
dam summa pietate lectissimisque
moribus pręditus, insigni adeo in-
genio vt cum ob pręclarissimas do-
tes omnibus esset quam gratissimus
maximum certę sui apud omnes de-
siderium reliquerit. Nomen huic e-
rat: Ioannes Amstelrodami celebri
Hollandię oppido, Emporięque
claro natus. Diaconatus hic ordinę
Louanij fuerat consecutus. Hic er-
go oportunus illis visus fuit in quę
rabiem suam exererent. Dum enim
ad Diestense suum Collegium re-
uertitur (est autem Diestemium sey
Louanio miliaribus dissitum, itine-
re non satis, ob syluam periculis ple-
nam, quę in eo est, tuto) grassanti-
bus passim & depopulantibus om-
nia scelestissimis nebulonibus, in

crudeles illorū incidit manus. Quid
itaque agunt audacissimę beluę in
sylua latitantes? Incredibili furore
adoriuntur optimum fratrem, ma-
gnęque vi illum aggressi, occidunt,
viginti & vno datis vulneribus: quę
quidem res immensam ipsorū bar-
bariem declarat vt vnica mors tot
debuerit constare vulneribus quę
vitico poterat perfici: Sed habet hoc
sibi familiare admodum & tanquā
proprium hęretica crudelitas vt ne-
ci datura aliquem pręmissis primū
incredibilibus cruciatibus hoc agat,
postea etiam sæuitiam suam exple-
tura, si non satis crudeliter, rem trās-
actam esse arbitretur, dum strictis
etiam gladijs cadauera inuadunt
impij, ignominięque plena exēpla
circa mortua corpora ostendunt.
Vsurpare hic mihi liceat istud pa-
triarchę Iacob dum monstratur ip-
si filij Ioseph, Gene. 37 capite, tunc

ca. Hanc enim cum cognouisset pater, ait, tunica filij mei est, fera pessima comedit eum, bestia deuorauit Ioseph. Bestia pessima hæc inuidia quæ innocentem Ioseph vendidit, Abelem occidit. Socratem idterimi fecit. Cuius verba de hac bestia dum ad mentem reuoco mirabile dictu, fuisse eius patientiam video vt apud Diuum Augustinum de ciuitate dei per cæcidè est videri, hæc enim sunt, cum Socrati ab Anito, & Lycone accusato diceretur, vt caueret, ne ab accusatoribus opprimeretur quandoquidem graui illi obieciebant crimina. Non me inquit vel accusatores periment vel crimina: sed inuidia sola bestia pessima, qua præclari viri interierunt, & interibunt. Quibus vero verbis perspicere licet. Nihil ab inuidia tutum deprehenditur, adeo sagax solers ad nocendum est, vt neque religiosum vel quem-

cūque alium siuè sanctum siuè non quiesci posse permittat. Nā aliquando de latores falsique testes, qui vt infames omnibus ordinibus exosi sunt, ab ipsis iudicibus in eos, quos exitio destinarunt, subornantur, ac de instituenda accusatione edocentur: ita vt non propter admissum crimen, aut malignè conceptum & falso delatum testimonium insonantes pereunt: sed ob inuidiam potentiorum. Sed ad materiam reuertamur. Ferociores siquidem beluis heretici non vna moriēdi ratione contenti sed (vt ita dicam) plurimas barbaro planè exemplo. requirentes, iuuenem optimum morti dederūt. Sepultura locum apud Louanien- ses fratres adeptus est anno Domini supra sesquimiltesimum septuagesimo nono, Aprilis vero die sexto. Agebat hoc profectò diabolus plusquam Vatiniano odio nostræ saluti

insidians vt quem videbat infernalibus suis machinationibus tandem aliquando se posse opponere, quod spes in iuvene summa appareret & future non obscura essent magnæ cuiusdam sanctitatis inditia. Hunc itaque ne simul cum ætate incremētū & in præclaris moribus sumeret, hac sua satellitum turba sibi putauit oppugnādum, & mori dandum eū qui vita longissima erat dignissimus.

*Qua ratione mortuus repertus sit inter Louanium
& Thenas Erater Ioannes Puteanus.*

SVperiore adiungemus Fratrem Ioannem Puteanum à Thenis qui quidem Louanium relinquens, dum Thenas, conuentumque (vt vocant) suum meditatur, in via vitam cum morte commutasse repertus est. Dicitur vero strangulatus fuisse à furentibus his prædonibus, similiter apud Lo-

uanientes sepulturæ locum nactus, mensis Augusti die tertio Anno 1579. Nec dubitandum quin ea Brabantia pars vt & tota ipsa vbique vim Geusicam sustinuerit dum funestis cædib⁹ impij prædones replēt omnia dum nihil sinunt intactum vt sacerdotes virosque alios integerrimos internecioni dent, ita vt singularis quædam in Deum pietas aut eruditio, consiliūque quibus sepe sua studia subuerti sentiunt: abundē sufficiens causa sit cur in quibus hæc sunt, eos trucident, scelestissimis quibusque tantum sibi adiunctis.

De Martyrio duorum Hybernorum Patrum.

Dio tam contumaci laborat in genus humanū coniuratus noster hostis diabolus, vt nullus sit locus adeo reconditus in quem non sese astucia illa incredibili qua præditus est insinuet, eumque, si possit,

expugnet. An non hoc clarissimum fuit iam inde à condito mūdo, dum sanctum paradisi locum ingressus, quos rectos Deus creauerat, hos in ruinam dedit præcipites! ruinam dico ita grauem vt etiam mors ipsa sit consecuta, dum peccati inuolucris implexum vtrunque parentem in suam redegit potestatem, barbaram planè & extremo exitio supplicis- que æternis suos complectentem. Atqui quo artificio hoc ipsum egisse dicemus? Non alio certè quam inuidia illa, quæ dum dolo & astutia eius incomparabili coniungitur, sanctissimorum alioquin mentes grauius perstringit & detorquet, vt aut in præcipitium conijciat aut ita concutit vt à peccato non procul absint. Callidior (inquit scriptura

Genesis 3. Genesis tertio) cunctis animantibus erat serpens, callidior cunctis quæ fecerat Dominus. Voluit nobis ser-

tura patefacere incredibilem crudelissimi istius tyranni nequitiam & versutiam qua vtitur dum hominū libertati insidiatur. Quamplurima animantia reperire est quæ calliditate sua ipsos etiā homines vel maxime versipelles videntur superare: prudentia etiam ea in quibusdā reperitur vt sapiens non dubitarit nos *Proverb. 6.* ad formicas remittere vt sapientiā addiscamus. Et profectò tam sumus degeneres vt præclarare illam earū agendi rationem non cōsequamur. Reponunt ille estate quo hieme vescantur, nos verò adeò tantum præsentia consideramus, ita in ea solum quæ ante nos sunt oculos defixos habemus vt futurarum minimam rationem ruinarum nostrarum habeamus: quod si non esset virtuti incumbentes cauermus certè nequid vitij inimici satanæ accedente opera, vita nostra contraheret,

efficeremus ne is tam gloriosum triumphum de nobis reportaret. Quid quod hæc formicarum sagacitas ipsos etiam Ethnicos non latuerit, Vergilio laude plenum de iis præbente testimonium, cum in quarto Æneidos sic habet.

*Ac veluti ingentem formica sarcis acervum
Conglomerant, hiemis memores, tectoque reponunt.
Ita nigrum capitis agmen, prædæque per herbas
Conuellant calle angusto, pars grandia tradunt
Obnixæ frumenta humeris: pars agmina cecunt
Castigantque moras: op're omnis semita feruet.*

Verum hoc de prudentia quã in exiguo maximè animali compe- rimus: videamus amplius quorundã animalium subtilem agendi rationem in iis quæ aut ad vitæ vsum aut ad fœtuum conseruationem aut ad vindictam sumendam pertinent. Vulpes siquidem astutiæ vfitatum exemplum quas non technas inuenit vt sibi vitæ subsidium compa-

ret, quos non reperit dolos, quã non diligentia vitur vt id cõsequatur quò ea quæ ad victum pertinet, consequatur. Cuculus, infamis nominis animal, qua non industria vitur vt quo præ naturæ frigiditate pullos non potest excludere aliarũ nulla habeat opera exclusos. Pellicanus suos vt nutriat, an non id agit effusus etiam corporis interioribus. Bufo vero quantumuis tardum animal, militis tamẽ cuiusdam petulentiæ læsus: adeo irritata bile fuisse legimus vt donec eum fuisset consecutus & dormientem opprimeret non cessarit. Iter autem quod hanc in rem impendit, trium fuisse miliarium habent ij qui hanc rem literis consignarunt. Quid dicam de animali longè homini fidelissimo, nimirum cane, qui quidem vt omnia beneuoli animi indicia mōstrat ijs quos sibi videtur habere fauētes

ita maximo quodam furore in eos
 insurgit à quibus se læsum aut etiã
 herum harbitratur. Manifestum id
 est præclarissimo exēplo quod mul-
 torum historiis constat esse verissi-
 mum. Contigit Pyrrhi temporibus
 fuisse quēdam ab eiusdem milite a-
 liquo iugulatum. Fidum hic occisus
 habebat præsentem canem qui tan-
 topere hac rei indignitate fuit com-
 motus vt à corpore non sibi secedē-
 dum putaret quin funestū heri ca-
 sum lachrymabili eiulatu per tri-
 duum prosequeretur tanquam de-
 bitas ipsi statuens exequias. Pyrrhus
 vero animalis ea fidelitate motus,
 in delitiis id habere cœpit vt qua-
 cunque euntem comitaretur: Eue-
 nit itaque non ita multò post vt de-
 lectum militum faceret Pyrrhus,
 vbi ad fuit simul & canis. Quid
 factum est? Militari ordine pro-
 cedentes omnes contuetur bestia

& vt is vnâ cum socio facinoris cō-
 scio & adiutore transit homicida
 miles, valido totius corporis impul-
 su in eum ruit, modò regem, modò
 assistentes contritus tanquam iniu-
 riæ impatientia vindictam sumi à
 nefario heri occidere cuperet. Nec
 defuit votis eius Pyrrhus quin hos
 in vinculis habitos, quællionibus
 subiectos extremo supplicio addi-
 ceret huic etiam digna notatione
 additur & alia historia de cane dato
 Petenti Iudiam Alexandro Rex Al-
 bania dono obtulerat inusitatę ma-
 gnitudinis vnum, cuius specie dele-
 ctatus iussit ad vsos, mox apios ac
 proinde Damas exponi emittique:
 sed contemptis his omnibus, nihil
 se turbauit, hanc magnanimitatem
 generositatemque animi segnitiam
 atque inertiam intellexit Alexāder,
 qua etiam grauius offensus, canem
 interfici iussit. Nuntiatum hoc fama

regi, itaque alium per similem mit-
tens, in iussit madata, ne in peruis a-
nimalibus Alexader eum probaret;
sed in Leonibus, Elephantisque,
duos habuisse hoc interempto,
subinde nullum fore. Non defuit
Alexandro eius vires: narues, & ge-
nerosos spiritus experiri, prius enim
Leonem in certamē protulit, quem
protinus fractum vidit. Postea ele-
phantum adduci precipit, haud vn-
quam alio magis spectaculo gauis-
sus. Nam horretibus per totum cor-
pus villis, inaudito primum Larratu
insonans Classicum dedit, deinde
cum belua congressus sic artificiosi
dimicatione modo assultans iam el-
ludens fatigauit, vt assidua rotarum
vartigine afflicta procubuerit: ad
casum eius tellure concussa, & spe-
ctante multitudine, rei miraculo at-
tonita. Mirabilis vero astutia qua a-
limal istud paruū & ratione expers
vritur

vitur se suamque pauperulam pel-
lem vitam que defendos inimicos
& hostes seperando, quantum qua-
so deberemus & nos aduersus hostē
incuentem Dei benedicti eiusque
honore adhibere, diligentiam de-
bellare & superare, ne nos intenta-
tionem induceret similiter. Muste-
la exiguum animal cum basilisco,
veneni subtilitate quicquid aliabi
terrarum est venenatarum bestiarū
superante conflictura: an non stu-
penda vitur quadam sagacitate à
quā vel homines ipsi sedulo instru-
antur si contra veneni vim petant
antidotum! Rutæ enim priusquam
in pugnam descendat esu se munit
& indubitata victoriæ spe ad basi-
liscum ingreditur, quem frustra in-
fectos ex oculis radios emittentem
& magna vi quicquid habet immū-
ditianum efflantem inuadit debel-
lat & interficit. Basiliscus etiam ipse
o

venenorum omnium sentina, comi-
tatem iuidia gestans astutiam? an
non philomenam suauissimo suo
cātu omnium aures demulcentem,
sibilis suis pestifera bestia perdit
& occidit? Verum manifestiora ea
sunt quàm vt illis diuti⁹ inharendū
esse existimē. Reuertamur eō vnde
sensim defluxit oratio & serpentis
calliditatem intueamur, qui qua de
causa ceteris animantibus callidior
esse dicatur, historias legenti obscu-
rum esse non potest. Bernardus ve-
rò serpentis huius cedulus insecta-
tor hunc in modum de eo loquitur
sermone quinto de triplici modo
orationis. Hic est, inquit, qui iu-
giter machinatur malum, qui desi-
deria carnis instigat, qui concupis-
centiæ ignem naturalem quodam-
modo venenatis suggestionibus sus-
flat, illicitos motus inflamat, pec-
cati occasiones parat, & mille nocē-

Bernardus
sermone 5.
de triplici
modo ora-
tionis.

di artibus corda hominum tentare
non cessat: vt omittam quampluri-
ma quæ cum ibi tum aliis etiā locis
idem, vt & alij Patres, habet author,
Nec enim longè latēque euoluenda
sunt vt atrocissimi hostis cognitio-
nem assequamur, plurima volumi-
na. Statim siquidem in ipso scriptu-
ræ ingressu luculentum hac de re te-
stimonium, quod prius citavi habe-
mus. Serpēs verò hic quod quicquid
est doli, quidquid immūditæ quic-
quid pestiferi estus, quicquid deni-
que veneni reperitur in aliis homini
inimicis bestiis, in te ipso cumulatif-
simè habet vniuersa. omniū etiā eo-
rū nomēclatura insinquitur. Super as-
pidē & basiliscū ambulabis, inquit
psaltes regi⁹, & cōculcabis leonē &
draconē. Sed quib⁹ rationib⁹ his no-
minibus appelleretur audiam⁹. Bernar-
d⁹ in presētis versiculi psalmū scribēs
sermone 13 hāc rē fufius explicat dū

Psalm. 90.

Bernardus
in psalm. 90
sermone 13.

ait. Quis verò scire potest, an diuisa
sint inter eos operationes malitiæ,
ministeria iniquitatis: vt ex diuer-
sis officiis: quin potius maleficiis,
vocabula quoque diuersa nomi-
nentur! Alius siquidem aspis,
alius verò basiliscus, alius autem
leo & alius quidem draco, quod vi-
delicet suo quodam inuisibili mo-
do variè quoque noceant, quasi ali-
morsu, alius quoque visu, alius
autem nigitu vel ictu, alius quidem
flatu. Nò poterat profectò commo-
dior fieri similitudo quam dum ne-
quitia diabolica cum venenatarum
maximè bestiarum efferata nocen-
di cupiditate & vi confertur. Nec
enim tales hæ bestie sunt vt earum
potestas inter arctos quosdam limi-
tes semper contineatur sed regiones
etiam integras peruolet. Clarissimū
ea de re exemplum habemus apud
veteres vsitatum. Nā Socrates dra-

conem corrumpentem ciuitatem,
& regionem suo anbelitu & influē-
tia pestilenti, deprehēdit intra mō-
tium latibula residere. Sic Alexāder
magnus, quondam, occultarum ar-
tium cognitione imbutus eas tradē-
te præceptore Aristotele, venenum
basilisci crecti supra murum ciuita-
tis contra exercitum deduxit in ip-
sam ciuitatem, malitia nimirum pe-
stiferi animantis in suum commo-
dum, hostium verò perniciem con-
uersa. Penetrat ergo venenatus vbi-
que alitus: nec vllum est tam purum
habitaculum quin id inuadat. Non
pepercit Adæ non Eux in paradiso
alioquin constitutis. Quid quod cir-
ca res planè diuinas strophas suas v-
surpet? Nunquid sancta erat Abelis
& Cain sacrificiorum domus & ta-
men ex sacrificiis capta occasione
fratrem in fratrem armauit dū Cain
Abelen interficit! Vt ergo visu ba-

filiscus, sic lenocimis quibusdam à mundo & carne petitis nos circunuenire nititur aduersarius noster: qui vt validiore exercitu omnes aggrederetur, aciem suam explicitis alis munit quas mundo & carne ductoribus in nos educat, adeò arroganti ingenio vt cedere aliquando summam arbitretur ignominiam, si repellatur fortiter, concertat tamè adhuc eminus & sensim accedens irrumpit donec vel planè euadat superior vel turpiter vincatur. Atqui cum cunctis in vniuersum bellū indixerit, quo est fastu, in eos maximè omnes suos arietes, machinasque suas vniuersas dirigit qui nominis splendore aut virtutum gloria reliquis antecellunt. Victoriā siquidem à magno aliquo retulisse, id demum gloriōsum est, cum leuiorib⁹ istis victoriis nec quidem triumph⁹ vllus statuatur. Apertè videmus hoc

in Anglia vt eos impeteret qui aut auita nobilitate, aut rerum omniū affluentia aut denique virtute & eruditione aut etiam eos qui omnibus his essent præstantes. Quantus quæso vir fuit Henricus Anglorum Rex huius nominis octauus & tamen pestiferi nebulonis Lutheri anhelitu extinctus. Si enim generis nobilitatem spectes, quid in eo qui Anglicæ nobilitatis apicem erat cōsecutus, desiderari potuit? si diuitias cogitatione complectaris? sufficiebāt illi ea obundè quæ habebat, aliis etiam futura commoda, sibi vero, dum magna liberalitate eadem impertitur, ornamento. Virtutem quis in eo summam esse negauerit, qui præclarissimum virtuti suæ debitum titulum sit consecutus, dum à Pontifice summo, annuente Purpuratorum Patrum curia, defensoris Ecclesiæ Catholicæ nomen for-

litur. In luce positus eius contra Lutherum liber an non manifestus testis est eruditionis eiusdem non in vna aliqua scientia, verum in cum pluribus! ac imprimis quam recondita est ea quam habuit in Theologia rebusque diuinis cognitio, quæ solidè ratiocinatur, eloquentia verò an non ea est quæ cum doctissimorum virorum elaboratissimi lucubrationibus possit conferri? atqui hæc omnia residerunt in eius pectore qui in Angliæ regno rerum potiebatur. Animaduertit hæc diabolus & præstantissimi viri laudem, suam ignominiam arbitratus, cunctis machinamentis cum adoritur, facitque hoc tanto studio tantæque industria adeò importuna sedulitate vt nõ cessauerit quin fortissimum alioquin eius animum expugnauit, præsidio in eum inducto ternauitiorum omnium. In quæ enim præceps vitia nõ

ruit dum sub potestate atrocissimi hostis victus detinetur! superbia quadam incredibili Anglicanæ se caput Ecclesiæ declarari desiderat, crudelitate inaudita non parentes imperio, trucidat: auaritiæ ita addictus etiam vt qui prius liberalitatis nomine apud omnes quamoptimè audiebat, modo habendi maxima cupiditate æstulare diceretur, Pridè eleemosynis infinitis pauperes, donis quamplurimis doctos sibi admodum faciebat obnoxios: tunc quas apud eos qui paupertatis votum fecerant reperisset diuitias fisco suo putauit addicendas, doctis etiam in exilium coniectis aut suppliciis grauissimis aut iniusta mortem ulcatis. Veneri verò ita erat addictus vt omnes honestatis cancellos excesserit. Quid quod iræ inuidiæ que nullum fecerit finem omni veræ religionis cultu abolito, qui prius eidem sole-

bat esse adiectissimus. Hanc funestā adeo mutationē suis sibilis, visu, an halitu induxit immūdiſſima belua diabolus, qui animarum tot cladib⁹ tam non mouetur vt nisi vniuerſarum stragem faciat vix vicisse se arbitretur. Verum cum hæc eximis penetratibus ducens suspicia sedulo apud me voluo, occurrit ea quæ modo apud Anglos rerū potitur serenissimæ regina Elizabetha, quæ qua in me olim fuit benignitate nō obscura, profectō singularis magnificentiæ, inditia fauorēque erga me maximū declarauit. Scripserunt quamplurimi de viris illustribus, de præclaris mulieribus etiam non pauci. Verum si singularum earum conditiones cum jis quæ in hac sunt summæ conferamus, vmbra dixerimus eas virtutum aut præstantissimorum donorum cum naturæ tuæ fortunæ habuisse, hunc verō

rem ipsam consecutam, fuisse vt illud quod Poëta doctissimus Mariæ Illustrissimæ Scotorum Reginæ attribuit, Anglorum modernæ moderatrici optimo iure possit accommodari: sic enim ait, Quæ sortem anteuenis meritis, virtutibus annos: Sexum animis, morum nobilitate genus. Cuius quidem Reginæ Elizabethæ si singula scribendo velimus consequi, tempus nos profectō deficiat: tamen pauca de multis erunt delibanda vt luce meridiana clarius euadat quam importunā sit arrogantia diabolus qui ad validissimas ferè arces suos dirigit exercitus, fortissimarumque virorum constantissimos animos aciebus suis expugnare conatur, si quæ etiam sit illustris fœmina tanto magis in eius oppugnatione laborans, quō minus honestum esset si cederet

& de imbecilli sexu triumphū agere nequiret. Quid itaque dicā de praeclaris eius stēmatibus quæ ipsa Regina ex Regio sanguine prognata est? diuitias quid commemorem eius quæ multarum regionum hæres est & Domina! Extrema hæc sunt quæ propter à sapiente Regina pluri ea quæ animum spectant fieri nemo est qui mirari debeat. Quantum itaque ad eruditionem attinet, Deus bone, quanta linguarum omnium cognitio! Latinam callet, callet & Græcam, Gallicam, Italicam, Hispanicam & Alemanicam vt propriam & vernaculam taceam. Quis quæso virorum doctorum hæc laude, quod tot vnus norit linguas, iactare se potest! quod si fuerit in quoquam tanta earundam cognitio, an non statim polyglotti nomine apud omnes euadet illustris an non omnium stylo celebrabitur, an non poemata-

tis, imaginibus, doctaque vitæ descriptione docti cum primis ipsum prosequuntur. Cur ergo non sit hoc ipsum Regina quod indubiè fieret aliis? Atqui ne frustra tot linguas nouisse videatur, posteritati aliquot opera consecrauit quæ luculenti testes esse poterunt fœminam & linguarum cognitione & præclarissimum scientiarum artiumque peritia non dicam cæteris præstitisse fœminis sed multis etiam viris viam demonstrasse qua ingredi possent vt ad similem ex eruditione summa reportatem laudem pertingerent.

Libri quorum mentionem fecimus hic sunt: è græco sermone transtulit in Latinum Isocratis orationem ad Nicoclem *αὐτῷ βασιλῆας* de regno, qui profectò liber in voluminis consurgit magnitudinem dum non solum acu-

tas illas præceptiones persequitur
verumetiam singula diligenter ex-
cutit & examinat: emisit in lucem &
aliud quoddam opus continens in-
terpretationem alterius cuiusdam
orationis authoris eiusdem. E Galli-
co etiam transtulit in Anglicum li-
brum alterum quem nõ necesse est
hic commemorare. In lingua verò
Latina, dum ea vitur adeò ad Cice-
roniani illius styti magnificentiam
& fastigium confurgit vt sit parem
propemodum vix habeat. Atque si
singulas artes liberales velimus per-
sequi: an non musices etiam fuit pe-
ritissima? non solum illius quæ ob-
vsum cantus difficultatem non par-
uam in sese complectitur, verum
etiam illius quam speculatiuâ pos-
sums nuncupare, quæ sedulò inda-
gat, quibus rationibus accidat vt
certi quidam sonis alijs ad amissim
correspondeant, discrepent alijs. Re-

ferūt hæc quidam ad cœlorum mō-
tus, magna quadam harmonia re-
volutiones suas facientium, harum
tantum etiam abest vt fuerit ignara
vt quammaximè eorum omnium
cognitione fuerit imbuta. Nõ omit-
tendum hic indico quod in instru-
mentorum musicorum pulsu ita sit
illustris vt cum scriptura pulsandi
instrumenta artem cognouit ita ta-
men in vno aliquo sit versata quasi
circa vnus illius studium semper
fuerit occupatissima. In tabulis vero
Astronomicis quis dubitat quin
Elizabetha Hispaniarum olim regi-
na multum excelluerit? verum qui
eam cum hac cōparabit, tota, quod
aiunt, aberrabit via, cum in ea nihil
fuerit quin in hac cumulatissimè re-
periatur. Quantum ad reliqua atti-
net quæ politicam benè viuendi
rationem concernunt quid in ea de-

siderabimus amplius? Nec enim sub-
 leria illi nota inuri potest quæ
 blanda, maiestatem tamen decer-
 te familiaritate, omnes facile pel-
 licit in amorem sui. Tantum verò
 abest ut externis rebus plus æquo
 studeat ut cum ipsa rerum omnium
 ubertate affluat, alijs etiam paupe-
 rioribus non parum opituletur.
 Quid de reliquis eius virtutibus di-
 cam? Virtutibus inquam politicis,
 cum eas quas ij qui vera fide imbuti
 sunt habent ipsa extra Ecclesiam cō-
 stituta habere nequaquam possit.
 Sic enim perpetuo intelligi volu-
 mus cum Regina virtutes aliquas
 attribuimus, ne quid secus quam
 Catholica Romana religio admit-
 tit, statuissē videamur. Manifestio-
 nes interim ea sunt quam quas ego
 tenui meo stylo aut declarare ausim
 aut alij de iisdem abundē instructi
 maiore egeant hisce de rebus cogni-
 tione.

tionē. Quapropter cum tantarum
 rerum tamque excellentium vera sit
 hæres, quid quæso est quod in ea de-
 siderari possit? Quid omnia profe-
 ctò: vnicum enim ipsi deest, quod
 qui non habet, nihil habet, etsi om-
 nia alia habet. Quid quæso id est?
 fides est, fides dico ea est: nam quam-
 tumuis cumulatissimè reliqua om-
 nia habeat tamen misera & miser-
 rima est quæ quantumcūque alias
 humilitatis nomine sit commēdan-
 da, hic tamen arrogantia nomine
 non parum videtur reprehensionis
 meritò incurrere, cum hoc sibi usur-
 pat scēmina quod viro patri non
 fuit permissum. Voluit is Anglica-
 næ Ecclesiæ haberi caput. Probiissi-
 mus quisque non dicitur cum vi-
 tæ etiam discrimine perniciosæ pe-
 titiōi sese opponere: hæc vero, prò
 dolor, nullo penitus consulto, iam
 gloriam si modò calamitas hæc glo-

ria appellanda sit, non verò ignominia maxima, tū sibi vendicat. Quæ quidem res vsque adeo optimi cuiusque viri animum exacerbatū reddit vt quicquid ex antea dictarum virtutum commemoratione laudis oriri potuit, hoc penitus ista perniciosæ crudelitatis labe concidat & floccipendatur. Quia qui in gremio matris Ecclesiæ non est, pereat illa de populo Dei necesse esto: nec habebit Deum Patrem qui Ecclesiam noluerit habere matrem. Pernitiosa certè hæc est credulitas qua tā facile fides jis accommodatur iis qui non rei veritatem sed suorum affectuum ductum cæcum perpetuò sequuntur, hoc demum in fidei negotio statuentes quod voluptatibus suis sit accommodum. Ipsi enim fidei regulas suas metiuntur volūtate, non autem voluntatem sacræ scripturæ regulis volunt conformare:

quod quidem vitium cum hæreticis omnibus sit commune, dolendum profectò est incidisse idipsum in Reginam longè florentissimam quæ vt in hæresin incideret penitus non egebat. Sapius turpis libido in sectariorum gregem hominem cōiicit, non raro id facit paupertas, vindictæ studium etiam subinde eò potest hominem cogere quid quæso Regiæ opulentissimæ harum rerum obtigisse potuit cum extra inuidiam constituta ad vindictæ cogitationem animum non deberet addicere, libidinis ratio non erat, multò minus paupertatis. Solus itaque fuit humani generis hostis diabolus qui rei istius dedit principiū, progressum idem atque funestissimum finem. Nempe hoc ipsum est quod iam prius inculcauimus inimicum nostrū satanā, eos propemodū semper impetere qui in altissimo

dignitatis gradu sunt constituti pari profectò ratione qua fulgura summos montium vertices, altissima palatiorum cacumina, templorum à terra maximè eleuatas turres petunt validissimi etiam venti vt spirent robustis iam & temporis progressu induratis arboribus magis metuendum venit quàm magis tenuibus quod nimirum pertinaci robustarum resistentia magis irritati, sauitiam suà in eas exacuant, gracilioribus verò vt nò ita resistētib⁹ sed vt sunt leui flexu, nunc in hanc nunc in illam partem vi in illā, vt possunt effugiant, parcit vt grandaeuas in partes non dirumpit. Dicit Horatius non cuius homini contingit adire Corinthum quod sanè quidam ad Pharò referunt quæ in portu Corinthiaco erat celeberrima. Lumen ibi erat in altissima ea turri quod viam in lato mari constitutis ad portum Corin-

thiacum appulere volentibus com- monstraret, vt lumine viso eo dirigerent iter: tale aliquid est de ijs qui supra alios euecti cum sint, dignitatis splendore aliorum in se oculos coniectos habent, tantòque magis satanæ quo is & inuidia est acerbior & maiore arrogantia quòdque crudelitate æstuet incomparabili, vt nulli mirum videri debeat si hanc aggredi Reginā & technarum suarum catenis voluerit intricare, quā sciebat regno suo ciuitati Dei infectissimo posse aliquando resistere. Sed qua ratione hoc tandem perfecit, an nullos suorum ad hanc rem ministrorum adhibuit? Ita sanè. Quos quæso? Canes mutos non va-

Itala 56.

mium cuiusque libidini, dicentes
bonum malum & malum bonum.
Vitia & in fide errores dum nō cor-
ripiunt, eadem etiam toti populo
laudare non verentur: atqui eo de-
uentum esse videtur vt insipientes di-
cant, in cordibus suis non est Deus.
Psalm. 13. Sunt hi Episcopi quidam alij etiam
Ecclesiastici qui vel cum capitis pe-
riculo deberent viam veritatis igno-
rantem Reginam docere: aut scien-
tem profectō a pertinaci errore gra-
uissimi Dei iudicij proposito metu
retrahere. Verum dum ipsi suis va-
cent voluptatibus, affectuūque suo-
rū sequantur placita, nō mouet eos
tantarū rerum cogitatio & impen-
dentis ruina timor nulla ex parte il-
lorum animos perstringit. De qui-
bus optimè illud vsurpare posse vi-
dem⁹ quod est apud Psalmistā quod
eorū manus sanguine plenæ sint, &
dextera ipsorū dextera sit iniquita-

tis. Sanguine plenæ eorū esse manus *Psalm. 143.*
quis dubitare potest, cum viderit tā-
tam Catholicorū stragem eorū silē-
tio perpetrari, tot animas in inferni
barathrū indies præcípites dari, de-
nique tot factiones, tot seditiones,
vtique, ipsorum desideria & diabo-
lica industria, concitari? Dentes eo-
rum arma & sagittæ & lingua eorū *Psalm. 56.*
gladius acut⁹. Mordax profectō ho-
minum genus quod dum mordicus
tenet Lutheri Calvinique placitū,
omnibus mordaci rictu terrorē in-
cutit, mordet omnes nec aliquo de
bene aut sentit aut loquitur nisi si-
milib⁹ instrumentis armato, sagittis
videlicet armis & gladio, gladio di-
co qui populi animas p̄trāsiuit. O re
nefariā, ô portētū, ô scelus in vltimas
terras deportādū. Vos quorū intere-
rat prospicere ne quid dāni caperet
Respublica Cathol. quæ est fides Ro-
mana, ad quos pertinebat curare sar-

tum tectum esse dei cultum, quibus commissum erat verum atque adeo purum putum dei Euangelium, impio facinore Ecclesiam Catholicam prodidistis, Regnum totum in extremam perniciem coniecistis, populi que vniuersi saluti insidiamini. Si

Matthaei 15. caecus caeco ducatum praestat, ambo in foueam quod cadant mirum nemini videri potest. Sed si vides caeco ducatum praestat, an non omnes excedit rationis limites eum qui videt in foueam caecum praecipitem dare aut casus eius causam esse? Est certe haec vestra culpa, peccatum peccastis maximum & grauissimi delicti iam dudum rei estis. Melius profecto ageretur in hac rerum inuersa scena si aut vos luce mundi huius nunquam fuissetis gaudi aut prodicionem hanc Ecclesiae machinati nunquam fuissetis. Sed frustra instituitur haec deploratio vbi cum deplorata salutis

hominibus agitur, deplorata & desperata salutis dico. Diabolus siquidem volens vos esse virulenta sua organa per quae animis hominum virus suum afflaret vos ijs vinculis astrinxit quibus innodati tantum abest ut vos ipsos possitis ab iisdem expedire ut etiam opera studioque vestro ad aliorum animas in suam nastram pertrahendas vtatur. Hic te compellabo Serenissima Regina quae florentissimum regnum prudentissimè moderaris, quae tot bonorum cum animi tum corporis & fortunae praestantia es illustris: respice tandem aliquando quid in hoc calamiticissimo rerum statu, rationem ipsam secuta faciendum esse putes. Non hic concilium illud tuum priuatum culpabo, non viros plerisque quos apud te habes integerrimos, verum eos quibus ludus est omnia in Regno tuo subuertere, summa imis miscere

ruinā totius patriæ machinari, nihil
denique relinquere intactū quo ip-
sorū avaritiæ inexhaustæ & fœdæ li-
bidini fiat satis. Episcopos incuso,
Ecclesiasticos nefarij sceleris infimu-
lo, eos patriæ proditores appello,
quod omnib⁹ turpiter illudētes pro-
priis tantum cōmodis studeant. Res
manifestior est quā vt vltiore de-
claratione egeat. Est aduersarius no-
ster, homo ī pernitiē vniuersi populi
incūbens, Episcop⁹, qui hæreticis fa-
miliari admodum agēdi ratione, in
mēsis plerūque de cōtrouersis ma-
teriis discant, nēpe dū pinguis aqua-
licul⁹ propēso sesquipede extat, dū ce-
rebrū ipsū & cor sedes rationis vini
cōtinua humectatione turbata sunt.
Ibi agitur non sine ebrietatis nota
de ijs quæ alibi non nisi à sobriis so-
briē inuocato prius sancti spirit⁹ ad-
iutorio solent tractari. Apud Ethni-
cem reprehendebatur, vt est videre

apud Horatiū, qui pleno ventre lau-
dabat ieiunia: quid de his dicemus
quos non immeritò telluris inutile
pondus appellabimus qui quātūvis
vino cibi que distēti sint, eduliorum
omnium copia affluentes, nihilomi-
nus non ieiunia sed ipsam cōmmē-
dāt ingluuiem. Est hæc mihi credere
res intolerabilis vt cū vel natura ipsa
interuallis quibusdam delectetur &
rerum vicissitudine gaudeat: hi tamē
præclari rerū administratores perpe-
tuis epulis nauent operā, quid quod
simili exēplo dū venter estuans vino
facilè despuant in libidinē, ij ipsi cū
libidinis ductu, rei turpissime cogita-
tio se ingesserit, non secus de illa lo-
quūtur quā si aut prostibulorū es-
sent mancipia aut ludicrū quid esset
rē turpē omniū auribus importunē
ingerere. Ex hac adeò bene instituta
schola proficiscitur axioma illud præ-
stantissimū, scilicet neminem posse

castè viuere. O nebulones furciferi. quid? an nō videtis v̄tris vos esse mācipia quisterquilinio infidētes in sup̄ernarū rerum cogitationē non cōsurgatis. Episcopi estis, pseudoepiscopi tamen, non enim verè Episcopi, qui tantum in terram aspicientes, quæ procul fiunt non consideratis. Venti siquidem gulæque solum addicti non sitis, non incumbit vobis subditi gregis cum vt salutaris pabuli succo pasus æterna gloria tandem fruatur. Reginae profectò vestræ fœminæ illustrissimæ an non infamiæ notam intolerabilem inuritis dum Epicureo spiritu castè viuere impossibile esse dicitis, ipsa interim cœlibem adhuc vitam ducente, cum tamē vltra florētissimam illam ætatem, quæ non parum, si quæ aliam libidinis vitio solet esse obnoxia, modò sit prouecta? Amplius hac de re penitus nihil agam

quod intelligenti pauca debeāt sufficere, cū faciliè perspicit vnusquisque aut generalem istam vestram maximam fultam esse, aut præstantissimam fœminam grauis delicti statui ream. Propositio ergo tua dū talis sit, vt est vniuersalis negatiua, per vnum destuitur particularem, si ideo Regina illa mulier serenissima, annis tot sine legitima carnis copula, in quam nihil attentare volo, vixisset, Profecto vos multū erratis & extra omnē scholam summo cum dedecore, eiiciēdi, explodendi sibilādi que estis. Simili alteri vtimini argumēto, quo mira videmini cōcludere, prædicādo scilicet simplici populo ignaro, necnō ideotis, id nimirū, quod falsū est, Pontifi sit immoderatus vitæ, ô blasphemium importabile ad totius huius machinæ finē deportādū cum, verū habetur, quod nullus pontifex caput ecclesię

errare potest. Sed sic conficitis argumentum, Talis vel talis sit pessimis moribus ergo, omnes, hoc verò, proch dolor, vnica est vobis semper instruendi populum materia, cū quis non nouit hac in re vos malitiosos esse: dum à particulari ad vniuersale non vt scitis valere consequentiam sed cæci, & surdi, qui non exaudietis vocem incantantium & venefici incantantis sapienter, psalmo quinquagesimo septimo, sed Deus conteret dētes vestros & molas vestras confringet Dominus. Et tunc latabitur iustus cū viderit vindictam & dicet, vtique est Deus indicās in terra. Sed dicito mihi per fidem vestram, si vobis sit, quæ est vestra astutia vt turpi libidini sedulam nauetis operam Regina alia quin optimam fuscinatis & in hoc errore detinetis vt credat se caput esse Ecclesiæ vt hac ratione pro fastigij

psal. 57.

istius summi laude à vobis pronuntiata, vicem ipsa referatis permittēs quicquid male affectis vestris animis fuerit collibitum. Imponis profecto tibi ipsi & in perniciem videaris ruere voluntariam, Regina summis dotibus ornatissima, dum impostorum istorum peruersissimæ voluntati morem geris. Metuendū certè tibi est ne Angli tui qui Vuiclephistarum in plerisque scita libenter sequuntur insolenti stratagemate omnia communia esse non solū dicant passim & defendant verum etiam re comprobent: atque annuum regno non exueris, quod iam possides rerum omniū vbertate maximè affluens? Quid quod diaboli superbiam secuti hæretici iugū omne sibi putant excutiendum. An nō funestissimi exempli in Germania transacti recentem habemus memoriam dum infinita rusticorum

Anno 1525.
 Rebus si
 dissi et se
 ipsos et to-
 tam arma-
 menta ma-
 xima impli-
 cere ma-
 lis. Tese
 Nau clero.
 quam Ioi-
 nes Tribu-
 tum pradi-
 cerat ante
 decemum
 quod postea
 ficut dixit
 rat entum
 est.

multitudo nullū sibi putat amplius
 sustinendum esse imperium? quid
 actum est? Cæci quidem sunt rustici
 sed tamen inter nobiles contra quos
 insurgabant non pauci desiderati,
 plurimi pagi exusti, ciuitates non si-
 ne trepidatione, principum nullus
 fuit sine metu. Si verum sit id quod
 non dubitari potest quin sit verissi-
 mum præuenire præstare quā præ-
 ueniri: meritas sanè de atrocissimis
 tuis hostibus qui tamen se amicissi-
 mos tui dicunt, pœnas sumere oport-
 ibat, atqui hoc consultissimū meo
 plurimorumque aliorum iudicio
 esse arbitror vt infernalibus illis er-
 rorum pessimorum vinculis expe-
 dita, ad crucem Domini verè tādē
 confugas verāque fidem ample-
 ctaris. Hoc tam desidero ac Deum
 perpetuis precibus & ardenti ora-
 tione pro te obsecro. Nam salutē tuę
 insidias eos tendere tu quidem non

maioribus ornamentis decorauit
 quod esset ipse virtutum omnium &
 scientiarum ornamentis clarissi-
 mus. Ad hunc ergo Giliot Prouin-
 cialē venturus Pater Vicari⁹ Prus
 vnā cum fratre laico, quem familia-
 rem, recepto instituti huius nomine
 possum⁹ nūcupare, famimiliari hos
 scelestos perduelles habuit obuios.
 Ij mox vt Patrem vnā cum familiari
 perceperunt, quicquid residebat in
 ipsorum animis mali, in hos exerē-
 dum putarunt. Itaque tanquam ty-
 rociniij sui specimen eduturi bene
 precantem illis Patrem Vicarium
 castrēsis suis circuitionibus quasi
 metus esset a binis, & proinde astu
 tractanda res esset, tantum effecere
 vt Pater à sodali diuelleretur. Egre-
 giè profectò remperagunt lupi plu-
 rimi contra agnellū vnū, truculen-
 tissimi plurimi cōtra eum qui nihil
 eis in votis habebat quam omnes

singulari beneuolentia cōplecti, de-
 nique armorum instructi omnis ge-
 neris milites contra inermem qui se
 religionis votis obstrixerat Patrem.
 Contigerunt hæc sexta hora vesper-
 tina sole iam inclinato & omnibus
 se in domos recipientibus. Hic gene-
 rosus istis cataphractis victoria tam
 præclara elatis an misericordia ali-
 qua vsos putam⁹, vt culpatum quod
 sese religioni reformatæ opponeret
 demitterent? Non sane. Quid ergo?
 Vnus illorum adeò graui istu maio-
 re sclopo ceruicem eius percellit vt
 partes hinc inde dispersæ fuerit. Vn-
 de dubitari nequit quin sæuitia ea
 fuerit plusquam Neronica vt ictus
 ita validi alicui incutiatur vt ferrum
 durissimum circulo etiam suo du-
 plex iisque in instrumentis maximè
 solidum vnà cum subiecto ligno,
 forti eo admodum rumpatur &
 hinc inde dissileat? Nec tamen ces-

sat barbaricus furor quin supra fini-
 stri lateris costas sub humerum vul-
 nus reciperet acerbissimum, quod
 tamen non satisfecit impietati ter-
 quaterque nefariorum hominum
 dum identidendant & alterum in
 dextero latere: periculo tamè magis
 vt postmodum videbimus, expōsi-
 tum. Eo perpetrato inde abscedunt
 mortuum esse putantes quem tot
 plagis cōfixerant quique iam in suo
 sanguine contabescebat cum in ter-
 ram pron⁹ iacet. Familiaris interim
 frater huiuscemodi sæuitiæ non af-
 fuetus exclusus à dulcissima Vicarij
 societate, ad latebras confugit. Hor-
 tide itaque frigore occupatam aquā
 ipse occupat quæ ibi in vicino loco
 cum esset præsentis effugij dabat in-
 ditium. Interim Pater Vicarius dum
 mortem in supremis labris habuisset
 constitutam, pro mortuo etiam
 à scelestis istis hominibus derelictus

ad se aliquantulum rediens, cum tamē ad primum etiam in ceruice datum vulnus, læthale se illud recepisse clamitaret: surgit & tanquam vitam suam in dubium reuocans alternantes habebat opiniones viveret ne an iam periisset. Mirū quiddā euenit. Nam quod homo quātumuis collectis maximē sensibus vniuersis, sano vnde quaque iudicio locorum omnium ea in patria cognitione summa præditus non potuisset, hoc perfecit sanctissimus Pater. Ventilem molam conspicit, versus eam tandit nequicquam dubitans quin aliquod hominum consortiū sit ibi reperturus. Transgressur⁹ vero pontem aquæ superiectū, si modo pons appellandus sit, qui pontis vix umbram haberet vt quem tenuis arbuscula faceret, & proinde difficile maximē sanis præbebat gressum ita transiit vt læsione nulla videre-

tur affectus. Accedit ita que casam molédino vicinam familiam reperit in præparandis, quæ sequenti die ad forum venales deportantur, rapis. Hic vir optimus magna veniæ præfatione vsus quod domum alterius vespertina hora non inuitatus ingrederetur aliquod in tantis malis quæsiuit solatium. Herus ergo accurrit, accurrit & scemina vna cum sobole tota vt Patrem quibus possint obsequiis deliniant, Instruitur focus, sermo de aliquibus etiam rebus instituitur. Quo facto, Circumspiciamus inquit, patientia incredibili præditus vir quæ tormenta mihi inferēda putarint qualēsque sint earum plagæ quibus miserū hoc corpus affecere. Et vt non adeo recrudescerent vulnera, per inferiore fimbriā acceptā vestem petiuit conuolutam ad caput deferri, quod hac ratione non tam acerbus videretur futurus

vulnerum à veste auulsa contactus. Verum vbi iam dextro latere vestis dimouetur in riui salientis ex edito loco morem exilit sanguis & camini oppositi inferiorem qui igni vicinus est parietem conspergit summa vi & præsentium maxima admiratione. Quod vt videt sanctus Pater cuius pectus diuino amore flagrabat, Gratias, inquit, ago vobis qui me beneuolentia hac vestra complexi refecistis & Deo meo infinitas qui me istorum manibus voluit hic occumbere. Ita interemptus est is qui pro sodalitij Franciscani salute aduigilans, Prouincialem cõuenturus cõ venerat. Voluit illum, non dubium eo honore martyrij prosequi Deus, quod in terris constitutus Dei etiam gloriæ cui omnis debetur honor & gloria, esset quam studiosissimus. Molitor vt videt Patrem suis in edibus animã exhalasse,

ad Frãciscanorum collegium accurrat, lachrymabilem hospitis sui casum annunciãs, cum interim etiam ad Prætorem larij deferuntur rumores ab iis qui ab egredientibus erant moniti vt quæ minabantur, libere nuntiarent, imminere scilicet. Præfidi casum inelustabilem. Itaque suo functurus officio non ignarus Gallum (Vuallonem possumus dicere) eum esse qui Prouinciali fuerat socius, Vuallones ex vrbe emittit viginti tres, totidem etiam Flandros qui bellicis instrumentis instructi, iam serò ciuitate egrediuntur (tum siquidem temporis in ciuitate Florentissima portæ etiam de nocte patebant) admirantes nequissimorum hominum tyrannicam barbariem. In turmas se diuidunt vt saluti familiaris consulerent quem non dubitabant fuga iniisse &

in latibulam aliquod confugisse. Undecim ergo Galli Flandros assumunt undecim qui clamoribus omnia complentes miseri fratris requirebant responsum. Ille verò aqua frigore cōcreta habens omnia mēbra stuporem contraxerat ut etiam sensus ipsi vis omnis periisset, cū interim ut ab imminentibus quæ putabat & metuebat periculis esset tutior dumeto vicino rubis & spinis concito se contexisset ut conspectū omnium lateret. Hic ut audit toties inclamari nomen suum quantūvis ad salutem eius se venisse serio repetitis sermonibus indicarent, nihil arbitratus tutum, cum ter prius circa dumetum aquæ vicinum ut ferè reperire est apud Flādros obambullassent ut ipsi essent quam proximū periculo maximo plenum aggrediretur facin⁹. Aquæ enim fluxum perpetuo sequens, ad eum venit locum

vbi vadum vix reperiret, aqua cololum eius iam occupante. Exaudit iterum inclamantium voces & inter spem & metum miris anxietatibus agitatū habens animum constitutus, tendit ad ripam, quæne salutis spe pertingere se posse confidebat. Egreditur acerbissimi frigoris importunitate press⁹ idque adeo ut an viueret sanus an vero morti iam esset proximus omnino non sciret. Educitur ergo ad molitoris supra nominati domum vbi Patris Reuerendi cadauer intuitus non potuit non ingemiscere & detestari novorum hospitem crudelem audaciam in virum optimum & singulari benignitate commendatum omnibus designatam. Refecit sese ut potuit & animum tandem arripiens manifestissima vltioris vitæ signa dedit, qui quantumvis ab impiis dimitteretur saluus, tamen eo fuit metu per-

cussus, ea hæreticorum quam non ignorabat multorum relatione sæuitia plusquam barbarica turbatus ut ibi salutis præsidium sibi quærendū esse putaret ubi sæpe alij causam exitij reperissent. Reuerendus Pater Vicarius sepulturæ mādatus est humeris piorum fratrum in urbem delatus, inter quos fuit vir singularis pietatis & eruditionis: Pater, Iacob⁹ Vasseur qui qua est in efformandis concionibus dexteritate atque adeo Zelo pro domo Dei dum nullū nō mouet lapidem ut salutaribus diuinæ legis pascuis recreetur reficiaturque grex Catholicorum sibi diuersis vicib⁹ hac in re cōcreditus ac proinde quid pietas ipsa hic requirat ignorare nō potuit: martyris sanctissimi qui etiā pridē de Ecclesia Catholica similibus officiis erat optimè meritus: summa quadā animi gratulantis lætitia corpus suorū putauit hume-

rorū opera sublatū esse inhumandū. Is, ut parshuius rei non modica fuit, atque etiam plurima à familiari percepit quem non exiguo fuit prosecutus munere ut vniuersæ rei veritatem cognosceret, vnus eorū fuit qui nobis historiam hāc patefaceret, cui eo magis adhibenda erit fides quod ab eius ore iam pridem multi depēdeant ut diuinarū rerum cognitionem cōsequantur perspectaque habeant quamplurimi hominis integerrimi etiam in familiari congressu fidem, eique hanc ob causam nihil non deferant quod indubiè facturi non fuerāt si aliquid quod vel parum à veritate recederet, ab eius pectore proficisceretur. Statim ut res omnis ad Catholicorum aures perlata est, incredibile fuerit quam ingenuerint omnes & optimi patris casum deplorauerint. Verum ea fuit istius sæculi infœlicitas

quantumuis penes Catholicos suprema autoritas esset, vt nefarij quicunq; reperissent vere Catholicum, eum hoc nomine sibi putarent interimédum quod veram fidem esset amplexus. Hinc tot clades ibidem, tot latrocinia tot Ecclesiasticorum virorum persecutiones paccatissimis etiam Florétis Ecclesiæ temporibus, vt viderim⁹ subinde nemora flagitiosissimorū hominum cohortibus plena fuisse, itaque eos pastoribus alijsque viris optimis infidiatos, vt non desisterent donec aliquos reperissent in quos suam exerere rabiem. Solebant tū aures, nares & si quid aliud eorum animis collibitum fuisset præcindre, indéque rosarium, vt nostræ religionis hominibus vsitato vtar nomine, conficere, ne quod barbarum exemplum prætermitterent quod alias fuisset vsurpatum ne etiam

nouū aliquod post modum reperirent segnaces de quo laudis gloriam aucupari possent quod nouum insolentia genus aut inusitati tormēti comperissent. Atque eo deuoluta est superbissimorum hominum audacia scelerum suorū conscia vt cum monetur subinde hæresis infamia notat⁹ quod ea ratione quam subit vitam instituens, cœlestis regni particeps non sit futurus, respondeat, animam si Deus nolit, Diabolum profectò non recusaturum. Dicite mihi per fidem vestrā degeneres filij quos hic non immeritò compello qui sanctæ matri Ecclesiæ iā pridem nuntium misistis an hæc sint virtute aliqua insigni præditorum verba an verò, eorū quos salutis nulla ratio tenet. Nam si Dei non estis filij, Diaboli quod sitis non est mirū vt enim dicit Christ⁹, qui nō est meū cōtra me est, qui mecū non colli-

git, ille dispergit, Vos autē non modo non declaratis vos cum Christo non esse aut obscure cum illo inuiti colligitis, sed toto mundo inspectate dispergitis etiam & vineam Christi quibus potestis partibus, si modo potestis demolimini. Verum hic cesset orationis nostræ cursus, cum Patris huius & adiuncti familiaris pœnas rudi licet Minerua, hucusque depinxerimus. Ad laudem tamē Dei optimi maximi laborauimus, qui sua benignitate omnibus nobis in veræ fidei confessione, stabilent concedat atque ad tormenta sustinenda pro eius amore indubitātē animum, qui est benedictus in sæcula. Amen.

QVAE AB HÆRETICIS PERTVLERIT

F. Guilelmus Holst
Franciscanus.

Brugis celebri Flandriæ oppido & olim emporio quod ibi fuit celeberrimū, illustri habuit etiam suum

Collegium Franciscanorum ordo vnde non raro præstantissimi viri prodire qui labascentem Ecclesiā suis humeris sustinerent. Fuit in hoc conuentu quidem nomine Guilelmi Holst, qui optimis erat prognatus natalibus virtutū nobilitate clarior. Is cum lenta admodum febre teneretur, reficiendi animi corporisque stabiliendi gratia in patriam sibi putauit esse proficiscendum quæ ipsi erat non lōgē à Bruxella dissita.

Huc dum venisset, nonnihil hæsit
putâs aërisea mutatione & liberta-
te aliquali qua ibi potiebatur futu-
rum vt corporis etiâ mutaretur con-
stitutio. Verum tantû abest vt mor-
bi vis se remiserit vt etiam maiora
sumpserit incrementa. Consilio ita-
que nouo inde sibi recedendum pu-
tat & ad collegium suum regredi-
dum. Venit ergo Gandauum, ac de-
bilitati corporis exhaustas prope-
modum omnes vires persentiscens,
extra portas ciuitatis cōstitutus quâ
Brugas ducit iter inceptit cogitare
de vehiculo quo vteretur pedibus
non valentibus fungi solito officio.
Expectat aurigam quemuis oppido
egrediētem rogat num dato stipen-
dio possit currum conscēdere. Nul-
lus non petitionem Fratris reiicit
etiam ij quorum currus vacui pro-
pemodum doliis tantum aliquot e-
rant onerati. Metuebant nimium

omnes

omnes ne quid contagij foueret vbi
vident eum languere & corpore ef-
se ita debilitato. Superueniunt inte-
rim validi iuuenes quatuor qui mi-
seratione moti fratrem auxiliij om-
nis spe destitutum rogarunt an se il-
lis vellet adsciscere comitem non de-
futuros in quibus possint fratris ne-
cessitati. Adiungit se blâdis illorum
colloquiis aliquousque recreatus &
serpit potius quàm progreditur, a-
deo malum perpetuo inualescebat,
infirmirate maiora perpetuo incre-
menta sumente. In itinere verò den-
sissimum nemus est. Per hoc trāscū-
dum illis erat. Hic ergo occurrunt
illi facinorosi latrones qui ad nihil
aliud tendebant nisi vt Catholico-
rum, religiosorum maximè, sangui-
nem funderent. Dimittunt quatuor
hos iuuenes, Fratrem verò arreptū
multis verbis verberibusque one-
rant. Cumque errarent ji vt mitius

v

cum morbo Fratre agerent, respó-
derunt non diu illum morbo tor-
quendum, se facile adhibituros re-
medium quo mali vim amplius nō
sentiat. Alligatum ergo ad arborem
scloporum istibus petunt quamplu-
rimis, collimantes in eum oculos tā-
quam in scepi album vt sagittandi
peritiā certa quiuis daret inditia, dū
in eo alter alteri præferri contendit.
Cum iam pluries esset impetitus re-
petitis saepe ictibus, aduolant nefarij
illum expirasse arbitantes vt videāt
quis globulus ipsi læthalis esse po-
tuerit. Dispiciunt seriò & ipsum ani-
mam mūdum efflasse reperiūt. Quid
faciunt scelestissimi? Securi ab occi-
pitio ad nates vsque partē dorsi me-
diam sindūt, non secus ac fit in por-
corum mactatione quos occisos eo
modo aperire solitum est vt illa par-
te ad penetralia pateat accessus.
Grauis adeò martyrio occubuit san-

ctus Pater. Nam ob pecuniam non
apprehensum fuisse eum qui pro in-
stituti ratione pauper esset, manife-
stum est. Institutum ergo monasti-
cum maximæ huic crudelitati cau-
sam dedit.

DE PATRE IOANNE
Pennemans Guardiano Slu-
fensi, qua ratione reper-
tus sit iugulatus.

BRugēsium olim celeberrima ci-
uitas quod mercatu omnis gene-
ris rerū esset insignis vt pote empo-
rium eo tempore toti mundo notis-
simum: portum habuit maximè fre-
quentatum apud Slusas in maris lit-
tore sitas. Quas enim maioribus na-
uibus atque adeo tyrannibus adu-
xerant opes, quas venui exponerent,
mercatores: eas vbi ad Slusas ventū
esset per Dammense oppidū nauib⁹
non ita amplis quarū capax poterat

esse is fluuius, imponebāt ad Brugē-
se oppidum deferendas. Hac ergo
in Slusensi ciuitate collegium fuit
Franciscanorum, quorum præfect⁹
siue Guardianus (vt vsitato vtar vo-
cabulo) erat Pater Ioannes Penne-
mans. Contigit autē in insula Slusis
vicina festiuitatem quādam esse cer-
to tempore, quæ, vt dieb⁹ festis pro-
lixior & ornatior est ceremoniarum
cultus etiam insigni oratione à do-
ctissimo aliquo habita, solet decora-
ri. Hanc in rem deputatus fuit opti-
mus Pater Guardianus qui & pieta-
te & eruditione longè erat præstan-
tissimus. Proficiscitur itaque eò vir
zelo Dei exardescens vt celebrē fe-
stiuitatem, celebri oratione exorna-
ret. Quod quidem seriò perfecit, nō
parum in sese hæreticorum animos
qui longè latēque sua indies, clācu-
lum tamen extendebant pomœria,
extimulans, non ferens indomitam

flagitiosissimorum hominum arro-
gantiam incrementa semper sume-
re, & in certissimam Ecclesiæ perni-
ciem propagari. Hunc ergo à con-
cionis loco recedentem, ingulant,
semotis arbitris ne luctuosissimi, op-
timi viri casus, authores esse ab ali-
quo dicerentur. Repertus est inte-
rēptus, facinoris authores nec quic-
quam inuoluere. Causam occisionis
non vitium aliquod, non prodition-
es suspicio sed vitæ dedit innocen-
tia & integritas.

DE IIS QUI IN DIE-
sternio Brabantia oppido
• extincti sunt.

Cv m his vltimis temporibus qui-
bus Iconoclastarum rabies in vi-
ros quosque optimos defauit, ante
annos plus minus duodecim: con-
tingit eos etiā magna vij Diestenfem
ciuitatē ingredi vbi duos Frāciscani

instituti fratres turpiter necant cum
ante opidum duos etiam prius inte-
remisissent atque alios duos vehicu-
lo impositos carnifici tradūt suspē-
dendos. Horum alterum aggreditur
Minister sperans se facile hūc in suā
sententiam pertracturum . Itaque
vbi sermonem finiuiſſet impius: Fra-
ter hic graui oratione incipit homi-
nem cōmonefacere officij sui pro-
ponens ei grauissimas inferni pœ-
nas iudicii que ridigissimi iustitiam:
qua fratris oratione irritatus magis
quam emēdatus, in apertam erupit
contumeliam. Erat enim ea impotē-
tis animi vis vt cum rationū pōdere
se pressum videret, ad iniurias & op-
probria cōuerteret animū. Militi ve-
rō cui custodiēdus erat tradit⁹ frater
eum vt dimitteret minister rogabat:
verū perſtitit ille in suis cōuitiis ob-
iiciens insultantis more ipsū de cru-
ciatibus agere qui iamā sit laqueo

finienda vita ad quod optimus vir
respondit Breuem eā esse pœnā quæ
patibuli supplicio inferretur, grauif-
simam & aternā eam fore quā Mi-
nister sustineret apud iuſeros . Hic
magis exardescit nefariis hominis
impotens anim⁹: marſupioque aper-
to profert dalcros duos, illi patriæ v-
ſitatam monetam, eosque militidat
vt quam primum suspēdatur . Plus-
quam ſcœmina profectō ministri
impudentia & miſeranda militis a-
uaritia qui mortem fratris venalem
habuit modico argento . Et tamen
huiusmodi agendi ratione pleri-
que vtuntur, & nihil hominus in re-
bus vbi que propemodum omnibus
ſunt primi. His adminiſtranda Re-
ſpublica committitur ſacra huma-
naque omnia permittuntur. Suspē-
ditur itaque ex arbore ipſe vita lon-
giſſima dignus Frater & ex altera
etiam eius ſodalis . Hoc modo fra-

ter vterque laqueo vitam finiuit, nō
dubium quin iā post cruciatos istos
finitos æternis gaudiis potiantur, ad
quæ nos etiam post hanc calamito-
sam vitam euehat ij qui est in sæcu-
la benedictus, Iesus Christus Domi-
nus noster. Amen.

QVA RATIONE APVD
Ruremondenses Franciscani fue-
rint abhæreticis excepti.

uitas Geldriæ est Ruremō-
da oportuno admodum &
belli tempore conuenientis-
simo loco sita, sedesque eadem est
Episcopalis quā hodie occupat so-
lidissima illa Ecclesiæ columna cui-
helmus Lindanus homo certè & in-
credibili pietate & eruditione im-
comparabili, qua prædit⁹ est, num-
quam satis commendatus. Hoc op-
pidum sibi occupandum putarunt
hæretici quod & fecere. Atque vbi
intrauerunt variis tormētis affectos

quam plurimos fratres & diuersis
pœnis excarnificatos, summo metu
excruciarunt, morte etiam quibus-
dam illata. Tanta enim sæuitia om-
nia transigunt vt nisi plurimis præ-
missis cruciatibus mortē non infe-
rant: nec vllū adeo crudele flagitium
reperiri aut excogitari potest quin
id habeant meditatū & inferant vbi
barbariæ suæ illis libet exerere: quē-
admodū eodem in oppido Germa-
nus quidā miles dum apud Carthu-
sianos omnia demoliuntur ollam
quandā pinguedine è cuiusdā Car-
thusiæ religiosorū corpore extracta
implet, vt sibi ad offarum vsum qui-
bus ille popul⁹ multum oblectatur
seruiat. Ea est ipsorum crudelitas ea
ad nona supplicia excogitanda &
exequēda dexteritas, vt nihil tam sit
crudele quin ab jis iampridem sit
inuentum & vsitatum.

MARTYRIVM PATRIS
Ioannis Grai Scoti.

INter Belgij ciuitates, quæ plurimæ
sunt & famatissimæ vna est quæ
rebus variis iisque præstantissimis
gaudet Bruxella videlicet vbi & re-
gis aula est vnde perpetua nobilium
illic agentium splendore tantum &
ipsa nobilitatur vt hoc nomine nul-
la sit quæ commèdari debeat: ea ibi
ædificiorum magnificèntia quæ edi-
tissimis illis Romanorū palatiis mi-
nimè cedant, diuitiarum affluentia
illa quæ cum celeberrimorum em-
poriorū opibus contendat, denique
res omnes ad cōmunem vitæ vsum
necessariæ adeò abundè ibi reperiū-
tur ob commodum vrbs situm vt
nihil sit quod desiderare merito pos-
sis. Hanc itaque illustrissimam ciui-
tatem sibi putarunt occupādā hæ-
retici, vt semper iis locis insidiaban-

tur, quæ re aliqua cæteris antecelle-
bāt. Occasione itaque sumpta quod
illustrissimus Princeps Ioannes
Austriacus ea ciuitate excessisset Na-
murcum se conferens, atque Prin-
ceps Auriacus tanquam alter Iuppi-
ter stator ab iis esset vocatus qui aut
erant apertè hæretici aut hæreticis
ipsi Catholici (vt videri volebant)
non parum fauebant: videntes viam
sibi facillimam firatam esse ad eam
vrbe inuadendam & consueta cō-
tra icones prælia instauranda fene-
stram sibi apertam esse, ductu Prin-
cipis Auriaci ingrediuntur cum is
qui iam erat locum tenens (vt trito
vtar vocabulo) totius Belgij nimirū
à Patriæ ordinibus euocatus ex Zee-
lândia vbi tum degebat vt etiā simul
esset Brabantia gubernator regiam
etiā ciuitatē sibi putarit occupandā.
Turpe fuit profecto adeo turpiter
libertatem prodere hæretico vt qua

ea gens Brabatica, prerogatiua fruebatur nulli vt esset praefecto alij subiecta post regem quam comuni totius Belgij gubernatori, hominem tamen tunc adsciuerit qui vniuersam illam patriam cladibus, incendiis, bonorum direptione repleuit: vt nulli plus sibi detrimenti attulerint quam dum praepostero id nimium consilio vtuntur ipsimet, propriae suae ruinae authores & quod metuebant sperantes euadere cecidit super eos iuxta illud dictum propheticum gladium metuistis, & gladium cecidit super vos. Ezechiae sexto capite stulta praefecto fiducia eis fuit, quae aliquando non huic multis ab annis Basilium Moscouitarum Principem occupato Smolentio, finibusque proximis vastatis dum in Lithuania non suam, irupisset patriam, Constantino Ruteno, celeberrimi nominis Duci, ab Sigismundo Rege auisso Rege polono ad

Boristhenem tradidit. Historia conscripta declarat ad longum quam miserrima sit stulta confidentia maxime in re iniusta & rebellionem vt Fladrus omnibus luce clarius est videtur. Iou. Historia decimatercia. Atque si hanc ob rem his Flandri perduelles a quibusdam appellarentur, Hispanicum se tyrannidem a patria propulsare velle aiebant, cum interim eorum gubernatorum aliquis quos vngnam misit Rex catholicus illam desolationem funestissimam quam modo videmus Belgio nunquam attulerent, vectigalium exactionumque multitudine ita ciuium benignitatem fatigauit, tot denique animarum strages nemo fecit, nec a viginti ab hinc annis ab omnibus simul in vniuersum factus esse est manifestum. Rebellio hinc eorum patet qui notissimae Regis voluntati parere nolebant. Verum in optima alioquin

gente hæc eò obtigisse citius arbitradum est quod imperita esset technarum earum quibus heretici assueverat. Optimè sibi consultum putabât Catholici quod Princeps ille principis tenebrarum satelles solenni iuramento defensionē fidei Catholicæ & Romanæ se futurum confirmasset, verum cum iuramentorum ac fœderum penes eos non sit certa ratio, facile putavit se posse pacta infringere. Hic itaque ut Domino Austriaco, cuius anima modo diuina gloria fruitur, sese opponeret, quicquid erat propemodum aut in Belgio aut Scotia aut aliis partibus hereticorum simul cōtraxit, ut exercitum inde conflaret: quod Catholici validissimā manum iam Hispanorū & Albanorum tum etiam Belgarum haberet paratam. Pugnatum itaque est ultimo Ianuarij mensis die maxima animorum contentione, ita ut

pauci Serenissimi Domini Ioannis milites maximū patriæ Ordinū exercitum partim debellarēt, partim in fugā coniicerent. Tum demū præsidii repleri ciuitates ex iis hominib⁹ cōflatis qui catholicæ fidei essent cōiurati hostes. Introducuntur ex his plurimi etiā in ciuitatem Bruxellensem quā deferendam ideo arbitratur Auriac⁹ quod metueret ne ciuili motu aut vi dederetur in manus Ioānis Austriaci, qui indies ciuitates recuperabat ut iam etiā Louaniū obtineret quatuor tātum à Bruxella miliaris distitum. Bruxellę itaque dum essent hi præsidiarij milites, sæpius vna cum maleuolis ciuib⁹ diuerso tēpore captarunt consilia ut tēplorum cultusque diuini vsum catholicis eriperent, cum in ea ciuitate, religio Catholica vsque ad miraculum semper floruiſset. Sæpius nō successit quod multitudinem bonorū formi-

darēt. Cōtigit inter cāteras Vatiniano eos odio Franciscanos fuisse persecutos quod iustam Regis causam calculis suis & suffragiis temper cōprobassent & illorū industria viderent fieri vt in fide ciues maiore constantia vterentur. Hinc tot in eos coniecta conuitia tot petiti calūniis iniuriis manifestissimis etiam tum onerati cum adhuc diuinus cultus perduraret, vt etiam iis temporibus a nece alicuius sibi putarint abstinendum. Accidit postmodum accrescentibus perpetuo vitiis & hereticorum numero augmētato vt taceam Principis Auriaci auctoritatem incrementa indies sumpsisse, maiore audacia etiam perditos homines vri incepisse. Accurrunt ergo furibundi ad Minoritarum collegium vbi tum temporis portarij mun⁹ obibat Angelus quidam cui Iacobus Leisman erat nomen. Hic vt eos accedentes

percipit,

percipit, fores, vt potest optime, claudit omnesque aditus ita cōmunī vt nō nisi vi possent ingredi. Ipse interim ad dom⁹ interiora peruolās, reliquis fratribus vt fuga sibi consulant suadet: quod & factū est nā per posticum secū sumptis jis quæ auportare poterant euadunt. Erat inter reliquos vnus Ioannes Grai nomine vir grandæuus & multa grauitate conspicuus septuagenio maior Scotus ipse ex illustrissima Scottorum familia prognatus, patrimonio etiam adeo amplo vt nisi Franciscani ordinis paupertas præ opib⁹ istis placuisset cum ditissimis etiam istius patriæ potuisset cōferri, vt hic taceam quod opimum maximè canonicatum cum iam Ecclesiæ ministerio se addicere decreuisset recusarit, tam erat firmum istud sancti viri monastica paupertatis suscipiendæ propositum. Hic itaque præsen-

x

tissimum periculum intuit⁹ fugere ob
senium non ita commodè potuit &
maluit in Ecclesia ipsa quàm alibi
animam Deo reddere, his ad fratres
verbis vsus. Hareamus quæso in
hoc loco, nec arbitremur alibi scæli-
cius nos morituros quàm in Eccle-
sia corâ venerabilis Eucharistiæ sa-
cramento. Hic operiamur impios
satellites vbi etiam sepulturæ spes
est maior quod difficilis corporum
transportationis absit incommodi-
tas. Verû non profecit apud eos qui
sibi satius putarunt fugam accipere
quam vltiore mora exacerbatos
nequissimorum animos experiri. Il-
li interim qui ad mortē Francisca-
nos Patres quærebat vi magna vtû-
tur vt fores infringant, in quo adeo
promouerūt vt eas deßoluerint. In-
grediuntur tanquam rabie quadam
concitati & obuium portarum qui
solus permanferat vnâ cū Patre Ioâ-

ne. Qui frequētissimè repetitis istib⁹
cedūt, hac in eū clementia vsi quod
non interficerent. Progrediuntur vl-
terius, in templo venerandum Patrē
reperiunt nil nisi mortem ab impiis
expectantem. Accurrunt itaque cē-
dūt & verbis iniuriarū plenis homi-
nem optimum lacesunt. Ille quid
ageret ignarus, humili voce parcite
obsecro, inquit, parcite, Scæuissimi
verò si bonorum osiores, tibi nē, in-
quiūt, scælestissimè parcem⁹ arrepto
que gladio eorū aliquis capiti grauif-
simum idque lethale infligit vulnus
dicēti Ego certè vobis parco. Atque
hac ratione vir sanctissimus à pesti-
mis hominibus in loco sancto corâ
corporis Dominici sacramento in-
teremptus est. Erat hic profectò vir
incomparabilis, qui cum omnia
potuisset vitæ subsidia in paternis
ædibus cumulatissimè habere, ma-
luit tamen sortis suæ conditionē cū

inopia Frásciscani instituti commu-
tare. Et nequid ad spiritualium di-
uitiarum splendorem optimo viro
deesset, voluit illum Deus supremo
hoc honoris ornamēto decorare vt
martyrij corona ornatum ad se vo-
cāret. Quantā in vita sanctitatis fue-
rit illud abundē commōstrat quod
stigmatum B. Fráscisci habuerit pe-
dibus impressa signa maxima, ad la-
titudinem semipollicis & eiusdē di-
midiati. Eorum ego vnum vidi dū
intuendū signi causa pedem mihi
exhibet, alterūque fuissem contē-
platus nisi molestiā decrepito viro
inferendā met⁹ ab eo me abstraxis-
set. Mirum profecto eum virum ad
illam sanctitatis perfectionem atti-
gisse qui alioquin omnibus ornatus
cum corporis tū fortunā bonis po-
tuisset à recto tramite salutis recede-
re & perniciosus ex consuetudine
quorundam nobilium negotiis se

ingerere. Post occisum optimū Pa-
trem accurrunt ciues vt quid ibi ge-
stum sit perscrutentur. Deprehen-
dunt verā pietatis patriarcham sce-
lestissimo facinore interemptū. Ibi
multus eiulatus, cum, vt diximus,
Catholicos ea vrbs & feruētissimos
& plurimos fouerit semper, lachri-
mā effusissimā, querimoniam infini-
tā quod nefarij homines integerri-
mum virum trucidassent. Perspecta
ipsis erat viri virtus, innotuerat vni-
uersis eius sacrificandi ritus quī sum-
mo cum mentis affectu perficieba-
tur, prāclara autem virtutis tot erāt
exempla vt vnusquisque quid admi-
raretur quidque ad imitationem si-
bi proponeret satis haberet. Certa-
tim itaque atāt non sine contentio-
ne quadam sancta, optim⁹ quisque
ciuis effusi martiris huius sanguinē
partem aliquam sumit & domum
querulus reportat, vt etiam olim

exultorum martyrium cineres summa diligentia colligi solebant. Accidit verò ut quidā infirmitate grauissima detentus nouitaterei ad maximam admirationem adduct⁹, sanguinem sancti Patris sibi vellet exhiberi, quo obtento eundem incredibili mentis affectu venerari cepit ac etiamnum exosculari: quo facto qui in mortis faucibus alterum pedem defixum habebat, subito conualuit, infinitas Deo agens gratias quod martyris optimi sanguis, melioris valetudinis imo vitæ occasionem dedisset. Agam⁹ & nos gratias Deo qui cū nusquā Ecclesiam suam destituat: hoc profectò tēpore adeò calamitoso non solum non eam deseruit verum plurimis ornamentis, exaltauit dū viri quiuis integerrimi libenter pro Christi nomine patiuntur, & nulla est natio, regio omnino nulla quantūuis ab Ecclesia Ca-

tholica maximè aliena videatur quin aliquē habeat qui Christi nomen sua professione & perpeffis tormentis sit attestatus. Vniuersalē siquidem Ecclesiam esse hoc nō parū attestatur quod sicut in fidei susceptione locus omnes, nationes vniuersæ sunt participes, sic etiam vbique ex omnibus sint qui cruciat⁹ & tormenta mortē denique ipsam libenter subeant. Est regio illustrissima Scotia hæreseos tamen vitio quāmaximè infecta, ea tamen viros habet & doctissimos & plurimos singulari pietate insignes ut in Belgio, illo ex regno vidimus quāplurimos: qui non dubitent etiam cum capitis periculo Catholicæ fidei professionem facere. Quos egregios viros habet modo ea regio, quosque habuerit aliquando, non est necesse commemorare, q̄ res ipsa notior sit quā ut elucidatione aliqua egeat ei⁹

regni viris per totū terrarum orbē
dispersis & incredibilis cum virtutis
tū eruditionis exēpla singulis demō-
strātib⁹. Vñ hic referā q̄ non pau-
ci mecū obseruārūt esse in iis præter
rarā pietatē, ingenij aciē incredibi-
lē quā ad literas apportātes omnib⁹
eruditionis laudē longē antecellūt.
Scotus vnus huius rei testis locuple-
tissimus esse potest qui solus tātum
ingenio est cōsecutus quantum re-
liqui scolastici omnes, cui quidem
Scoti nomen hanc ob causam attri-
butum arbitror, quod non parum
ad commendationem eius facere
putarent omnes quod eo esset lo-
co prognatus qui præclarissimorū
ingeniorum est feracissimus, quā-
dum vt conuenit excoluntur singu-
larem adferunt eruditionis fructum
& laudem pariunt homini maxi-
mam ornamentūque immorta-
le, indubitato casu possessori procu-
rant

rant, ad laudem Domini Dei qui est
corona, omnium, cui honor in se-
cula. Amen.

QUALI MORTE DIX-
MUNDÆ INTERIERIT
venerandus Pater An-
dræas de la Diick.

AP V D Flandros ciuitas est,
Dixmudæ habens nomē,
quæ ob vicinorum hære-
ticorum improbitatem, ab imagi-
num confractione & similibus se-
ctariorum actibus non potuit esse
immunis. Ciuitas est oportuno satis
loco constituta, non procul à mari,
vnde commodius eō voluptatum,
quæ ad Dei concitandam iram fiūt,
instrumenta inuehi potuere. Offen-
sus itaque & illis Omnipotens, hæ-
reticis illic viam patere voluit quib⁹
eorum corrupti mores qui prius in

oppido erant, castigarentur, amendanturque: aut sanè ipsorum, mētis ita exigentibus cum in profundū peccatorum venissent, contemnerent. Ante trienniū ergo à quo hæc scribimus cum ciuitatem illam iam occupassent: circa Pentecostes festū ad inuadeedum Franciscanorum monasterium, quod extra oppidum situm erat, sese parant atque eodem tempore maguo furore illud inuadunt. Cæteris fugientibus qui Diuo Francisco nomen dederant, remansit quidam decrepitus omnino Pater, senectutis vitio non satis firmis pedibus, vt fugæ tardia posset perferre. Hunc apprehendūt atque ad publicum carcerem ciuitatis deducūt. Vbi dum aliquo tēpore fuisset detētus, ab iis ipsis furiosis satellitibus educitur publico spectaculo virgis cedēd⁹. Quod certè ea acerbitate fuit factum vt nihil nisi meram sauitiā

& tyrannidem hæreticorum ex adeò horrendis plagis liceat percipere. Acerrimè itaque exceptus bonus Pater carceres repetere cogitur ibique ea abstinentia, totque incommodis & miseriis est affect⁹ vt mors necessaria fuerit subsecuta, quam dum homines impij ad proximam esse considerant, tanquam singulari eum beneuolentia prosequerentur, carcerem egredi iubēt & in monasterium suum se recipere. Quo cū vix peruenisset, tot exesus cruciatibus, animam Deo reddidit vir longissima vita dignissimus. Animaduerti hinc potest, quā procraci sint in omnes bonos hæretici qui religionis nullam, ætatis permodicam rationem habent, fouendus potius erat optimus senex quàm tot miseriis excarnificandus: sed ipsis præclarum visum fuit de eo, referre victoriam, qui nec posset nec vellet,

magnopere crudelitati sese talium,
hæreticorum videlicet, opponere,
sed potius, & sceleriter quidem, pro
amorem ipsius qui nos redimit, &
sanguinem suum preciosissimum pro
peccatis nostris effudit, ad mortem
usque animam traderet & ad verba
impiorum invariabilem reddidit.
Cui Laus infinita in sæculorum se-
cula. Amen.

Finis Martyrij Patrum Fratrumque
qui in Belgio passi sunt.

